

Elemír Nečej (ed.)

Slovenské skúsenosti z integračného procesu do NATO a EÚ

aktivity mimovládnych organizácií
pri ich odovzdávaní

Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy
Centre for European and North Atlantic Affairs (CENAA)

Bratislava 2010

Editor: Elemír Nečej

Autori:

Peter Brezáni, Michal Kovács, Grigorij Mesežnikov, Elemír Nečej,
Peter Rusiňák, Ivo Samson, Tomáš Siviček, Vladimír Tarasovič, Vladimír Vladár

Grafický návrh a tlač: Devin Printing House, s. r. o.
Bratislava 2010

© Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA)

Panónska cesta 17
851 04 Bratislava
Tel: + 421 2 6241 3650
www.cenaa.org

Vydané s podporou Ministerstva zahraničných vecí SR

ISBN 978-80-970041-6-3

Obsah

Predslov	5
Elemír Nečej – Vladimír Tarasovič Odovzdávanie skúseností SR z procesu európskej a euroatlantickej integrácie – pohľad CENAA.....	9
Michal Kovács – Peter Rusiňák Euroatlantické centrum v procese odovzdávania slovenských skúseností	23
Grigorij Mesežnikov Inštitút pre verejné otázky ako aktér transferu demokratizačnej, reformnej a eurointegračnej expertízy do zahraničia.....	41
Vladimír Vladár Prenos slovenských skúseností v rozvojových projektoch Nadácie Pontis.....	55
Tomáš Siviček Skúsenosti Slovenskej atlantickej komisie z Čiernej Hory	65
Ivo Samson Aktivity a iniciatívy Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku/Výskumného centra SFPA	83
Namiesto záveru	89
Príloha 1: Prehľad projektov.....	93
Príloha 2: Prehľad publikácií.....	109
Príloha 3: Prehľad expertných oblastí.....	121
O CENAA.....	125
O autoroch.....	127

Predslov

V uplynulých 5 rokoch sa slovenské mimovládne organizácie i vládne inštitúcie podieľali na mnohých aktivitách, ktorých cieľom bolo pomôcť iným krajinám pri budovaní občianskej spoločnosti na demokratických zásadách ako aj pri európskej, resp. euroatlantickej integrácii. Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA) sa za podpory Ministerstva zahraničných vecí SR rozhodlo v maximálnej miere zdokumentovať tieto aktivity v publikácii: **Slovenské skúsenosti z integračného procesu do NATO a EÚ (aktivity mimovládnych organizácií pri ich odovzdávaní)**.

Ponuku spolupracovať na príprave publikácie prijali Euroatlantické centrum (EAC), Inštitút pre verejné otázky (IVO), Nadácia Pontis, Slovenská atlantická komisia (SAC) a Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (RC SPPA). Publikácia zhŕňa skúsenosti z projektov uvedených mimovládnych organizácií s cieľom prehĺbiť a koordinovať vzájomnú spoluprácu MVO ako aj spoluprácu MVO a vládneho sektora. Takáto spolupráca umožní prehĺbiť efektivnosť vynakladaných zdrojov, účinnosť pri odovzdávaní skúseností SR z procesu európskej a euroatlantickej integrácie a napomôže pri posilňovaní postavenia SR v štátoch, ktoré prechádzajú integračným procesom. Spojenie špecifík jednotlivých MVO umožní pokryť spektrum integračných problémov, od všeobecných až po špecifické, využitím širšej a diferencovanejšej expertnej základne.

CENAA v publikácii analyzuje odovzdávanie slovenských skúseností z transformačného procesu, pričom sa zameriava najmä na oblasť reformy bezpečnostného sektora, rozvoja civilno-vojenských vzťahov a analýzy bezpečnostných a obranných politík, čo sú špecifické problémy využiteľné predovšetkým v prístupovom procese do NATO a v príprave na splnenie požiadaviek bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ. Poukazuje na netradičné formy práce, predovšetkým na organizovanie *Letnej školy pre mladých profesionálov* z východnej Európy, balkánskych štátov a krajín V4 a vydávanie publikácie (ročenky) *PANORAMA globálneho bezpečnostného prostredia*.

Zovšeobecňuje skúsenosti zo spolupráce CENAA s Centrom pre civilno-vojenské vzťahy v Belehrade (CCMR) s dôrazom na komplexný projekt „Skúsenosti : Reforma bezpečnostného sektora a Euroatlantická integrácia Slovenska a Srbska“

Euroatlantické centrum (EAC) ako mimovládna organizácii mladých akademikov a študentov a člen Mládežníckej asociácie atlantickej zmluvy (*Youth Atlantic Treaty Association, YATA*) rozoberá svoj prístup v procese odovzdávania slovenských skúseností s integračným procesom. EAC ako reprezentant Slovenska na pôde YATA spolupracuje na projektoch odovzdávania skúseností z transformačného procesu SR najmä so svojimi zahraničnými partnermi v rámci tejto medzinárodnej organizácie. Z hľadiska svojho špecifického pôsobenia analyzuje v publikácii dva smery pôsobenia EAC. Prvým je práca s mladou generáciou a vysokoškolskými študentmi z krajín juhovýchodnej Európy a Ukrajiny a druhým sú skúsenosti z projektov orientovaných na ľudí s vysokou kapacitou ovplyvňovať svojimi postojmi širšie skupiny spoločnosti „opinion leaderov“ v Iraku a na Ukrajine. Za povšimnutie stoja netradičné formy, napríklad „GLOBSEC Express“, platforma pre diskusiu mladej generácie lídrov z krajín juhovýchodnej Európy na palube konferenčného vlakového vozňa, alebo projekt *Slovakia to Ukraine: Building Bridges to Future Generations* pre vysokoškolských študentov z krajiny. EAC využila skúsenosti s prácou s akademikmi, mladými politickými lídrami a predstaviteľmi politických strán, žurnalistami a občianskymi aktivistami na Slovensku ako aj prepojenie akademickej pôdy so štátnymi inštitúciami.

Inštitút pre verejné otázky (IVO) rozoberá skúsenosti v oblasti aplikácie vlastnej expertízy v zahraničí s vlastnými špecifikami: osobitná metodológia (public policy approach) a osobitné poslanie (presadzovanie určitých spoločenských vzorov). Analyzuje 12 projektov v oblasti odovzdávania transformačných skúseností do zahraničia v období 2004 – 2009 v štyroch štátoch: na Ukrajine, v Bielorusku, Afganistane a Iraku. Zameranie činnosti v Afganistane a Iraku bolo orientované na podporu budovania demokracie a demokratických inštitúcií. Analyzuje projekty v Bielorusku prednostne zamerané na podporu občianskej kampane pred prezidentskými voľbami, sprostredkovanie skúseností demokratickej transformácie Slovenska. IVO vytvoril široký tím slovenských expertov (historikov, politológov, sociológov, ekonómov, publicistov), ktorí pripravili odborné texty o rozmanitých aspektoch spoločenskej transformácie SR. Najviac poznatkov je analyzovaných z aktivít na Ukrajine. IVO zovšeobecňuje skúsenosti z analýz prieskumov verejnej mienky na euroatlantickú integráciu, z aktivít na zvýšenie podpory verejnosti pre vstup do NATO, zvyšovania informovanosti verejnosti o NATO a debát o širších súvislostiach euroatlantickej integrácie. Analyzovaný pohľad ukrajinskej verejnosti na integračné procesy poskytuje dostatok informácií pre pôsobenie vládnych aj mimovládnych inštitúcií SR na Ukrajine.

Nadácia Pontis rozoberá skúsenosti z dlhodobejšieho pôsobenia na Balkáne s dôrazom na Srbsko a poskytovanie skúseností Slovenska z integračného procesu do Európskej únie. Z projektov pre Bielorusko analyzuje posun od poskytovania pomoci občianskej spoločnosti a mládežníckym organizáciám počas predvolebnej kampane pred prezidentskými voľbami v roku 2001 k budovaniu expertných kapacít analytickej komunity a odovzdávaniu slovenského know-how v oblasti ekonomických reforiem a práce neziskového sektora. Praktické výsledky, ako založenie Fondu pre bieloruskú verejnú politiku (Belarus Public Policy Fund), podpora založenia Bieloruského inštitútu pre strategické štúdie (Belarusian Institute for Strategic Studies, BISS), či podiel na vzniku Kancelárie pre demokratické Bielorusko (Office for a Democratic Belarus) so sídlom v Bruseli sú zaujímavými výsledkami konkrétnej pomoci. Osobitou podkapitolou je analýza podpory slovenskej verejnosti pre poskytovanie rozvojovej pomoci, jej inštitucionálneho zázemia a nedostatku informácií pre odbornú a laickú verejnosť, s cieľom stimulovať domácu diskusiu o smerovaní rozvojovej pomoci Slovenska. Skúsenosti z implementácie projektov sú cieleňé na pozitívne formovanie politiky rozvojovej pomoci Slovenska.

Slovenská atlantická komisia (SAC) sa v súlade s dlhodobými zahraničnopolitickými prioritami SR zamerala na región západného Balkánu a pripravila projekt na podporu integračných ambícií Čiernej Hory. V analýze rozoberá skúsenosti z práce s vyselektovanými skupinami: vládni úradníci, mladí lídri, študenti stredných škôl a široká verejnosť. Komplexný pohľad na vývoj projektu a analýza pozitív a negatív umožňuje hlbšiu orientáciu v problémoch Čiernej Hory a poskytuje možné východiská pre ďalšiu prácu. Analyzované sú hlavné aktivity projektu s dôrazom na vytvorenie webstránky o prístupovom procese Slovenska a jeho skúsenostiach s členstvom v NATO, odborného bezpečnostného seminára pre vládnych úradníkov, členov parlamentu a žurnalistov, či vydania informačnej brožúry: *10 mýtov o NATO*. Prínosom pre ďalšiu prácu v Čiernej hore je analýza diskusného turné v regiónoch a poznatkov z tejto diskusie ako aj zo súťaže esejí k názorom na členstvo v NATO. Regionálna konferencia *Euro-Atlantic Experiences – Balkan Visions*, ako záverečná časť celého projektu poskytuje skúsenosti, ako spojiť regionálnu, národnú a medzinárodnú úroveň pri odovzďavaní skúseností Slovenskej republiky

Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku (SFPA), resp. Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (RC SFPA) sa v rámci svojich programov geograficky dlhodobo zameriavajú predovšetkým na východnú Európu (Ukrajinu) a západný Balkán a obsahovo odovzdávaniu

skúseností z integračného procesu do NATO a EÚ. Autor sa opiera o získané poznatky z uskutočnených projektov v celom spektre partnerských krajín (západný Balkán až Stredná Ázia) a predstavuje možné koncepcie a metodológiu aktivít, ktoré vo finálnej časti kapitoly transformuje do všeobecných záverov a odporúčaní do budúcnosti.

Elemír Nečej – Vladimír Tarasovič

Odovzdávanie skúseností SR z procesu európskej a euroatlantickej integrácie – pohľad CENAA

Úvod

Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy (Centre for European and North Atlantic Affairs, CENAA) bolo založené v roku 2003 a je nezávislou mimovládnu organizáciou, ktorá sa zaoberá aktivitami v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky. V rámci týchto aktivít CENAA realizuje projekty a výskum, organizuje odborné podujatia a vydáva publikácie s partnermi zo Slovenska aj zo zahraničia. Cieľom CENAA je prispievať k strategickému diskusii na Slovensku a v euroatlantickom priestore, participovať na výchove novej generácie odborníkov v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky a prispievať k stabilite a rozvoju demokracie v partnerských štátoch prostredníctvom vzdelávacích aktivít a tréningov. Aj preto patrí medzi najvýznamnejšie aktivity CENAA odovzdávanie slovenských skúseností z transformačného procesu v regiónoch a krajinách, ktoré prechádzajú rovnakým procesom ako Slovensko v uplynulom období. Úsilie CENAA je zamerané predovšetkým na balkánske krajiny a východnú Európu. Na projektoch sa podieľajú skúsení kmeňoví a externí pracovníci CENAA, ktorí boli aktívne zapojení do transformačného procesu SR.

V sledovanom období sa CENAA vďaka študentom 1. ročníka SSYP etablovala v Srbsku (2006), nadviazala kontakty so srbským Centrom pre civilno-vojenské vzťahy (Centre for Civil Military Relations, CCMR) v Belehrade a podpísala memorandum o exkluzívnej vzájomnej spolupráci. Hneď v nasledujúcom roku bol odštartovaný prvý spoločný projekt *Skúsenosti: Reforma bezpečnostného sektora a euroatlantická integrácia Slovenska a Srbska*, podporený Nadáciou pre otvorenú spoločnosť. Projekt odštartoval aj ďalšie, rozsahom menšie vzájomne projekty.

Okrem projektu v Srbsku sa CENAA v rokoch 2007 a 2008 zapojila do dvoch spoločných projektov v rámci konzorcia s Inštitútom pre verejné otáz-

ky (IVO) a s Výskumným centrom Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (VC SFPA): *Pomoc Ukrajine pri zvyšovaní informovanosti verejnosti o NATO: skúsenosti Slovenska, resp. Pomoc Ukrajine pri zvyšovaní informovanosti verejnosti o NATO: skúsenosti Slovenska II*. Obidva projekty boli podporené Ministerstvom zahraničných vecí SR (MZV SR).

Skúsenosti pracovníkov CENAA z transformačného procesu SR boli využité aj inými domácimi, resp. zahraničnými inštitúciami (Ondrejcsák – Srbsko, Moldavsko, Ukrajina; Tarasovič – Irak, Srbsko, Čierna Hora, Ukrajina, Azerbajdžan, PfP Consortium – pracovná skupina Security Sector Reform; Nečej – Srbsko, Rumunsko).

Dlhodobé projekty

Letná škola pre mladých profesionálov (Summer School for Young Professionals, SSYP)

Hlavným cieľom tohto medzinárodného projektu, ktorý sa v roku 2009 uskutočnil už po štvrtýkrát, je príprava mladých profesionálov, budúcich expertov a politikov do ďalšej kariéry v zahraničnej a bezpečnostnej politike. Prednášky a interaktívne diskusie sú vedené významnými odborníkmi z rôznych medzinárodných a slovenských organizácií. Projekt je zameraný predovšetkým na mladých profesionálov z východnej Európy, balkánskych štátov a krajín V4. Na letnej škole participuje každoročne približne 25 – 30 účastníkov a jej absolventi po skončení 10-dňového cyklu získavajú certifikát o účasti a stavajú sa členmi siete NYP CENAA (Network of Young Professionals CENAA).

Tento projekt v sebe spája niekoľko zaujímavých atribútov:

- **Rozvoj civilno-vojenských vzťahov:** SSYP v priestoroch Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši (počas prvých troch ročníkov v Akadémii obrany maršala A. Hadika v Liptovskom Mikuláši) je unikátnou civilno-vojenskou aktivitou, ktorá nikde inde v zahraničí neexistuje. Prináša študentom nielen možnosť zoznámiť sa so študentmi akadémie (neformálne stretnutia v areáli školy a každoročná účasť dvoch kadetov na SSYP), ale prostredníctvom prednášok zástupcov MO SR, GŠ SR a AOS aj získať poznatky o skúsenostiach SR z reformy ozbrojených síl a civilno-vojenských vzťahov. Nezanedbateľnú rolu v tom hrá aj privítanie študentov pri-

mátorom L. Mikuláša na radnici, návšteva leteckej základne v Prešove, či spoznávanie slovenských prírodných krás (organizovanie prednášok a diskusií na Chopku).

- **Medzinárodná dimenzia:** Tú tvoria nielen zahraniční študenti¹ a prednášajúci, ale od roku 2008 aj organizovanie časti SSYP na Ukrajine (Užhorod). Pre mnohých zahraničných študentov je to prvý dôverný dotyk so „schengenskou hranicou“. **CENAA Youth:** Od prvých ročníkov organizujú SSYP mladí ľudia – vysokoškolskí študenti. Tento projekt tak umožňuje získať aj široké spektrum poznatkov z organizovania podujatia medzinárodného rozsahu slovenským študentom.
- **„Networking“:** Absolventi SSYP po jej skončení nezatvárajú za sebou dvere. Ostávajú činní v rámci NYP CENAA a zapájajú sa do ďalších projektov CENAA. Príkladom dlhodobej spolupráce, ktorá bola nadviazaná počas SSYP je participácia skorších účastníkov letnej školy na projektoch a publikáciách CENAA. K najvýznamnejším patria analýzy ako aj oponentúry od participantov z Bosny a Hercegoviny, Bulharska, Srbska, Kosova v dvoch ročníkoch *Panorámy globálneho bezpečnostného prostredia* ako aj v pripravovanom ďalšom vydaní *Panorámy*. Ďalej sú to prednášky na neskorších letných školách, napríklad o situácii v Bosne a Hercegovine ako aj výskumný projekt a spoločná publikácia s expertmi zo srbského CCMR v oblasti odovzdávania slovenských skúseností z transatlantickej integrácie a reformy bezpečnostného sektora.

Štyri ročníky SSYP ukázali, že tento projekt je aj napriek svojej finančnej aj časovej náročnosti na prípravu veľmi prospešný:

- Je zameraný na novú generáciu odborníkov v medzinárodných a bezpečnostných štúdiách z regiónov, ktoré sú prioritnými v rámci zahraničnej, ale aj obrannej politiky SR.
- Absolventi SSYP sú veľmi dobrými multiplikátormi získaných poznatkov na svojich univerzitách, resp. vo vládných či mimovládnych organizáciách. Tento faktor ešte viac umocňuje ich zapojenie do NYP CENAA.
- Je dobrou dielňou pre slovenských študentov organizujúcich SSYP.
- SSYP je aj dobrým prvkom slovenskej verejnej diplomacie.
- Účastníci získajú slovenský pohľad na najdôležitejšie udalosti v Európe s dôrazom na východnú a juhovýchodnú Európu. Rovnako oni, ako aj

¹ V rokoch 2006 – 2009 sa SSYP zúčastnilo viac než 100 účastníkov z krajín (Albánsko, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Česko, Čierna Hora, Chorvátsko, Kosovo, Macedónsko, Maďarsko, Moldavsko, Nemecko, Poľsko, Rakúsko, Rumunsko, Srbsko, Španielsko, Taliansko, Turecko a Ukrajina) – pozn. autorov.

slovenskí odborníci majú možnosť rozširovať svoje kontakty v štátoch, ktoré sú z pohľadu priorít našej zahraničnej politiky kľúčové.

Uvedené akcie a projekty by nebolo možné zrealizovať, pokiaľ by CENAA nemala dostatočnú podporu medzinárodných a domácich inštitúcií: Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši (predtým Národná akadémia obrany maršala A. Hadika), Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo zahraničných vecí SR, Nadácia Friedricha Eberta, Nadácia otvorenej spoločnosti, NATO Public Diplomacy Division, Veľvyslanectvo USA v Bratislave, Vyšehradský fond a i.

Publikácia Panoráma globálneho bezpečnostného prostredia

*Panoráma globálneho bezpečnostného prostredia*² je najprestížnejším projektom slovenskej bezpečnostnej a zahraničnopolitickej komunity a najdôležitejšou publikáciou v SR, ktorá sa pravidelne venuje zahraničnej a bezpečnostnej politike a medzinárodným vzťahom publikovaním rozsiahlych analýz. Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA) vydalo v októbri 2009 už jej šieste vydanie.

Súčasťou každého vydania *Panorámy* je aj proces európskej a euroatlantickej integrácie a cieľové regióny, v ktorých Slovensko má záujem odovzdávať svoje skúsenosti z procesu európskej a euroatlantickej integrácie – západný Balkán, východná Európa a Stredná Ázia. V *Panoráme* sú publikované predovšetkým analýzy slovenských autorov, ale čoraz viac majú o publikovanie v nej záujem aj zahraniční autori (v *Panoráme 2009* tvorili experti z európskych ako aj mimoeurópskych štátov približne 40 % celkového počtu – túto úroveň zahraničných príspevkov plánujeme udržať aj v budúcnosti). CENAA má záujem, aby v *Panoráme* publikovali aj bývali absolventi SSYP z preferovaných regiónov. V *Panoráme 2007 – 2008* publikoval Jasmin Porobič z Bosny a Hercegoviny (bezpečnostné imperatívy Bosny), v *Panoráme 2009* Marko Savkovič z CCMR (prístup Srbska k EULEX), Ivan Kalburow z Bulharska (ESDP a Bulharsko), Florian Qehaja z Kosova (súkromné bezpečnostné služby v Kosove) ale aj Rastislav Bachora z Rakúska, ktorý analyzoval vývoj v Bosne a Hercegovine. Mimo autorov zo západného Balkánu v *Panoráme 2009* publikovali aj Ihor Todorov z Ukrajiny (euroatlantická integrácia Ukrajiny) a Gyane Noviková z Arménska (5-dňová – „rusko-gruzínska vojna“ v roku 2008).

² Viac o *Panoráme* pozri <http://www.cenaa.org/panorama>

Od roku 2009 preferuje CENAA texty v anglickom jazyku³ a od roku 2010 bude len v anglickom jazyku. Anglické vydanie *Panorámy* umožní nielen slovenským autorom dostať sa do povedomia v zahraničí, ale je spolu s ďalšími publikáciami o slovenských skúsenostiach z európskej a euroatlantickej integrácie dobrým vkladom pre slovenské projekty v preferovaných regiónoch. Navyše vzhľadom na to, že je to jedinečný projekt, minimálne v Strednej Európe, tvorí jeden z prvkov verejnej diplomacie v zahraničnej a bezpečnostnej oblasti.

Spolupráca CENAA s Centrom pre civilno-vojenské vzťahy v Belehrade (CCMR)

Spolupráca CENAA a CCMR sa rozvíja 4 roky a je sústredená na niekoľko oblastí:

- Európska a severoatlantická integrácia.⁴
- Európska bezpečnostná a obranná politika (EBOP).
- Reforma bezpečnostného sektoru (SSR – Security Sector Reform).
- Reforma ozbrojených síl.
- Budovanie občianskej spoločnosti (bezpečnostnej komunity).

Medzi najviac preferované formy spolupráce patrili:

- Vzájomná výmena publikačných výstupov (publikácie, analýzy, a i.)
- Publikovanie v publikácii *Panorama of Global Security Environment*, resp. *Western Balkans Security Observer*
- Účasť expertov na workshopoch, seminároch a konferenciách organizovaných centrami.
- Účasť 3 – 5 srbských študentov na SSYP podľa odporúčania CCMR.
- Spoločné výstupy.

Obsahom výstupov boli predovšetkým analýzy vývoja bezpečnostnej a obrannej politiky na Slovensku a v Srbsku; komparácia vplyvu politického vývoja na prístupový proces do NATO a EÚ; skúsenosti oboch krajín z tranzitného procesu; otázka Kosova a pod.. Pôvodne obe centrá predpokladali, že sa sústredia len na akcie menšieho rozsahu (výmena skúseností, semináre, publikovanie názorov, účasť na vzdelávacích aktivitách), avšak v roku 2007

³ V *Panoráme 2009* bolo z 51 príspevkov 46 v anglickom jazyku, 4 v slovenskom a 1 v českom jazyku – pozn. autorov

⁴ V tejto oblasti je potrebné pri realizácii projektov veľmi flexibilne a citlivo reagovať na vnútropolitický vývoj v Srbsku, ktorý sa v uplynulom období menil veľmi rýchlo v dimenziách: proatlantický, proeurópsky, neutrálny – pozn. autorov.

bol odštartovaný komplexnejší projekt *Skúsenosti: Reforma bezpečnostného sektora a Euroatlantická integrácia Slovenska a Srbska*⁵.

Skúsenosti: Reforma bezpečnostného sektora a euroatlantická integrácia Slovenska a Srbska.

Projekt trval od júna 2007 do decembra 2008 a jeho hlavným cieľom bola výmena poznatkov a skúseností medzi SR a Srbskom v oblasti reformy bezpečnostného sektora a euroatlantickej integrácie. Spoločné výsledky výskumu boli publikované v publikácii: *Slovakia and Serbia – Experiences from Transatlantic integration and Security Sector Reform*. V súvislosti s týmto projektom boli zorganizované dve návštevy expertov CCMR na Slovensku, resp. CENAA v Srbsku. Počiatočné návštevy boli zamerané na nájdenie a definovanie záujmov CCMR a možností CENAA, týkajúcich sa slovenských skúseností z transformačného procesu Slovenska od jeho vzniku s akcentom na integračný a „pointegračný“ proces do vstupu/po vstupe do EÚ a NATO. Srbskí partneri prejavili záujem predovšetkým o poznatky, skúsenosti a poučenia zo slovenskej politiky, činnosti inštitúcií a občianskej spoločnosti od vzniku samostatného Slovenska, z prípravy najdôležitejších strategických dokumentov, reformy ozbrojených síl, formovania bezpečnostnej komunity a vývoja verejnej mienky vo vzťahu k NATO a EÚ. Okrem veľmi intenzívnej diskusie počas vzájomných pracovných workshopov, experti CCMR diskutovali aj s pracovníkmi MO SR, MV SR a poslancom NR SR a bývalým ministrom obrany SR M. Fedorom. Na druhej strane experti CENAA diskutovali v Belehrade s pracovníkmi ministerstva obrany a úradu vlády pre európsku integráciu. Počas druhých návštev sa experti CENAA a CCMR venovali základným okruhom spoločnej publikácie:

- Porovnanie podobností a rozdielov medzi Slovenskom a Srbskom, na základe čoho boli určené problémy na posúdenie.
- Úloha občianskej spoločnosti v otázkach týkajúcich sa bezpečnosti a bezpečnostnej politiky.
- Väzby medzi reformou bezpečnostného sektora a demokratizáciou.
- Dynamika euroatlantickej integrácie, jej základné prekážky a ekonomický, sociálny a politický dopad.
- Inštitucionálne opatrenia a snaha získať verejnú podporu pre euroatlantickú integráciu, všeobecná dôvera verejnosti v bezpečnostné inštitúcie

⁵ „Naučene lekcije: reforma sektora bezbednosti i Evroatlantska integracija Slovačke i Srbije“ (jun 2007 – december 2008), <http://www.ccmr-bg.org/Is-trazivanja/2846/%93Naucene+lekcije%3A+reforma+sektora+bezbednosti+i+Evroatlantska+integracija+Slovacke+i+Srbije%94+%28jun+2007+%96+septembar+2008%29.shtml>

Spoločná publikácia „Slovakia and Serbia – Experiences from Transatlantic Integration and Security Sector Reform“⁶

Publikácia *Slovakia and Serbia – Experiences from Transatlantic Integration and Security Sector Reform* je záverečným výstupom zo spoločného projektu CENAA a CCMR *Skúsenosti: Reforma bezpečnostného sektora a euroatlantická integrácia Slovenska a Srbska* a prezentovaná bola v Belehrade 15. – 16. decembra 2008 za účasti vysokých predstaviteľov srbského ministerstva zahraničných vecí a ministerstva obrany, ako aj zástupcu veľvyslanca slovenskej ambasády v Belehrade. Prezentácia bola sprievodnou aktivitou dvojdnového expertného seminára o možnostiach slovensko-srbskej spolupráce, organizovaného za podpory NATO PDD a vydanie publikácie podporili Ministerstvo zahraničných vecí SR, Medzinárodný vyšehradský fond a Nadácia otvorenej spoločnosti v Bratislave.

Publikácia analyzuje vývoj zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky Srbska a Slovenska ako samostatných štátnych útvarov. Slovenská strana prispela analýzou vývoja slovenskej bezpečnostnej a obrannej politiky popisom jej zlomových bodov a zložitostí v prístupovom procese do NATO a Európskej únie. Pre Srbsko, ktoré v tom čase nemalo vyhranenú orientáciu zahraničnej a bezpečnostnej politiky⁷ a nepredpokladá v dlhodobejšom horizonte vstup do NATO boli zaujímavé skúsenosti Slovenska z obdobia, kedy sme boli v pozícii „outsidera“ tak pri vstupe do NATO ako aj do EÚ. Z hľadiska teoretickej diskusie v Srbsku, kde je pomerne silná podpora neutrality, sú v publikácii rozobraté štyri bezpečnostné opcie, ktoré stáli pred Slovenskom od doby jeho vzniku ako samostatného štátu až po vstup do NATO a EÚ. Jednou z nich bola aj opcia neutrality⁸. Podobnosti sa dali nájsť v etape od vzniku SR po rok 1998, kedy Slovensko zaostalo v integračných tendenciách.

Srbsko schválilo svoju novú stratégiu národnej bezpečnosti a obrannú stratégiu až v októbri 2009 a jedným z poradných orgánov vlády pri ich tvorbe bolo CCMR. V priebehu projektu experti CENAA poskytli srbským partnerom analýzu vývoja a spracovania strategických dokumentov od vzniku Sloven-

⁶ Ondrejcsák, R. – Ejduš, F. (Eds.): *Slovakia and Serbia – Experiences from Transatlantic Integration and Security Sector Reform*, Centre for European and North Atlantic Affairs (CENAA) – Centre for Civil-Military Relations (CCMR), Bratislava – Beograd, ISBN 978–80–970041–1–8, 2008, 143 strán.

⁷ Srbsko podalo prihlášku do EÚ 22.12.2009 – pozn. autorov.

⁸ Ďalšie opcie boli severoatlantická, západoeurópska integrácia do EÚ a WEU a stredoaurópska – pozn. autorov.

ska až po rok 2005, ako aj najdôležitejších krokov pri reforme ozbrojených síl, ktorá vyplynula zo strategických dokumentov. Strategické dokumenty z roku 2005 reagovali na závažné zmeny v bezpečnostnom prostredí a postavení Slovenska ovplyvnené vstupom SR do NATO a EÚ v roku 2004. V publikácii sú analyzované tiež slovenské skúsenosti z obranného plánovania tak v prístupovom procese do NATO a EÚ, ako aj pri reforme sektoru obrany. Slovenská strana poukázala na chyby a nedostatky v prístupovom procese, na kritické oblasti, ktoré boli Slovensku vytknuté pri reforme obrany⁹. Vzhľadom na to, že Srbsko sa pripojilo k Partnerstvu za mier (PFP), slovenská analýza sa venovala obdobiu od vstupu do PFP až po členstvo v NATO s dôrazom na nárasť požiadaviek, ktoré boli postupne predkladané zo strany NATO nielen ozbrojeným silám ale celej krajine.

Pozornosť bola venovaná aj analýze civilno-vojenských vzťahov, demokratickej kontrole ozbrojených síl v Slovenskej republike, úlohe mimovládnych organizácií nielen v oblasti obrany, ale v širšom kontexte bezpečnosti a skúsenostiach z formovania bezpečnostnej komunity na Slovensku. CCMR sa venovalo predovšetkým vývoju koncepcie politiky národnej bezpečnosti v Srbsku, formovaniu integrovaného bezpečnostného systému a obranným reformám v spojení s demokratizáciou.

Uvedená publikácia však bola iba časťou spolupráce oboch inštitúcií. Ako už bolo uvedené, počas doterajšej spolupráce sa uskutočnilo niekoľko menších aktivít za účasti expertov z oboch inštitúcií (spoločné semináre a workshopy, prednášky, výmena publikácií a ďalšie aktivity). Za najdôležitejšiu aktivitu z krátkodobých projektov je možné považovať dvojdňový expertný seminár o možnostiach slovensko-srbskej spolupráce.

Workshop o perspektívach a alternatívach srbskej zahraničnej politiky v Belehrade (1. – 3. október 2008)

Cieľom workshopu, ktorého organizátormi boli CCMR a CENAA a podporený bol Vyšehradským fondom, bolo diskutovať o možnostiach pomoci Srbsku v integračnom procese krajinami V4. Na workshope diskutovali okrem zástupcov krajín V4 (CENAA – SR, Medzinárodného centra pre demokratickú tranzíciu – Maďarsko, Poľského inštitútu medzinárodných vzťahov – Poľsko a Ústavu strategických a obranných štúdií – ČR) aj zástupcovia

⁹ Jedným zo závažných problémov bol ten, že reformy boli spustené bez „strešných“ strategických dokumentov bezpečnostnej a obrannej stratégie – pozn. autorov.

srbského parlamentu, predstavitelia Ministerstva zahraničných vecí a obrany Srbska, zástupcovia Úradu pre európsku integráciu, študenti Fakulty politických vied Belehradskej univerzity, zástupcovia médií ako aj odborníci zo srbského mimovládneho sektora.

Workshop potvrdil eminentný záujem srbskej strany o pomoc krajín V4 tak v zahraničnopolitickej oblasti (Kosovo a EÚ) ako aj pri riešení každodenných transformačných procesov. Podľa srbských expertov sú pre Srbsko veľmi dôležité slovenské skúsenosti, pretože Srbsko prechádza približne rovnakým tranzičným procesom, akým muselo prejsť aj Slovensko.

Okrem projektu v Srbsku sa CENAA zapojila aj do dvoch spoločných projektov v rámci konzorcia s Inštitútom pre verejné otázky (IVO) a s Výskumným centrom Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (VC SF-PA) v rokoch 2007 a 2008: *Pomoc Ukrajine pri zvyšovaní informovanosti verejnosti o NATO: skúsenosti Slovenska*, resp. *Pomoc Ukrajine pri zvyšovaní informovanosti verejnosti o NATO: skúsenosti Slovenska II*. Obidva projekty boli podporené Ministerstvom zahraničných vecí SR (MZV SR). Experti CENAA v obidvoch projektoch prezentovali skúsenosti Slovenska z reformy bezpečnostného sektoru, reformy ozbrojených síl a budovania bezpečnostnej komunity. Konzorcium zameralo svoje aktivity na východné oblasti Ukrajiny, kde je nedostatočná informovanosť verejnosti o EÚ a NATO. (Viac informácií o projekte v 4. kapitole Grigorij Mesežnikov: Inštitút pre verejné otázky (IVO) ako aktér transferu demokratizačnej, reformnej a eurointegračnej expertízy do zahraničia).

Skúsenosti pracovníkov CENAA z transformačného procesu SR boli v sledovanom období využité aj inými domácimi, resp. zahraničnými inštitúciami (Ondrejcsák – Srbsko, Moldavsko, Ukrajina; Tarasovič – Srbsko, Čierna Hora, Ukrajina, Azerbajdžan, PfP Consorciom – pracovná skupina Security Sector Reform; Nečej – Srbsko, Rumunsko).

Namiesto záveru

Slovenská pomoc pre Srbsko (ale aj celkovo pre západný Balkán) bola organizovaná predovšetkým prostredníctvom Slovenskej rozvojovej pomoci, avšak vzhľadom na samotné zameranie rozvojovej pomoci, problematike reformy bezpečnostného sektora nebola doposiaľ venovaná mimoriadna pozornosť. Väčšina projektov bola zameraná primárne na rozvoj podnikania, výstavbu infraštruktúry či podporu humanitárnych organizácií. Istý podiel na projektoch mali projekty súvisiace s euroatlantickou integráciou Srbska, opäť

sa však väčšina venovala prístupovému procesu do EÚ vo všeobecnej podobe. Aj z tohto dôvodu bola CENAA odkázaná hlavne na podporu zahraničných, resp. medzinárodných donorov (NATO PDD, Vyšehradský fond, Nadácia otvorenej spoločnosti) a len z časti domácich (MO SR, MZV SR).

Napriek obmedzeným finančným prostriedkom (v porovnaní s inými projektmi) sa podarilo CENAA dosiahnuť v odovzdávaní slovenských skúseností v Srbsku hmatateľné výsledky:

- **Zvýšenie vplyvu CCMR na reformu bezpečnostného sektoru v Srbsku.** Spolupráca CENAA a CCMR prebiehala pri súbežnej realizácii ďalších projektov zameraných na oblasť bezpečnosti. Slovenské skúsenosti prispeli k aktívnemu podielu CCMR na analytickej a vzdelávacej činnosti, ale aj k aktívnemu vstupu do prípravy najdôležitejších bezpečnostných dokumentov. V roku 2009 sa CCMR angažovalo predovšetkým v diskusii pri príprave bezpečnostnej a obrannej stratégie Srbska (schválená srbským parlamentom 26. 10. 2009), ako aj zákona o obrane, o armáde Srbska, zákona o spravodajských agentúrach, o civilnej službe a iných.
- **Reforma bezpečnostného sektora a vplyv mimovládnych organizácií (MVO) v Srbsku.** Reforma bezpečnostného sektora v Srbsku má narastajúcu tendenciu a podľa ostatnej analýzy zverejnenej v publikácii *Yearbook of security sector reform in Serbia for the year 2008* bola ukončená tzv. prvá generácia reforiem. Ide predovšetkým o reformy silových rezortov (ozbrojené sily, polícia), vytvorenie inštitucionálnych a normatívnych nástrojov v oblasti bezpečnosti a inštitútov „dohľadu“ (právomoci parlamentu, nezávislé orgány dohľadu, mimovládne organizácie).¹⁰ To znamená oblasti, ktoré boli aj predmetom spoločného projektu CENAA a CCMR.
- **Pomoc pri budovaní srbskej bezpečnostnej komunity.** Vzhľadom na zameranie doterajšej spolupráce CENAA a CCMR v tejto oblasti je možné konštatovať, že k začatiu verejnej diskusie o reformách bezpečnostného sektora a o bezpečnostnej politike v Srbsku je aj zásluha skúseností Slovenska, ktoré boli prostredníctvom expertov CENAA odovzdané

¹⁰ Druhá (nasledujúca) generácia reforiem by sa mala zamerať na formovanie kultúry, ktorá by umožnila činnosť a vplyv všetkých inštitúcií, s cieľom dosiahnuť efektívnosť ich dohľadu, nárast transparentnosti, vyššiu pozornosť úlohe politikov a politických strán ako aj mimovládnych organizácií v bezpečnostnom sektore. Vyšší dôraz sa predpokladá pri kontrole finančnej transparentnosti bezpečnostného sektora, ktorý spotrebuje minimálne štvrtinu srbského rozpočtu. Zdroj: Civil Society Organizations Interested in Security in Serbia, in http://www.ccmr-bg.org/upload/document/0908311108_western_balkans_sec.pdf

srbským partnerom. Mimovládne organizácie (MVO) nastolili problémy demokratickej kontroly bezpečnostného sektora, aplikácie medzinárodných štandardov a vplyv na zmeny v politickej kultúre spoločnosti.

Podobne ako na Slovensku, aj v Srbsku sa problematike bezpečnostnej politiky venuje len veľmi málo mimovládnych organizácií (MVO), čo je predovšetkým dôsledkom politickej situácie v Srbsku v 90. rokoch minulého storočia.¹¹ Podľa analýz Centra pre rozvoj non-profit sektoru (Centre for the Development of the Non-Profit Sector) bolo v roku 2007 zaregistrovaných 2041 mimovládnych organizácií (MVO), z ktorých asi 286 je možné spojiť s konceptom ľudskej bezpečnosti (podľa názvu organizácie alebo jej zamerania). CCMR robilo v roku 2007 výskum, podľa ktorého asi 44 organizácií by sa mohlo zaoberať bezpečnosťou. Na základe odpovedí na dotazníky urobili záver, že iba u 13 z uvedených organizácií je národná bezpečnosť hlavnou náplňou ich práce a u 23 organizácií sú otázky bezpečnosti súčasťou ich širšieho zamerania. Najviac aktivít však vyvíjajú v oblasti ľudských práv (86 %) a v oblasti práv menšín (61 %). Viac ako tretina z týchto organizácií je orientovaná na problematiku bezpečnostného sektora. Monitoringu vojenských otázok sa venovalo 36 %, polície 41 % a spravodajskej komunite 34 %. Existuje aj záujem o špecifické problémy: organizovanému zločinu sa venuje 36 %, energetickej bezpečnosti 16 %, terorizmu 23 %, bezpečnostnej spolupráci a integrácii 18 %. V piatich z týchto organizácií pracujú bývalí príslušníci ozbrojených síl (ako externisti), čo je považované za prínos z hľadiska zvyšovania kompetentnosti týchto organizácií v otázkach obrany.¹²

Záver, odporúčania

K problémom srbských mimovládnych organizácií patrí nedostatočné finančné zabezpečenie pre ich aktivity, pretože štátnu finančnú pomoc dostá-

¹¹ Mimovládne organizácie (MVO) sa v období svojho formovania v 90. rokoch zameriavali na vyjadrovanie protestov proti vojne a nespokojnosti s vládou politikou. Názory v tej dobe boli také, že mimovládne organizácie sa nemajú zapájať do tvorby a implementácie bezpečnostnej politiky. Zmeny nastali po roku 2000, ale najmä v rokoch 2007 – 2009, kedy začalo väčšie zapájanie MVO do prípravy a realizácie reforiem bezpečnostného sektora, zvýšilo sa ich zapojenie do prípravy strategických dokumentov. Okrem verejných diskusií začal výskum a vzdelávanie v oblasti bezpečnostnej a obrannej politiky, začal narastať aj vplyv MVO na implementáciu bezpečnostnej politiky a strategických dokumentov.

¹² Pozri napríklad : Zorana Atanasović, Civil Society Organizations Interested in Security in Serbia. http://www.ccmr-bg.org/upload/document/0908311108_western_balkans_sec.pdf

va iba jedna tretina z nich a tak zostávajú závislé na zahraničnej pomoci. Ich oveľa väčším problémom je nedostatočná vzájomná koordinácia a malá ochota robiť spoločné domáce projekty, čo môže byť vzhľadom na podobný vývoj v minulosti na Slovensku pohnútkou pre zameranie ďalšej pomoci zo Slovenska.

Po tom, čo si Srbsko podalo prihlášku za člena EÚ, bude musieť riešiť podstatne väčšie množstvo otázok týkajúcich sa európskej integrácie. Po prijatí Lisabonskej zmluvy členskými krajinami EÚ bude jedným z veľmi dôležitých bodov prístupového procesu aj oblasť Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky (EBOP). Vynára sa tak ďalšia možnosť pre spoluprácu slovenských mimovládnych organizácií so srbskými partnermi. Pretože v tejto etape prístupového procesu pôjde o oveľa komplexnejšie otázky, je potrebné sa aj na úrovni slovenských MVO zamyslieť nad väčšou koordináciou projektov a niektoré z nich uskutočňovať spoločnými silami. CENAA, IVO a VC SFPA majú z podobnou spoluprácou dobré skúsenosti, keď ako konzorcium pôsobili pri malých projektoch na Ukrajine.

Pri vstupe našich MVO do uvedenej oblasti je možné okrem pôsobenia priamo v Srbsku (spolupráca so srbskými organizáciami napr. aj pri ovplyvňovaní verejnej mienky sprostredkovaním neskraslených slovenských poznatkov a skúseností srbskej verejnosti) alebo poskytovaním študijných pobytov pre členov mimovládnych organizácií (MVO) na Slovensku. Tu je možná koordinácia slovenských MNO nielen s ministerstvom zahraničných vecí, ale aj s ministerstvom obrany, ministerstvom školstva a ministerstvom vnútra. Vzdelávacie aktivity môžu mať formu krátkych školení, napríklad vo forme *Letnej školy pre mladých profesionálov*, ktorú robí CENAA, ale aj dlhodobějších foriem školení, či stáží. Existuje aj možnosť vyššieho zapojenia slovenských vzdelávacích inštitúcií do uvedeného procesu. Táto problematika však netvorí jadro sektorových priorít rozvojovej pomoci SR v nasledujúcich rokoch¹³. Ak

SR chce aj ďalej prispievať k reforme bezpečnostného sektora v Srbsku a na západnom Balkáne, bude dobré uvažovať o tom, ako pôsobiť aj mimo slovenskej rozvojovej pomoci. Prispieť k tomu môže koordinácia spolupráce medzi slovenskými MVO a citovanými ministerstvami. Môže to pomôcť pri formulovaní cieľov a úloh ďalšieho vplyvu, pri kumulovaní pôsobenia v bezpečnostnom sektore.

¹³ Strednodobá stratégia oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky na roky 2009 – 2013 uvádza nasledujúce sektorové priority:
A. Budovanie demokratických inštitúcií, právneho štátu, občianskej spoločnosti a mieru B. Sociálny rozvoj C. Ekonomický rozvoj budovanie trhového prostredia, posilnenie makroekonomického prostredia, riadenie verejných financií, podpora malých a stredných podnikov D. Rozvoj infraštruktúry s pozitívnym vplyvom na trvalo udržateľný rozvoj a ochranu životného prostredia. Strednodobá stratégia oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky na roky 2009 – 2013, Ministerstvo zahraničných vecí SR, s.13-14,
[http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_1483395B26093959C125766500332756_SK/\\$File/strednodoba_strategia.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_1483395B26093959C125766500332756_SK/$File/strednodoba_strategia.pdf)

Michal Kovács - Peter Rusiňák

Euroatlantické centrum v procese odovzdávania slovenských skúseností

Úvod

Euroatlantické centrum (EAC) je nezávislá mimovládna organizácia, pôsobiaca v oblasti medzinárodných vzťahov a bezpečnostnej politiky od roku 1999. Od svojho vzniku prekonalo dlhú cestu v procese inštitucionalizácie od neformálneho študentského debaťného klubu k rešpektovanej mimovládnej organizácii mladých akademikov a študentov. Od začiatku svojej činnosti podporovalo EAC vstup SR do NATO a EÚ, pričom sa aktívne angažovalo vo zvyšovaní verejnej informovanosti o integračných snahách Slovenska s cieľom prispieť k budovaniu silného európskeho a transatlantického piliera slovenskej bezpečnostnej a zahraničnej politiky.

V roku 2004, po vstupe Slovenskej republiky do NATO, sa Euroatlantické centrum naplno medzinárodne etablovalo do Mládežníckej asociácie atlantickej zmluvy (Youth Atlantic Treaty Association) ako reprezentant Slovenskej republiky na tomto fóre. Po úspešnej euroatlantickej integrácii Slovenska EAC tiež rozšírilo vektor svojho pôsobenia o kvalitatívne novú dimenziu. Okrem tradičného pôsobenia v oblasti vzdelávania, verejnej diplomacie a integrácie slovenskej bezpečnostnej komunity sa organizácia začala angažovať v procese odovzdávania slovenských skúseností s integračným procesom.

Štruktúra kapitoly je rozdelená do dvoch celkov. Prvý sa koncentruje na prácu s mladou generáciou a vysokoškolskými študentmi z krajín juhovýchodnej Európy a Ukrajiny. Druhý celok opisuje skúsenosti z projektov orientovaných na ľudí s vysokou kapacitou ovplyvňovať svojimi postojmi širšie skupiny spoločnosti v Iraku a na Ukrajine. V rámci tejto skupiny „opinion leaderov“ sa sústreďujeme na skúsenosti s poslancami, občianskymi aktivistami, akademikmi a reprezentantmi médií.

Práca s mladými ľuďmi

Nakoľko sa Euroatlantické centrum vyvinulo do svojej súčasnej podoby najmä vďaka aktívnemu úsiliu mladých ľudí, vysokoškolských študentov a akademikov, patrí práca s mladou generáciou medzi priority organizácie. I v súvislosti s integračným procesom vnímate veľký potenciál mladých vzdelaných ľudí, ktorí môžu zohrať úlohu už v blízkej budúcnosti. Na skúsenostiach EAC môžeme ilustrovať priamy dosah angažovanosti nastupujúcej generácie, ktorá sa od roku 1999 zapájala do podpory integračných snáh SR.

Pri budovaní odborných kapacít mladých ľudí dominujú dva ciele:

Po prvé, angažovaní a odborne pripravení mladí ľudia, napr. vysokoškolskí študenti, majú v krátkodobom horizonte potenciál vstúpiť do inštitúcií ovplyvňujúcich zahraničnopolitické smerovanie a integračné procesy jednotlivých krajín a tým z vnútra vplývať na odbornosť procesu integrácie a reforiem. V strednodobom horizonte navyše existuje predpoklad, že niektorí z týchto mladých odborníkov/politikov budú schopní i ideologicky formovať zahraničnú a bezpečnostnú politiku.

Po druhé, motivovaní odborne pripravení mladí ľudia majú tendenciu ďalej šíriť informácie, ktoré im boli poskytnuté. Ak sa jedná o vysokoškolských študentov, majú priamy dosah na svojich kolegov, a tým tiež na rozširovanie akademickej diskusie o témy spojené s integračným procesom. Ak sa podarí navyše inšpirovať mladých ľudí, či už ideologicky, alebo pragmaticky, aby diskusie na tieto témy ďalej iniciatívne rozvíjali, získavame silný multiplikujúci nástroj na odovzdávanie ďalších informácií. Mladí ľudia predstavujú vďačnú cieľovú skupinu, nakoľko je vo väčšej miere schopná diskutovať o hodnotovom rámci a východiskách medzinárodnej integrácie. Popri informáciách o charaktere integračného procesu preto existuje väčší priestor na vysvetlenie základu: „Čo to je Európska únia a čo to je Severoatlantická aliancia?“.

EAC ako reprezentant Slovenska na pôde medzinárodnej Mládežníckej asociácie atlantickej zmluvy (Youth Atlantic Treaty Association) spolupracuje na projektoch odovzdávania skúseností z transformačného procesu SR najmä so svojimi zahraničnými partnermi v rámci tejto medzinárodnej organizácie. Pri práci so svojimi prioritnými krajinami sa sústreďuje najmä na budovanie kapacít a rozširovanie odbornej prípravy v rámci pracovných návštev Slovenska zahraničnými hosťami, u ktorých existuje potenciál získané vedomosti aplikovať a ďalej šíriť.

Pre ilustráciu uvádzame dva konkrétne projekty, ktoré sa do veľkej miery líšia svojim obsahom i zameraním. Prvý bol venovaný mladej generácii z krajín juhovýchodnej Európy. Vyznačoval sa okrem svojej mediálne uchopiteľnej symbolickej výpovede silným apelom na nutnosť spolupráce v regióne pri jeho integračných snahách. Cieľom druhého projektu bolo vyvolať záujem vysokoškolských študentov z Ukrajiny o problematiku NATO a Európskej únie a poukázať pri tom na charakter – východiská a implikácie – reforiem a prozápadného smerovania krajiny.

Juhovýchodná Európa

Juhovýchodná Európa či Balkán historicky i etnicky bezpochyby tvorí súčasť Európy. Udalosti 20. storočia sa zaslúžili nie len o neslávnu nálepku „Sudu s pušným prachom“, ale tiež o hlbšiu dezintegráciu regiónu. Keď preto začiatkom 21. storočia hovoríme o európskej a atlantickej integrácii regiónu, predstavuje práve historické dedičstvo, najmä to z 90. rokov 20. storočia, najvážnejší problém.

Až na výnimky nechýba štátom bývalej Juhoslávie proeurópsky a proatlantický entuziazmus. Podľa výskumu agentúry Gallup Europe by dosahovala v prípade referenda v roku 2009 podpora vstupu do EÚ v Albánsku (vyše 89 % za), Bosne a Hercegovine (vyše 82 % za), Čiernej Hore (vyše 79 % za), Macedónsku (vyše 81 % za) či Srbsku (vyše 69 % za) vysokých hodnôt. Jedinú výnimku predstavuje Chorvátsko, kde sa podpora z hodnôt medzi 70-80 % v rokoch 2000 – 2001 znížila až na dnešných 39 %^{1,2}. Podpora atlantickej integrácie je citeľná najmä v krajinách takzvanej Jadranskej trojky. Albánsko (96 % za), Chorvátsko (60 % za)³ a Macedónsko (90 % za) jasne ukázalo podporu domácej verejnej mienky svojim integračným ambíciám.⁴ Bosna a Hercegovina, Čierna Hora a Srbsko sú prirodzene skeptickejšie v postojoch k Severoatlantickej aliancii, no vzájomné vzťahy sa tiež začínajú vyvíjať vo viac pragmatickej ako sentimentálnej rovine.

¹ V Chorvátsku je zároveň najviac nerozhodnutých občanov – až 38 % – pozn. autora.

² Gallup Europe, Balkan Monitor - Insights and Perceptions: Voices of the Balkans, 2009, Brusel, http://www.balkan-monitor.eu/files/BalkanMonitor-2009_Summary_of_Findings.pdf

³ V prípade Albánska a Chorvátska sa jedná skôr o spokojnosť s už prebehnutou integráciou do NATO – pozn. autora.

⁴ Congressional Research Service, NATO Enlargement: Albania, Croatia, and Possible Future Candidates, Washington D.C., 2009, <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL34701.pdf>

Za najväčší problém vo vzťahu k Západu a ďalšej integrácii sa z pohľadu obyvateľov regiónu považujú historické animozity.⁵ Strach z ozbrojeného konfliktu je navyše stále citeľný najmä medzi Macedóncami, Srbmi a Chorvátmi žijúcimi v Bosne a Hercegovine. Na druhej strane, pozitívnym signálom je, že napriek stále živým sentimentom stále viac obyvateľov túži po upevňovaní vzťahov so svojimi susedmi. Okrem Albánska bol zaznamenaný vo všetkých štátoch regiónu medziročný rast podpore budovania lepších susedských vzťahov zhruba o 5 %^{6,7}.

Euroatlantické centrum sa preto pri svojej práci s mladými ľuďmi orientuje na prekonávanie historických animozít, integráciu mladých ľudí z regiónu, ich informovanosť a hlavne motiváciu, aby sa mladá generácia stala nositeľom transformácie. Usiluje sa im tiež ponúknuť zahraničnú skúsenosť, ktorá zohráva najmä pre mladých ľudí významný faktor. V prieskumoch Gallup Europe sa možnosť cestovať umiestnila na prvom mieste vo všetkých krajinách regiónu medzi benefitmi, ktoré občania od EÚ očakávajú.⁸ Zahraničná skúsenosť pre nich preto určite predstavuje motivačný prvok.

Projekt GLOBSEC Express: Sending Message to the Balkans

V krátkosti priblížime projekt *GLOBSEC Express: Sending Message to the Balkans*, ktorý organizovalo Euroatlantické centrum v konzorciu so Slovenskou atlantickou komisiou v roku 2007. Projekt bol organizovaný pod záštitou štátnej tajomníčky Ministerstva zahraničných vecí SR v spolupráci a za podpory Severoatlantickej aliancie, Ministerstva zahraničných vecí SR, Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku a Veľvyslanectva Spojených štátov amerických na Slovensku. Partnerskou inštitúciou na chorvátskej strane bola Chorvátska atlantická rada a jej mládežnícka komisia.

Základným cieľom projektu bolo inovatívnym spôsobom na palube konferenčného vlakového vozňa vytvoriť platformu pre diskusiu mladej generácie lídrov z krajín juhovýchodnej Európy. Prioritou bolo iniciovanie neformálnej diskusie o bezpečnosti, rozvoji a budúcnosti regiónu v kontexte euroatlantickej integrácie. Zámerom bolo tiež umožniť výmenu podnetov medzi účastníkmi, odborníkmi a diplomatmi z členských krajín Aliancie a ostatnými mladými

⁵ V celoregionálnom priemere uviedlo až 47 % opýtaných – pozn. autora.

⁶ Bez zohľadnenia obyvateľov Kosova – pozn. autora.

⁷ Gallup Europe, Balkan Monitor - Insights and Perceptions: Voices of the Balkans, 2009, Brusel http://www.balkan-monitor.eu/files/BalkanMonitor-2009_Summary_of_Findings.pdf

⁸ Tamtiež

lídrami z krajín, ktoré do NATO vstúpili, toho času, len pred 3 rokmi. Cieľovou skupinou projektu bolo 12 mladých profesionálov z mimovládneho sektora, politikov a univerzitných študentov z Albánska, Bosny a Hercegoviny, Čiernej Hory, Chorvátska, Macedónska a Srbska spolu s ďalšími 8 mladými účastníkmi z Bulharska, Česka, Maďarska, Rumunska, Slovenska a Slovinska.

Výmena skúseností a informácií bola navyše obohatená o symboliku celého projektu, ktorý len niekoľko mesiacov pre summitom NATO v Bukurešti niesol symbolickú štafetu atlantickej integrácie z Bratislavy do Záhrebu. Významnou súčasťou programu sa stala tiež spoločná výzva mladej generácie, ktorá apelovala na všetky štáty regiónu aby svoje krajiny viedli cestou spolupráce, pričom identifikovala euroatlantickú integráciu celej juhovýchodnej Európy ako nádej udržateľnosti mieru, stability a prosperity regiónu.

Oficiálnu časť projektu otvoril diskusný panel s reprezentantmi štátov takzvanej Jadranskej trojky na Ministerstve zahraničných vecí SR. Dominantnú časť programu však tvorilo vypravenie konferenčného vlakového vozňa z Bratislavy do Záhrebu. Na palube tohto vozňa ďalej prebiehala celodenná diskusia o budúcnosti regiónu a spoločnej euroatlantickej integrácii. Mladá generácia na tomto fóre tiež vytvorila spoločnú deklaráciu, ktorá bola neskôr tlmočená predstaviteľom jednotlivých krajín juhovýchodnej Európy ako aj vrchným predstaviteľom NATO.

GLOBSEC Express navyše do Záhrebu priniesol symbolický štafetový košík z rúk štátnej tajomníčky MZV SR, pani Diany Štrofovej, ktorý bol slávnostne na oficiálnom prijatí v Záhrebe odovzdaný predstaviteľom Chorvátskej atlantickej rady. Podujatia sa ako rečníci a prednášajúci zúčastnili zástupcovia NATO, Európskej komisie, Ministerstva zahraničných vecí SR, Ministerstva obrany SR, Veľvyslanectva USA v SR, zahraničných a slovenských mimovládnych organizácií a akademickej obce.

Základným výstupom projektu bola popri otvorenej a konštruktívnej diskusii prezentácia 4 základných myšlienok:

- NATO ako dynamická a otvorená aliancia.
- Zdravý rozum a spolupráca namiesto separácie a animozity.
- Spolupráca, Partnerstvo, Porozumenie: hodnoty, ktoré Aliancia prináša juhovýchodnej Európe.
- Neexistuje „Európa celá a slobodná“ bez juhovýchodnej Európy.

Lákavý formát podujatia tiež vytvoril výbornú príležitosť na upevnenie vzájomných kontaktov medzi mladou generáciou z 12 krajín, ktoré zakladajú potenciál pre rozvoj porozumenia a ďalšej spolupráce. Doplňujúcim vý-

stupom sa stalo komuniké mladej generácie a krátky dokumentárny film zachytávajúci myšlienku a priebeh projektu ako aj rozhovory s jednotlivými participantmi o ich postojoch k spoločnej euroatlantickej integrácii regiónu.

V decembri 2008 nadviazal na projekt GLOBSEC Express II vypravený zo Záhrebu do Istanbulu v réžii Severoatlantickej aliancie a chorvátskeho ministerstva zahraničných vecí a európskej integrácie. Zámerom bolo demonštrovať, že euroatlantická integrácia regiónu nie je zďaleka ukončená a že práve mladá generácia sa má stať nositeľom spoločnej budúcnosti celého regiónu.⁹

Odporúčania:

- Zdôrazňovať potrebu spoločnej integrácie celého regiónu.
- Umožniť mladým ľuďom z regiónu zahraničnú skúsenosť.
- Zviditeľňovať výstupy projektov pred domácou aj zahraničnou verejnosťou, zaangažovať do mediálnych výstupov participantov a nechať ich pocítiť, že sú súčasťou niečoho „veľkého“. Mediám ponúkať príbehy.
- Inšpirovať mladých k aktivite a zapojeniu sa do procesu spoločenskej transformácie či v štátnej správe alebo mimovládnom sektore.
- Pri spolupráci s partnerskou organizáciou pri výbere relevantných participantov z cieľovej krajiny pomáha existencia prehľadnej metodológie predchádzať potenciálnym nedorozumeniam.
- Významnú časť programu venovať tiež „neodborným“, no inovatívnym aktivitám. Sústreďiť sa na networking medzi participantmi a domácimi expertmi, kontinuálne nadväzovať na projekty.

Ukrajina

Situácia na Ukrajine je do veľkej miery odlišná od situácie v juhovýchodnej Európe napriek porovnateľnej východiskovej situácii najmä kvôli historickému vplyvu a závislosti na Ruskej federácii, významným demografickým rozdielom, silnému postaveniu ruskej kultúry, jazyka a menšiny ako aj nestabilnej politickej situácii.

Prieskumy verejnej mienky dlhodobo indikujú, že Ukrajina nie je zďaleka vnútorne pripravená a presvedčená o potrebe svojej prozápadnej integrácie. Prejavuje sa to najmä na postojoch k integrácii do NATO. Z prieskumu uverej-

⁹ Ministerstvo zahraničných vecí a európskej integrácie Chorvátskej republiky, Tlačová správa č. 381/08, Záhreb, 2008, http://www.mvpei.hr/custompages/static/hrv/templates/_ftr_Priopcenja.asp?id=4279

neného v novembri 2009¹⁰ širším konzorciom pod vedením Inštitútu pre spoločenskú transformáciu vyplýva, že vývoj vzťahu k integrácii má v krajine len mierne pozitívny trend. V celkovom priemere len 30 % Ukrajincov podporuje vstup krajiny do NATO, pričom nerozhodnutých je približne 10 %.¹¹ Európska integrácia predstavuje odlišnú kapitolu. Z uvedeného prieskumu vyplýva, že 56 % občanov Ukrajiny podporuje vstup do EÚ.¹²

Ak je teda cieľom pomôcť Ukrajine v jej integračných snahách, prvoradým cieľom musí byť práca s verejnou mienkou a jej informovanosťou. Nakoľko je pravdepodobné, že integrácia Ukrajiny bude minimálne strednodobým procesom, považuje EAC prácu s mladými Ukrajincami a Ukrajinkami za kľúčovú oblasť rozvojovej spolupráce.

V projektoch sa usilujeme zamerať najmä na niekoľko hlavných smerov:

Informovanosť. Dôraz je kladený na odovzdávanie základných, no relevantných a objektívnych informácií. Napr.: „Čo je NATO?“, „Čo je EÚ?“, „Ako fungujú tieto organizácie, čo sú ich ciele a ako funguje rozhodovací proces v nich?“, „Aké sú výhody/nevýhody členstva?“, „Aké sú predvstupové kritériá a aké sú záväzky jednotlivých členov?“. Z uvedeného prieskumu vyplýva, že až 43 % Ukrajincov, ktorí si o sebe myslia, že majú dostatok informácií o NATO, súhlasia so vstupom do Aliancie.¹³ Je preto prvým krokom tieto informácie odovzdávať a najmä zjednodušovať do podoby, ktorá je pre študentov, či mladých profesionálov uchopiteľná a zapamätateľná. EAC má navyše dobré skúsenosti s otváraním kontroverzných tém a kritickej diskusie aj o problematických aspektoch integrácie. Vytvára sa takto väčšia dôvera medzi organizátorom a ukrajinskými participantmi.

Zahraničná skúsenosť. Ďalším významným faktorom v prieskumoch verejnej mienky je osobná zahraničná skúsenosť. Až 40,3 % ľudí, ktorí za posledných 5 rokov študovali alebo pracovali v zahraničí, resp. ich rodinní príslušníci, podporujú integráciu do NATO.¹⁴ Tak ako pri mladej generácii z krajín

¹⁰ Štatistické údaje zbierané v novembri 2008 – pozn. autora.

¹¹ Agentúra FOM – Ukrajina uvádza v prieskume z apríla 2009 nasledovné údaje: V prípade referenda bude za integráciu do NATO: 21 %, proti 57 %, nerozhodnutých/nepôjde hlasovať 22 % – pozn. autora.

¹² Institute of Society Transformation, Results of All-Ukrainian public-opinion poll on the attitude of Ukrainian citizens towards Euro-Atlantic integration of Ukraine, Kyjev, 2009, <http://www.ata-sec.org/downloads/articles/poll.pdf>

¹³ Tamtiež

¹⁴ Tamtiež

juhovýchodnej Európy je preto žiaduce, aby ľudia s ktorými pracujeme dostali možnosť vidieť a zažiť minimálne Slovensko, ideálne aj ostatné krajiny v EÚ či NATO. Skúsenosť so životným štýlom a pointegračným rozvojom krajiny zanecháva mnohokrát silnejší vnem ako odborný program.

Integrácia nerovná sa nepriateľstvo s Moskvou. Zdôrazňovať túto tézu považujeme za veľmi dôležité, kvôli istému predpokladu (Ruskom živenému), že zlepšenie vzťahov so Západom sa automaticky rovná nepriateľstvu s Ruskom. Prieskum agentúry FOM – Ukrajina z apríla 2009 jasne naznačuje, že až 69 % Ukrajincov má pozitívny vzťah k Rusku.¹⁵ Z prieskumu agentúry Gallup Group z októbra 2008 vyplýva, že len 13 % Ukrajincov je ochotných podporiť európsku integráciu krajiny ak by mala znamenať poškodenie vzťahov s Moskvou¹⁶. Je preto nezmyselné stavať vzťah s Ruskom a vzťah so Západom do opozície. V prípade ruskej rétoriky sa jedná o štandardný postup v prirodzenej snahe o zachovanie istej sféry vplyvu. Ako príklad môže byť opäť použitá skúsenosť Slovenska, ktoré pri svojej euroatlantickej integrácii dostávalo tiež silné negatívne signály z Moskvy. Napriek tomu, vstup do NATO vzťahy s Ruskom dramaticky neovplyvnil, dokonca sa ďalej rozvíjajú v obojstranne výhodných oblastiach. Tézu o sférach vplyvu a zastrašovanie zo strany Ruska sa preto snažíme zmierňovať slovenskou skúsenosťou a marginalizovať ako niečo, čo do 21. storočia nepatrí. Cieľom je podnecovať väčšie sebavedomie Ukrajincov s ohľadom na ich zahraničnopolitické smerovanie bez toho, aby museli voliť medzi Západom a Ruskom.

Spoločná integrácia do EÚ a NATO nie je podmienkou, je však prirodzená a výhodná. Nakoľko je podpora integrácie do EÚ značne vyššia ako podpora integrácie do NATO, predstavuje zameranie týchto dvoch organizácií v očiach Ukrajincov niečo odlišné. Zatiaľ čo pre podporovateľov atlantickej integrácie predstavuje Aliancia kľúč k európskej integrácii, podporovatelia čisto európskej integrácie súvis medzi týmito procesmi nevidia, resp. nemajú záujem vidieť. Usilujeme sa preto poukázať na spoločný hodnotový rámec oboch organizácií, úzku spoluprácu, no najmä na spoločné ciele akými sú stabilita, mier a solidarita medzi členskými štátmi. Na rozdiely poukazujeme v oblasti nástrojov, ktorými tieto organizácie disponujú.

¹⁵ FOM-Ukrajina, Мнения и взгляды населения Украины в апреле 2009 года, Kyjev, 2009, http://bd.fom.ru/report/map/ukrain/ukrain_eo/du090430

¹⁶ Gallup Group, Ukrainians May Oppose President's Pro-Western Goals, Washington D.C., 2008, <http://www.gallup.com/poll/110848/Ukrainians-May-Oppose-Presidents-ProWestern-Goals.aspx>

Projekt „Slovakia to Ukraine: Building Bridges to Future Generations“

V krátkosti uvedieme projekt *Slovakia to Ukraine: Building Bridges to Future Generations*, ktorý organizovalo Euroatlantické centrum v roku 2007, za podpory Ministerstva zahraničných vecí SR v spolupráci s Fakultou politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Veľvyslanectvom USA na Slovensku a Veľvyslanectvom SR na Ukrajine, ktoré plní funkciu Kontaktného veľvyslanectva NATO pre Ukrajinu.

Hlavným cieľom projektu bolo vyvolať záujem cieľových skupín o problematiku NATO a Európskej únie, poskytnúť komplexné informácie o jednotlivých aspektoch činností euroatlantických štruktúr a prispieť tak k formovaniu verejnej mienky najmä mladej ukrajinskej generácie smerom k podpore integračných ambícií Ukrajiny do NATO a EÚ. Aj preto cieľovou skupinou projektu bolo 30 vysokoškolských študentov humanitných smerov, mladých reprezentantov médií a mimovládnych organizácií z Ukrajiny. Do projektu sa zapojili účastníci z viacerých väčších miest na Ukrajine, no vychádzajú z prieskumov verejnej mienky sa EAC prioritne zameralo na oblasti krajiny s najskeptickjšími pohľadmi na euroatlantickú integráciu.¹⁷

Prioritou projektu bolo odovzdať popri základných informáciách o EÚ a NATO tiež skúsenosti Slovenskej republiky s prípravou jej vstupu do euroatlantických štruktúr z hľadiska potreby implementácie politických a spoločenských reforiem, ako aj nutnosti modernizácie ozbrojených síl v súlade s požiadavkami organizácií. Sekundárnym cieľom projektu bolo na príklade Slovenska ilustrovať významnú úlohu médií a mimovládnych organizácií pri formovaní verejnej mienky v integračnom procese a prispieť tak k väčšej aktivizácii ukrajinského mimovládneho sektora a médií v tejto oblasti.

Projekt bol realizovaný formou odborných prednášok, diskusií a workshopov pre pozvaných účastníkov, ktoré boli zoskupené podľa tematického zamerania do diskusných panelov rozložených v rámci 5 dní. Podujatie sa uskutočnilo v priestoroch Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov UMB účastníci na záver podujatia navštívili tiež Bratislavu a boli prijatí na ambasáde Spojených štátov v Slovenskej republike. Podujatia sa ako rečníci a prednášajúci zúčastnili zástupcovia mimovládnych organizácií a akademik-

¹⁷ Účastníci pochádzali z týchto miest: Dnepropetrovsk, Čerkasy, Černivcy, Ivano-Frankovsk, Charkov, Krivý Roh, Kyjev, Evov, Rivne, Sumy, Ternopil, Užhorod, Volyn, Záporožie, Žitomir – pozn. autora.

kej obce, ktorí sa podieľali na práci s verejnou mienkou v súvislosti s integráciou Slovenska do euroatlantických štruktúr, ako aj pracovníci Ministerstva zahraničných vecí, Ministerstva obrany SR, Ozbrojených síl SR, ktorí sa zúčastnili na príprave a implementácii potrebných reforiem pred vstupom SR do NATO a EÚ. Prínosom odborného seminára bola prezentácia základných téz pracovne pomenovaných: *Informovanosť, Integrácia nerovná sa nepriateľstvo s Moskvou a Spoločná integrácia do EÚ a NATO nie je podmienkou, je však prirodzená a výhodná.*

Podujatie vytvorilo tiež vhodnú príležitosť na upevnenie vzájomných kontaktov slovenských a ukrajinských mladých odborníkov, ktoré zakladajú potenciál pre rozvoj ďalšej spolupráce. Na projekt neskôr nadviazal viacdňový seminár v Banskej Bystrici pre ukrajinských akademikov *NATO and Security as a Necessary Part of the Slovak and Ukrainian Academic Studies* ako aj návšteva zástupcov ukrajinských médií na Slovensku. V akademickej spolupráci tiež pokračovala Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB v Banskej Bystrici s Fakultou histórie, politológie a medzinárodných vzťahov Štátnej univerzity Ilju Fedkova v Červnovici. Doplňujúcim výstupom sa stal zborník obsahujúci prezentované príspevky, ktorý môže do značnej miery napomôcť k šíreniu výstupov seminára aj po ukončení podujatia a tiež k dosahovaniu vytýčených cieľov projektu.

Odporúčania:

- Koncentrovať sa na kritickú diskusiu, informovať o realistickom obraze integrácie. Osvedčili sa tézy: *Informovanosť, Integrácia nerovná sa nepriateľstvo s Moskvou a Spoločná integrácia do EÚ a NATO nie je podmienkou, je však prirodzená a výhodná.*
- Umožniť mladým ľuďom z Ukrajiny zahraničnú skúsenosť.
- Inšpirovať mladých k aktivite a zapojeniu sa do procesu spoločenskej transformácie či v štátnej správe alebo mimovládnom sektore.
- Významnú časť programu venovať tiež „neodborným“, no inovatívnym aktivitám. Sústreďiť sa na networking medzi participantmi a domácimi expertmi, kontinuálne nadväzovať na projekty.
- Rozvíjať akademicкую spoluprácu s ukrajinskými univerzitami.

Práca s „opinion leaders“

Euroatlantické centrum sa vyvinulo do svojej súčasnej podoby aj vďaka aktívnej spolupráci s mnohými partnermi a reprezentantmi vládnej ako aj mi-

movládnej sféry, preto patrí práca s tzv. „opinion leaders“ doma i v zahraničí k základnými prioritám fungovania organizácie. V súvislosti s integračným procesom vidíme významnú úlohu predstaviteľov tretieho sektora, občianskych aktivistov, akademických pracovníkov ako aj zástancov demokratických reforiem v parlamentných kruhoch. Práve títo ľudia historicky zohrávali dôležitú úlohu pri naštartovaní prointegračných úsilí na Slovensku, Ukrajine ako aj v krajinách juhovýchodnej Európy a všade tam, kde sa spoločnosť usilovala o zmenu nedemokratického zriadenia. Pri zvyšovaní odborných kapacít „opinion leaders“ dominuje o. i. tento cieľ: Odborne pripravení a motivovaní vysokoškolskí pedagógovia, občianski aktivisti, publicisti a zástupcovia parlamentných strán majú výrazný potenciál ovplyvňovať verejnú mienku a prispieť tak k skvalitňovaniu procesu integrácie a formovaniu postoja elít odborne aj prakticky spätých s demokratickou politickou špičkou, zastupujúcou všetky oblasti a regióny štátu. Práve uvedená skupina ľudí je charakterizovaná ako skupina s najvyššou kapacitou ďalej tlmočiť získané poznatky. Navyše, tak ako v prípade mladých ľudí a potenciálnych budúcich lídrov krajiny, aj v tomto prípade má sprostredkovanie skúseností z transformačného procesu spojené s pragmatickým vysvetlením hodnotového rámca, na ktorom je založená EÚ a NATO, potenciál znútra ovplyvniť kvalitu odbornej prípravy politikov a relevantných zamestnancov štátnej správy jednotlivých krajín.

EAC disponuje skúsenosťami s prácou s akademikmi, mladými politickými lídrami a predstaviteľmi politických strán ako aj žurnalistami a občianskymi aktivistami na Slovensku. Rozširovanie tejto agendy aj do zahraničia je preto samozrejmosťou. Akademici a reprezentanti politického spektra predstavujú cieľovú skupinu s vysokým potenciálom stať pri zrode a realizácii reformných krokov v rámci medzinárodnej integrácie. Popri informáciách o charaktere integračného procesu, jeho predpokladoch a implikáciách z tohto dôvodu existuje široký priestor na vysvetlenie danej problematiky s možnosťami na ovplyvňovanie verejnej mienky ako základného stavebného kameňa úspešného procesu integrácie a proatlantického smerovania zahraničnej a bezpečnostnej politiky.

Pre ilustráciu uvedieme dva projekty, ktoré EAC so svojimi partnermi realizovalo v priebehu roka 2007. Prvý bol venovaný oblasti vzdelávania na ukrajinských univerzitách, kedy EAC okrem zástupcov akademickej obce pozvalo na Slovensko aj predstaviteľov verejného a mimovládneho sektora Ukrajiny, ktorí rovnako prispievajú k vzdelávaniu verejnosti. Osobitosťou druhého projektu bolo jeho zameranie na prácu s „opinion leaders“ z Iraku, ktorí navštívili Slovensko v rámci projektu *Democracy Building in Iraq*. Projekt si kládol

za cieľ napomôcť pri budovaní a posilňovaní demokratického systému v Iraku najmä prostredníctvom odovzdania skúsenosti SR z prechodu od totalitného k demokratickému štátnemu zriadeniu.

Ukrajina

Projekt NATO and Security as a Necessary Part of the Slovak and Ukrainian Academic Studies

V súvislosti s prácou s predstaviteľmi akademickej obce na Ukrajine uveďme projekt *NATO and Security as a Necessary Part of the Slovak and Ukrainian Academic Studies*, ktorý Euroatlantické centrum realizovalo v roku 2007 za podpory Ministerstva zahraničných vecí SR v spolupráci s Fakultou politických vied a medzinárodných vzťahov UMB v Banskej Bystrici a Veľvyslanectvom SR na Ukrajine v Kyjeve plniacom funkciu Kontaktného veľvyslanectva NATO pre Ukrajinu.

Zámerom projektu bolo iniciovať vzájomnú spoluprácu slovenských a ukrajinských akademických inštitúcií a napomôcť ukrajinskej strane v oblasti aktualizácie študijných plánov na univerzitách spoločenskovedného zamerania tak, aby sa otázka bezpečnosti a s ňou súvisiaca problematika NATO, stali neoddeliteľnou súčasťou pedagogického procesu a vedeckovýskumnej činnosti na ukrajinských akademických inštitúciách. Cieľovou skupinou projektu bolo 18 vysokoškolských pedagógov a akademických pracovníkov z ukrajinských univerzít ako aj zástupcov verejného a mimovládneho sektora. Do projektu sa zapojili účastníci z viacerých vzdelávacích inštitúcií na Ukrajine. Podobne ako pri projekte *Slovakia to Ukraine: Building Bridges to Future Generations* sa EAC prioritne zameralo na oblasti krajiny s najskeptickejšími pohľadmi na euroatlantickú integráciu.¹⁸

Hlavným cieľom bola v tejto súvislosti koordinácia organizačného a obsahového úsilia vedecko-pedagogických a akademických pracovníkov zúčastnených vzdelávacích inštitúcií s cieľom napomôcť implementácii otázok bezpečnosti a euroatlantickej integrácie do učebných plánov na úrovni po-

¹⁸ Na podujatí sa zúčastnili zástupcovia univerzít v Černovci, Simferopole, Rivne, Kyjeve (Vojenský inštitút Kyjevskej národnej univerzity, Diplomatická akadémia, Centrum pre strategické štúdie, Štátna univerzita Taras Ševčenka), mimovládnych organizácií (Democratic Initiative Foundation – jedna z najvýznamnejších mimovládnych organizácií na Ukrajine a národná organizácia platformy Atlantic Treaty Association) a štátnych inštitúcií – pozn. autora.

vinných či povinne voliteľných predmetov univerzitného štúdia. Sekundárnym cieľom projektu bola diskusia o obsahovom a metodickom zameraní vyučovacieho procesu ukrajinských univerzít tak, aby v ňom boli zohľadnené slovenské skúsenosti s predvstupovým a postintegračným obdobím. Predmetom diskusie sa stali tiež potreby a záujmy Ukrajinskej republiky pri hľadaní možných ciest spolupráce vrátane plnej atlantickej a európskej integrácie.

Projekt bol realizovaný na pôde Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov UMB v Banskej Bystrici prostredníctvom série prednášok, workshopov a okrúhlych stolov za prítomnosti slovenských a ukrajinských odborníkov z pedagogickej praxe z civilných aj vojenských vysokých škôl, pracovníkov štátnych inštitúcií a mimovládneho sektora, do portfólia ktorých problematika bezpečnosti a NATO patrí. Podujatia sa ako rečníci a prednášajúci zúčastnili za slovenskú stranu zástupcovia Ministerstva zahraničných vecí SR, Národnej akadémie obrany v Liptovskom Mikuláši, Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov UMB v Banskej Bystrici a ďalších relevantných fakúlt so zameraním na medzinárodné vzťahy a bezpečnosť ako aj zástupcovia mimovládneho sektora.

Výstupom projektu bolo pomenovanie potrieb a riešení pre vzdelávanie ukrajinskej verejnosti v oblasti bezpečnosti a integrácie do európskych a transatlantických štruktúr. Závery projektu potvrdili, že ukrajinská akademickej obec je pripravená postupne obohacovať svoje študijné plány o problematiku medzinárodnej bezpečnosti ako aj o otázky spojené s činnosťou EÚ a NATO. Seminár taktiež prispel k nadviazaniu užších stykov medzi slovenskými a ukrajinskými akademickými inštitúciami, z ktorých boli niektoré pretavené do konkrétnej akademickej spolupráce.

Odporúčania:

- Umožniť akademikom a predstaviteľom mimovládneho sektora Ukrajiny zahraničnú skúsenosť.
- Podporovať aktualizáciu študijných plánov na univerzitách spoločenskovedného zamerania s cieľom zvyšovať povedomie pedagógov a študentov v oblasti euroatlantickej integrácie.
- Kontinuálne nadväzovať na realizované projekty spoluprácou s ukrajinskými univerzitami v oblasti výmenných pobytov a zosúladovania študijných plánov.
- Sústrediť sa na budovanie užších vzťahov medzi domácimi a ukrajinskými expertmi a výmenu skúseností v oblasti transformačného procesu a integrácie.

Irak

Na začiatku 21. stor. patrí Irak k jednej z najdiskutovanejších a najkontroverznejších tém v zahraničnej a bezpečnostnej politike Európskej únie, Slovensko nevynímajúc. V dôsledku vojnového konfliktu, zložitej bezpečnostnej situácie, sociálno-ekonomických problémov, etnickej a náboženskej neznášanlivosti ako aj chudobe a nezamestnanosti sa Irak zaraďuje medzi krajiny, ktoré sa nachádzajú na začiatku cesty stabilizácie politickej scény a obnovy vojnou poznačenej spoločnosti. V prípade Iraku nemožno hovoriť o integračných snahách, krajina však stojí pred výzvou nastolenia poriadku a právneho štátu, potlačenia radikalizmu, obnovy hospodárstva a celkovej stabilizácie krajiny.

Podľa výskumov Medzinárodného republikánskeho inštitútu (IRI) drvivá väčšina Iračanov odcudzuje násilie ako politický nástroj a zastáva názor, že násilie ako forma spoločenského správania je absolútne neakceptovateľná.¹⁹ Prieskum IRI taktiež dokazuje širokospektrálnu podporu irackého obyvateľstva (89 %) vláde irackej jednoty.²⁰ Aj po troch rokoch od spomínaného výskumu však problémy Iraku ostávajú nevyriešené a vojenské riešenie konfliktu sa ukazuje ako čoraz menej efektívne. Za jeden z najpálčivejších problémov rozvoja a stabilizácie Iraku sa považuje nejasná koncepcia boja proti terorizmu a problémy s tzv. demokraciou na západný spôsob. Dané problémy sa ukazujú ako jeden z najproblematickejších bodov vzťahu obyvateľov Iraku a medzinárodného spoločenstva, ktoré je obviňované z neschopnosti zvládnuť vojenskú prítomnosť v krajine a dlhodobé nábožensko-etnické nepokoje, ktoré znemožňujú snahy o trvalú hospodársku a spoločenskú obnovu krajiny.

Euroatlantické centrum verí, že po odsune slovenských vojakov je práve rozvojová spolupráca a transfer skúseností s politickou a spoločenskou transformáciou tým správnym spôsobom, ktorým môže Slovenská republika prispieť v medzinárodnom úsilí o mier a spoluprácu. Z tohto dôvodu sa pri svojej práci s tzv. „opinion leaders“ EAC v prvom rade orientuje na sprostredkovanie informácií o transformačnom modeli, spôsoboch mierových riešení sporov a integrácii zástupcov menšinového obyvateľstva do demokratickej vlády. Slovensko sa v tomto kontexte ukazuje ako krajina, ktorá síce mala od-

¹⁹ International Republic Institute, Public Opinion Research, New Poll Finds Iraqis Favor Unity, Washington D.C. 2006, <http://www.iri.org/mena/iraq/2006-07-19-IraqPoll.asp>

²⁰ Tamtiež

lišnú štartovaciu pozíciu pri transformácii z totalitného režimu, avšak môže poskytnúť cenné skúsenosti. EAC sa zároveň usilovalo sprostredkovať informácie o irackých reáliách a kultúre slovenskému obyvateľstvu s cieľom pozitívne ovplyvňovať vzťah verejnosti k slovenskej angažovanosti v Iraku.

„Opinion leaders“ – poslanci, reprezentanti médií a občianski aktivisti boli v Iraku identifikovaní ako najdôležitejšia cieľová skupina, nakoľko majú možnosť porovnať štátne zriadenie bývalého irackého režimu s demokratickým modelom. U cieľovej skupiny navyše existuje predpoklad, že bude schopná nadobudnuté poznatky vedieť nie len aplikovať, ale aj ďalej tlmočiť širším skupinám verejnosti a zodpovedným štátnym orgánom pri stabilizácii krajiny a príprave reforiem. Euroatlantické centrum sa takto usiluje popri odovzdávaní skúseností s integračným procesom inšpirovať politické elity a predstaviteľov mimovládnej sféry slovenským príbehom a ukázať im smer, ktorým sa ich krajina môže uberať.

Projekt: Democracy Building in Iraq

V súvislosti s prácou s politickými elitami a predstaviteľmi mimovládneho sektora uvidíme projekt *Democracy Building in Iraq*, ktorý Euroatlantické centrum realizovalo v roku 2007 pod záštitou Ministra zahraničných vecí SR v konzorciu so Slovenskou atlantickou komisiou a Centrom národov Slovenska. Partnerskou inštitúciou bol Iracký atlantický klub.

Hlavným cieľom projektu bolo napomôcť pri budovaní a posilňovaní demokratického systému v Iraku najmä prostredníctvom odovzdania skúseností SR z prechodu od totalitného k demokratickému štátnemu zriadeniu. Osobitný zámer návštevy bol kladený na predstavenie historickej pamäte SR z procesu transformácie a zmeny režimu irackej delegácii s cieľom identifikovať najproblematickejšie oblasti daného procesu. Sekundárnym cieľom návštevy bolo sprostredkovanie informácií predstaviteľom tretieho sektora a žurnalistickej obce o zmenách, ktoré nastali v slovenskej spoločnosti počas procesu transformácie a budovania demokratických inštitúcií, občianskej spoločnosti, mimovládnych organizácií a vlády právneho štátu. Cieľovou skupinou projektu bola iracká delegácia „opinion leaders“ zložená z členov irackého parlamentu, politikov, žurnalistov, aktivistov v oblasti ľudských práv a práv žien, predstaviteľov mimovládnej sféry, ako aj členov Irackého atlantického klubu, ktorí navštívili Bratislavu a Banskú Bystricu vo februári 2007.

Projekt bol realizovaný v dvoch mestách na Slovensku, v Bratislave a v Banskej Bystrici, v dobe trvania jeden týždeň formou prednášok, školení

a diskusií o fungovaní ústavných orgánov a inštitúcií SR. Irackí predstavitelia sa taktiež oboznámili s činnosťou a aktivitami slovenského mimovládneho sektora a v rámci návštevy vyšších územných celkov získali informácie o systéme decentralizácie štátnej moci. Časť ich programu bola venovaná zahranično-politickej problematike, najmä pôsobnosti Slovenska na poste nestáleho člena Bezpečnostnej rady Organizácie spojených národov, ale aj otázkam ľudských práv, národnostných menšín a mierovému riešeniu konfliktov v demokratickej spoločnosti.

Irackú delegáciu prijali a ako participanti sa na podujatí zúčastnili za slovenskú stranu zástupcovia Národnej rady Slovenskej republiky, Ministerstva zahraničných vecí SR, Inštitútu pre verejné otázky, Depozitnej knižnice NATO, Vyššieho územného celku Banská Bystrica, Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov UMB v Banskej Bystrici a ďalších relevantných inštitúcií so zameraním na medzinárodné vzťahy a bezpečnosť.

Výstupom projektu bolo 11-bodové komuniké, ktoré sa iracká delegácia zaviazala po návrate do vlasti sprostredkovať štátnym orgánom a predstaviteľom inštitúcií zodpovedným za jednotlivé oblasti realizácie. Iracká strana informovala predsedu parlamentu, premiéra a členov parlamentu o výsledkoch návštevy SR a skúsenostiach Slovenska s transformačným procesom. Informované boli aj viaceré zastupiteľské úrady pôsobiace v Iraku a iracké elektronické a printové médiá informovali verejnosť o podrobnostiach návštevy irackých lídrov a predstaviteľov mimovládnej sféry v SR.

Na základe stretnutí najvyšších irackých predstaviteľov so zástupcami delegácie, ktorá sa zúčastnila projektu *Democracy Building in Iraq* prezident Irackého atlantického klubu s podporou irackého ministra zahraničných vecí vyhlásil rok 2007 za Atlantický rok v Iraku. Iracký atlantický klub sa v tejto súvislosti zaviazal sprostredkovať hodnoty a myšlienky atlantických národov v Iraku a organizovať podujatia na podporu demokracie a stability v krajine.

Projekt taktiež prispel k záväzku irackých predstaviteľov pokračovať v budovaní občianskej spoločnosti na princípe solidarity a etnickej spolupatričnosti, ako aj k cieľu založiť v krajine fakultu so zameraním na politické vedy a medzinárodné vzťahy so zámerom vychovávať budúcich politických lídrov.

Konkrétnym výstupom projektu na Slovensku sa stala nadväzujúca výstava irackej fotografie v priestoroch Stredoeurópskeho domu fotografie v Bratislave pod názvom *Irak včera, dnes a zajtra...krajina, ľudia a bolesť...*, ktorá bola

organizovaná v spolupráci s Irackým atlantickým klubom, Národným osvetovým centrom a Bratislavským kultúrnym a informačným strediskom. Výstava mala za cieľ prezentovať slovenskému publiku irackú spoločnosť a jej problémy ako krajinu zmietanú vojnou a politickou nestabilitou. Fotografie sa po skončení výstavy presunuli za publikom do Banskej Bystrice, Prahy, Bruselu a Sofie.

Odporúčania:

- Prostredníctvom odovzdávania skúseností ďalej podporovať hospodársku a spoločenskú stabilizáciu, rozvoj vysokého školstva a demokratický proces založený na solidarite a etnickej spolupatričnosti s cieľom bojovať proti chudobe a etnickým nepokojom.
- Umožniť politickým elitám, žurnalistom a predstaviteľom mimovládneho sektora Iraku zahraničnú skúsenosť.
- Kontinuálne nadväzovať na realizované projekty spoluprácou s predstaviteľmi irackých mimovládnych inštitúcií, ako aj so zástupcami parlamentu a vlády, prezentovaním základných princípov a východísk demokratického štátneho zriadenia a v spolupráci s irackými expertmi hľadať ich uplatnenie v podmienkach Iraku.

Grigorij Mesežnikov

Inštitút pre verejné otázky ako aktér transferu demokratizačnej, reformnej a eurointegračnej expertízy do zahraničia

Inštitút pre verejné otázky (IVO), založený v roku 1997, počas 13 rokov svojej existencie nielen vytvoril osobitnú expertízu v oblasti nezávislého sociálneho výskumu na Slovensku (najmä výskumu procesov spoločenskej transformácie v ich rozmanitých aspektoch), ale nazhromaždil aj určité skúsenosti z aplikácie časti tejto expertízy v krajinách, ktoré prechádzajú procesom transformácie alebo sa na tento proces pripravujú.

V oblasti aplikácie vlastnej expertízy v zahraničí pôsobí IVO ako typický predstaviteľ určitej (aktivistickej) zložky spoločnosti s osobitnou metodológiou (public policy approach) a s osobitným poslaním (presadzovanie určitých spoločenských vzorov, považovaných za optimálne z vecného a hodnotového hľadiska). Vystupuje ako aktér širšej komunity nezávislých analytických centier (think-tankov). Jeho aktivity treba chápať v širšom historickom, národnom a medzinárodnom kontexte.

Nezávislé think-tanky, pôsobiace v nových členských krajinách Európskej únie, zohrávali významnú úlohu v procese demokratickej transformácie po páde komunistických režimov. Analyzovali rozmanité aspekty, trendy a problémy prechodu k demokracii, obhajovali politiku spoločenskej liberalizácie, plnili úlohu agentov zmien a často priamo vypracovávali reformné stratégie v rôznych oblastiach. V 90. rokoch sa nezávislé analytické centrá stali neoddeliteľnou súčasťou demokratických a proreformných aliancií v krajinách strednej a východnej Európy. Tieto aliancie, cieľom ktorých bolo vytvorenie podmienok pre dlhodobú udržateľnosť liberálno-demokratických režimov, sa skladali z demokratických politických elít, mimovládnych organizácií a slobodných médií. Think-tanky si vymieňali medzi sebou skúsenosti a znalosti na národnej úrovni, posilňovali vlastné kapacity a znalostnú základňu vytváraním neformálnych koalícií na národnej úrovni (na Slovensku napríklad v podobe rôznych spoločných projektov a aktivít, ako príklad možno uviesť

projekt IVO *Súhrnná správa o Slovensku*). Zároveň komunikovali a spolupracovali s partnermi v iných transformujúcich sa krajinách (najmä susedných).

Stredoeurópske štáty – krajiny V4 (ČR, Slovensko, Poľsko, Maďarsko), pobaltské štáty (Estónsko, Lotyšsko, Litva), Slovinsko, Bulharsko a Rumunsko – môžu byť dnes považované za – v rôznej miere – úspešné prípady demokratickej transformácie. V priebehu pomerne krátkeho historického obdobia sa im podarilo zmeniť základy spoločenského zriadenia. Vstúpili do NATO a EÚ a naakumulovali transformačné skúsenosti, ktoré by mohli byť za určitých okolností využité v iných štátoch. Úlohu sprostredkovateľa pri transfere týchto skúseností plnia popri iných aktéroch aj nezávislé think-tanky (analytické centrá) – a to aj ako agenti spoločenských zmien, aj ako výskumné inštitúcie. Sprostredkovávajú transformačné skúsenosti krajiny v troch úrovniach – skúsenosti vlastnej krajiny ako celku, skúsenosti mimovládneho sektora a skúsenosti vlastnej organizácie.

Existuje celý rad faktorov, vytvárajúcich priaznivé podmienky na dosiahnutie pozitívnych výsledkov pri odovzdávaní transformačnej, demokratizačnej a reformnej expertízy z úspešných stredoeurópskych štátov do iných krajín, prechádzajúcich procesom spoločenských zmien. Ide predovšetkým o:

- Systematickým spôsobom kumulované znalosti a skúsenosti zo spoločenskej transformácie.
- Spoločné prvky vo vývoji stredoeurópskych krajín a príslušných prijímateľských štátov počas dlhšieho historického obdobia (napríklad charakteristické črty nedemokratických režimov v minulosti).
- Pomerne dobrú znalosť expertmi z krajín strednej Európy situácie v prijímateľských krajinách (postsovietskych, postjuhoslovanských apod.).
- Kultúrno-jazykovú blízkosť.
- Vyššiu mieru akceptovateľnosti mimovládnych organizácií z krajín strednej Európy než západných mimovládnych organizácií v prijímateľských štátoch.

K nevyhnutným predpokladom efektivity procesu demokratizačného transferu prostredníctvom think-tankov patria:

- Solídna expertná základňa nezávislých analytických centier.
- Dostatočné organizačné a personálne kapacity.
- Silná identifikácia so základným poslaním.
- Záujem o spoluprácu v potenciálnej prijímateľskej krajine.
- Spoľahlivý miestny partner.
- Primerané zdroje finančnej podpory pre projektové aktivity.

Činnosť IVO v oblasti odovzdávania demokratizačných, transformačných, reformných a eurointegračných skúseností do iných krajín je potrebné vnímať v širšom spoločenskom kontexte, najmä s prihliadnutím na to, že:

- SR je od roku 1998 konsolidovanou demokraciou, krajinou so stabilným inštitucionálnym systémom, etablovaným systémom ochrany ľudských a menšinových práv, fungujúcou trhovou ekonomikou a rozvinutou občianskou spoločnosťou.
- SR vstúpila v roku 2000 do OECD a v roku 2004 do EÚ, čo ju premenilo na reálneho donora rozvojovej pomoci pre iné krajiny so všetkými z toho vyplývajúcimi dôsledkami.
- V roku 2003 vznikol na Slovensku inštitucionalizovaný systém rozvojovej pomoci (ODA), súčasťou ktorého je mechanizmus interakcie vládnych inštitúcií a mimovládnych organizácií pri realizácii projektov v zahraničí, vrátane realizácie projektov, zameraných na odovzdanie reformných a demokratizačných skúseností.
- V polovici 90. rokov Slovensko prešlo obdobím vnútorných demokratických deficitov, ktoré boli prekonané vďaka vysokej občianskej mobilizácie a pomoci pre prodemokratické sily zo strany demokratickej časti medzinárodného spoločenstva. V dôsledku toho v krajine vznikol étos odporu voči autoritárskym praktikám a solidarity s tými, ktorí sa nachádzajú pod tlakom nedemokratických režimov resp. následkov ich vládnutia, étos podpory demokratických hodnôt.
- Aktéri slovenskej občianskej spoločnosti, zástupcovia mimovládnych organizácií počas prekonávania demokratických deficitov nadobudli skúsenosti, ktoré sú využiteľné pri realizácii projektov v zahraničí.
- V rokoch 1998 – 2006 v krajine vládli politické sily, ktoré deklarovali jednoznačnú podporu procesu demokratizácie v iných krajinách.
- Ako člen EÚ a NATO je Slovensko oficiálne zástancom politiky „otvorených dverí“ v otázke rozširovania obidvoch organizácií, čo vytvára predpoklady pre proaktívny prístup pri zvyšovaní úrovne prípravy potenciálnych kandidátskych krajín na vstup a členstvo.

Od polovice terajšej dekády sa IVO zaradil k najaktívnejším slovenským think-tankom v oblasti odovzdávania transformačných skúseností iným štátom. Potvrzuje to počet realizovaných projektov, ich tematický záber a geografické pokrytie.

IVO, primárne zameraný na skúmanie dôležitých spoločenských problémov Slovenska, najmä v sociálno-politickej oblasti, od samého začiatku svojej činnosti považoval podporu procesov demokratizácie v iných krajinách za dôležitú súčasť svojho poslania. V prvopočiatočnej etape existencie IVO

išlo o individuálne aktivity expertov, vyvíjané v rámci partnerských vzťahov s inými mimovládnyimi organizáciami na Slovensku a v zahraničí (práca v medzinárodných think-tankových networkoch, účasť na konferenciách a workshopoch, venovaných demokratizácii v postkomunistických krajinách, prednášky pre zástupcov MVO z niektorých post-sovietskych a postjuhoslávanských štátov počas ich návštev na Slovensku, účasť v monitorovacích misiách na voľbách v týchto krajinách, evaluačné pobyty v partnerských MVO apod.). Všetci experti IVO, bez výnimky, majú osobné skúsenosti so spomínanými aktivitami. Takéto aktivity boli príznačné najmä pre obdobie 1998 – 2003 a boli sústredené na skúsenosti slovenských MVO pri organizovaní občianskych kampaní a širšie aj na celkový proces demokratizácie Slovenska, vrátane uskutočňovania sociálno-ekonomických reforiem. Do zoznamu krajín, zástupcom ktorých boli sprostredkované poznatky v tejto oblasti, patrili Ukrajina, Bielorusko, Gruzínsko, Arménsko, Azerbajdžan, Moldavsko, Uzbekistan, Srbsko (vrátane Kosova), Čierna Hora, Macedónsko. Osobitným prípadom bola Kuba, kam jeden z expertov IVO vycestoval v rámci projektu partnerskej slovenskej organizácie s cieľom podporiť rodiny tamojších disidentov. Aj dnes sa experti IVO podieľajú na uvedených aktivitách, najmä na prednáškovo-konferenčných podujatiach.

V roku 2004 však v činnosti IVO v oblasti demokratizačného transferu do zahraničia došlo k významnej zmene. Inštitút začal realizovať vlastné projekty, resp. projekty, pripravené spoločne s partnerskými organizáciami, čím došlo k inštitucionálnemu zastrešeniu spomínaných aktivít, pričom sa významne posilnil aspekt odovzdania vlastnej expertízy.

V rokoch 2004 – 2009 IVO uskutočnil aktivity v rámci 12 projektov v oblasti odovzdávania transformačných skúseností do zahraničia. Realizoval (v jednom prípade realizuje) 6 vlastných projektov a 4 spoločne projekty v spolupráci s inými partnerskými organizáciami (tri so slovenskými partnermi a jeden s ukrajinským partnerom), podieľal sa tiež na uskutočnení 2 projektov partnerských organizácií v zahraničí. Projektové aktivity sa uskutočnili v štyroch štátoch – na Ukrajine (8), v Bielorusku (2), Afganistane (1) a Iraku (1).

Z 12 projektov, ktoré IVO realizoval samostatne alebo v spolupráci s partnerskými organizáciami, 7 projektov podporili zahraniční nadační donori (3 projekty – NED, 2 projekty – GMF, 1 projekt – IRI, 1 projekt – OSI), zatiaľ čo 5 projektov bolo podporených z domácich zdrojov (4 projekty z grantovej schémy MZV SR a 1 projekt v rámci programu oficiálnej rozvojovej pomoci prostredníctvom Slovak – UNDP Trust Fund).

1. Prvou samostatnou inštitucionálnou aktivitou IVO v oblasti demokratizačného a reformného transferu bol projekt *Podpora budovania demokracie v Iraku*, uskutočnený v rokoch 2004 – 2005 (projekt podporil Medzinárodný republikánsky inštitút – IRI). Jeho cieľom bolo sprostredkovanie znalostí mladým irackým lídrom z novovytvorených politických strán a mimovládnych organizácií v dvoch oblastiach: rola politických aktérov pri prechode krajiny k demokracii a význam prieskumov verejnej mienky a iných typov sociálnej analýzy pri rozbehnutí demokratického politického procesu. Išlo tiež o priblíženie nedávnych skúseností Slovenska z transformačného procesu po páde totalitného režimu.

Projekt spočíval v uskutočnení dvoch 7 až 11-dňových študijných pobytov irackých expertov v Bratislave, jedného workshopu tréningového typu v Ammáne (Jordánsko) a vydaní publikácie v arabskom jazyku o aplikovaní prieskumov verejnej mienky pri budovaní demokracie.

V rámci študijných pobytov dvoch skupín irackých expertov – zástupcov MVO, politických strán a médií (8 – 9 účastníkov) – inštitút zorganizoval prednášky a semináre v Bratislave (lektori – interní experti a externí spolupracovníci IVO) a návštevy vybraných štátnych inštitúcií a MVO, ústredí politických strán a médií. Program pobytov sa skladal zo štyroch tematických blokov: politické strany ako demokratickí aktéri, demokratické inštitúcie a demokratická ústava, občianska spoločnosť a ľudské práva, verejná mienka a občianske kampane. Súčasťou programu bol aj mediálny tréning.

Workshop v Ammáne (32 účastníkov, 8 pracovných panelov-seminárov) mal praktický charakter a bol zacielený na prípravu vzorových sociálnych (občianskych a politických) kampaní. Tréningy boli zamerané na prácu s výsledkami prieskumov verejnej mienky. Lektormi okrem dvoch interných expertov IVO boli traja externí experti z Rumunska, Českej republiky a Slovenska (z organizácií Center for Urban and Regional Sociology, Človek v tísiňi a Hlava 98). Irackí účastníci workshopu dostali publikáciu o práci s prieskumami verejnej mienky v arabskom jazyku, vydanú IVO. Kniha bola následne prostredníctvom odbočky IRI v Bagdade distribuovaná do viacerých irackých MVO (celkový náklad predstavoval 3 tisíc exemplárov).

2. V rokoch 2005 – 2006 IVO v spolupráci s nadáciou Pontis realizoval projekt *Podpora občianskej kampane pred prezidentskými voľbami v Bielorusku*, ktorý podporil NED (National Endowment for Democracy). Cieľom projektu bolo zvýšiť sociologickú expertízu aktivistov kampane, zameranej na občiansku

mobilizáciu (bola to úloha IVO) a zabezpečiť prípravu troch mladých odborníkov na výskum verejnej mienky a troch expertov na PR pre potreby občianskej spoločnosti Bieloruska (to bola úloha Pontisu). Súčasťou projektu boli reprezentatívne prieskumy verejnej mienky, focus skupiny, konzultačné stretnutia s bieloruskými expertmi, regionálne fóra pre bieloruských aktivistov.

3. V rokoch 2005 – 2006 IVO uskutočnil vlastný projekt *Belarus after Presidential Election: Policy Alternatives for a New Era (Bielorusko po prezidentských voľbách: programovo-politické alternatívy pre novú éru)*, zameraný na sprostredkovanie skúseností demokratickej transformácie Slovenska expertom, politikom, občianskym aktivistom a širšej verejnosti v Bielorusku s cieľom ich využitia v post-autoritárskom období. Projekt podporil German Marshall Fund of the US. Projekt prispel k posilneniu spolupráce slovenských a bieloruských expertov. Koordinátor projektu z bieloruskej strany niekoľkokrát navštívil Bratislavu. IVO zorganizoval vo Viľnuse trojdňový workshop o demokratickej transformácii Slovenska a o spoločenskom vývoji v Bielorusku. Na workshope sa zúčastnili dvaja interní experti IVO a piati bieloruskí experti (sociológ, politológ, historik, filozof, novinár). Súčasťou workshopu boli konzultácie o obsahu a zameraní pripravovanej publikácie o spoločenských zmenách na Slovensku.

IVO vytvoril široký tím slovenských expertov – autorov (historikov, politológov, sociológov, ekonómov, publicistov), ktorí pripravili odborné texty o rozmanitých aspektoch spoločenskej transformácie SR, rozdelené do piatich tematických okruhov. Prvá časť bola venovaná histórii Slovenska (Slovenská otázka v 20. storočí, Tradície slovenskej politiky, Formovanie politického systému na Slovensku, Strach ako dejinotvorný fenomén, Stredná Európa a jej príznaky). Druhá časť popisovala zápas o presadenie demokratického politického systému po páde komunizmu (Deliace línie a štiepenia v slovenskej spoločnosti, Slovenská cesta od devianta k štandardnej novej demokracii, Politické strany ako aktéri demokratizácie a reforiem, Úloha médií v demokratických premenách). Tretia časť sa venovala utváraniu slovenskej zahraničnej politiky (Vzťahy s Ruskom, Skúsenosti z prístupového procesu do EÚ, Postoje slovenskej verejnosti k integrácii, medzinárodným inštitúciám a globálnym hrozbám). Štvrtá časť pojednávala o ekonomike (Ekonomická transformácia ako cesta k novým pravidlám, Privatizácia a priame zahraničné investície, Slovenská cesta konverzie zbrojárskej výroby). Piata časť zaznamenávala pohyby v občianskej spoločnosti (Kontinuita a zmeny vo verejnej mienke, Vyravňovanie sa s minulosťou, Úloha občianskej spoločnosti a mimovládnych organizácií v demokratických premenách Slovenska).

Autorské texty boli zredigované, zeditované, preložené do bieloruského jazyka a vydané v podobe knižnej publikácie *Словацкая надея: досвед дэмакратычных трансфармацыў (Slovenská nádej. Skúsenosti z demokratickej transformácie)*. Kniha bola prezentovaná na Slovensku počas návštevy opozičného lídra Aleksandra Milinkieviča v Bratislave. V Bielorusku boli zorganizované prezentačno-diskusné akcie v Minsku a v niektorých regionálnych centrách, účastníkmi týchto podujatí boli občianski aktivisti. Slovenský charge d'affaires v Minsku osobne odovzdal publikáciu oficiálnym predstaviteľom bieloruského štátu, vrátane ministra zahraničných vecí. V odborných časopisoch a na internete v Bielorusku vyšlo 5 recenzií vydananej publikácie. Kniha bola zaslaná do verejných knižníc v Bielorusku a bola distribuovaná medzi občianskymi aktivistami. Publikácia bola následne preložená do ruštiny, ruská verzia pod názvom *Опыт демократических преобразований Словакии* je prístupná na weBSITE IVO.

4. V roku 2006 sa IVO zúčastnil na výberovom konaní na realizáciu projektu v rámci programu Slovak Aid pre Afganistan (Slovak – UNDP Trust Fund) a získal grant pre projekt *Podpora budovaniu demokratických inštitúcií v severovýchodnom Afganistane*. Projekt sa realizoval v rokoch 2006 – 2007.

Zámerom projektu bolo rozšíriť znalosti komunitných lídrov zo severovýchodných regiónov Afganistanu v oblasti praktického budovania a pôsobenia demokratických inštitúcií na úrovni provincií a miestnych samospráv. IVO vychádzal z predpokladu, že posilňovanie demokratických štruktúr v provinciách pomôže upevniť autoritu centrálnej vlády a prispeje k presadeniu vybraných prvkov demokratickej politickej kultúry v afganskej spoločnosti. Ťažiskom projektu boli študijné pobyty na Slovensku mladých afganských aktivistov z prostredia miestnych samospráv a občianskej spoločnosti. Poskytnutím relevantných informácií o budovaní a fungovaní demokratických inštitúcií a štruktúr občianskej spoločnosti na Slovensku a najmä praktickým oboznámením sa s konkrétnymi situáciami v reálnom prostredí účastníci pobytov mali získať skúsenosti, ktoré mali následne s prispôbením na domáce špecifiká využívať v rámci svojich aktivít.

Na začiatku realizácie projektu sa uskutočnila pracovná cesta koordinátorky projektu do Afganistanu, ktorá absolvovala sériu stretnutí s predstaviteľmi miestnych samospráv, mimovládnych organizácií pôsobiacich v Afganistane a medzinárodných inštitúcií. Následne sa uskutočnili tri 10-dňové študijné pobyty predstaviteľov afganských mimovládnych organizácií a miestnych administratívnych orgánov na Slovensku. Počas týchto pobytov ich účastníci absolvovali prednášky o budovaní demokratických inštitúcií a ich udržateľnosti, občianskej spoločnosti, ľudských právach, nezávislých médiách a ich

úlohe pri prevencii a riešení spoločenských konfliktov. Uskutočnili sa tiež návštevy a stretnutia s predstaviteľmi viacerých inštitúcií – Národnej rady SR, kde ich prijali predsedovia parlamentných výborov, Parlamentného inštitútu, Ministerstva zahraničných vecí SR, Ministerstva obrany SR, orgánov miestnej samosprávy, okresných súdov, policajných staníc, stredných škôl a viacerých mimovládnych organizácií, zaoberajúcich sa ľudskými a menšinovými právami, rodovou rovnosťou a rovnosťou príležitostí, komunitným vývojom a sociálnou filantropiou vo viacerých mestách Slovenska. Afganskí predstavitelia sa zúčastnili na konferenciách venovaných problematike Afganistanu (na konferencii „Slovensko pre Afganistan: Pomoc pri budovaní demokracie v novom štáte“, zorganizovanej Ministerstvom zahraničných vecí SR a na konferencii „Rebuilding Afghanistan“, ktorú v rámci série Slovak Testimony zorganizovala Univerzitná knižnica v Bratislave a Euroatlantické centrum v spolupráci s NATO Public Diplomacy Division a Ministerstvom obrany SR).

5. V roku 2006 IVO za podpory MZV SR a v partnerstve s ukrajinskou Nadáciou „Demokratické iniciatívy“ (DIF) uskutočnil vlastný výskumný projekt *Ukrajinská verejnosť a NATO: situácia, kontext, perspektívy*. Išlo o analýzu reprezentatívneho prieskumu verejnej mienky DIF, ktorý zisťoval názory občanov Ukrajiny na kľúčové otázky zahraničnej a bezpečnostnej politiky, vrátane členstva krajiny v NATO. Analýzu vypracovala expertka IVO, ktorá sa dlhodobo venuje problematike zahraničnopolitických orientácií obyvateľstva Slovenska a ktorá sa v rokoch 2000 – 2002 zúčastnila na sérii reprezentatívnych prieskumov, ktoré slúžili ako expertný podklad pre vypracovanie komunikačnej stratégie pre celoštátny projekt „Zvýšenie informovanosti verejnosti pred vstupom SR do NATO“.

6. V rokoch 2006 – 2007 sa IVO podieľal na realizácii spoločného projektu s DIF *Ukrainians Stand Behind Euro-Atlantic Values: Ignorance is not Bliss (Ukrajinci podporujú euroatlantické hodnoty: nevedomosť nie je blaženosť)*, podporeného NED. Cieľom projektu bolo sprostredkovať ukrajinským mimovládny organizáciám a iným inštitúciám skúsenosti a zručnosti slovenských MVO pri organizovaní aktivít, zameraných na zvýšenie podpory pre vstup krajiny do NATO. V rámci projektu IVO zabezpečil výber a preklad do ukrajinského jazyka analyticko-informatívnych materiálov o rôznych aspektoch vstupu Slovenska do NATO, o aktivitách mimovládnych organizácií a štátnych inštitúcií, zameraných na zvyšovanie úrovne informovanosti obyvateľstva o NATO. Tieto materiály boli odoslané do Kyjeva, kde následne boli vydané DIF v ukrajinskom jazyku v podobe knižnej publikácie. Slovenskí experti sa zúčastnili na podujatiach, organizovaných ukrajinským partnerom na Ukrajine. IVO pripravil a zrealizoval program trojdňového študijného pobytu dvoch

ukrajinských expertov v Bratislave. Program sa skladal z pracovných stretnutí a konzultácií so zástupcami slovenských štátnych inštitúcií a mimovládnych organizácií, ktorí participovali na informačnej kampani za vstup SR do NATO.

Troja experti IVO sa zúčastnili v Kyjeve na seminári *NATO – spoločnosťou zdieľaných hodnôt* v Diplomatickej akadémii MZV Ukrajiny. Účastníci seminára zastupovali všetky regióny Ukrajiny (s výnimkou Doneckého a Luganského). Slovenskí experti oboznámili ukrajinských partnerov (predovšetkým aktivistov organizácií, presadzujúcich účasť Ukrajiny na euroatlantickej integrácii) s prístupmi, ktoré sa uplatnili v informačných aktivitách na podporu členstva SR v NATO, s činnosťou MVO, s postojmi politických strán. V rámci seminára sa uskutočnila prezentácia knihy *Шлях Словаччини до НАТО (Cesta Slovenska do NATO)*.

Dvaja experti IVO následne spolu s predstaviteľom DIF vycestovali do Donecka, kde na pôde Vedecko-informačného centra pre medzinárodnú bezpečnosť a euroatlantickú spoluprácu pri Doneckej národnej univerzite uskutočnili prezentáciu, spojenú s diskusiou, pre expertov, aktivistov a zástupcov médií z dvoch východných regiónov (Doneck, Lugansk). Počas pobytu v Donecku a Kyjeve sa experti IVO zúčastnili na diskusných reláciách v rozhlase (štátna rozhlasová stanica, Doneck) a v TV (prvý kanál ukrajinskej verejnoprávnej televízie, Kyjev).

7. V roku 2007 IVO za podpory MZV SR a v spolupráci s dvoma slovenskými partnerskými organizáciami – Výskumným centrom Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (SFPA) a Centrom pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA) – realizoval projekt *Pomoc Ukrajine pri zvyšovaní informovanosti verejnosti o NATO: skúsenosti Slovenska*. Cieľom projektu bolo posilniť kapacity Ukrajiny v integračnom procese do NATO prostredníctvom zvýšenia verejnej informovanosti o NATO v regiónoch Ukrajiny s najnižšou podporou pre vstup do Aliancie. Projekt sa realizoval v spolupráci s ukrajinským Centrom pre mier, konverziu a zahraničnú politiku a miestnymi organizáciami v Odeze a Simferopole.

Slovenskí experti zo zloženého tímu IVO-SFPA-CENAA uskutočnili v Odeze, Simferopole a Kyjeve okrúhle stoly, semináre a tréningy, venované skúsenostiam SR na ceste do euroatlantickej integrácie. Experti prednášali a diskutovali na témy euroatlantická integrácia ako kľúčová súčasť transformačného procesu – relevantnosť slovenskej skúsenosti pre Ukrajinu, verejná diskusia o NATO a reforma bezpečnostného sektora. Po každom vystúpení slovenské-

ho experta nasledoval koreferát z ukrajinskej strany a diskusia. Na podujatiach sa zúčastnil vysokopostavený diplomat z veľvyslanectva SR v Kyjeve.

V rámci projektu IVO vydal publikáciu v ukrajinskom jazyku *Про евроатлантичну інтеграцію України. Діалог сусідів Україна – Словаччина (Na ceste k euro-atlantickej integrácii Ukrajiny – slovensko-ukrajinský dialóg susedov)*. Na vydanie publikácie prispel Odbor verejnej diplomacie NATO.

8. V roku 2008 IVO za podpory MZV SR a v spolupráci s SFPa a CENAA realizoval projekt *Pomoc Ukrajine pri zvyšovaní informovanosti verejnosti o NATO: skúsenosti Slovenska II*. Išlo o pokračovanie projektu z roku 2007 s identickým cieľom, avšak s rozšírením geografického záberu: okružle stoly a semináre na tému *Skúsenosti Slovenska na ceste euroatlantickej integrácie* sa v rámci tohto projektu uskutočnili v Dnepropetrovsku, Záporoží a Donecku. V Donecku sa slovenskí experti zúčastnili na Jesennej akadémii NATO za prítomnosti veľvyslanca SR v Kyjeve.

9. V roku 2008 IVO realizoval vlastný projekt *Endorsing the Transatlantic Debate, Promoting Transatlantic Values, and Strengthening Euro-Atlantic Vector in Ukraine (Podpora pre transatlantickú debatu, presadzovanie transatlantických hodnôt a posilňovanie transatlantického vektora na Ukrajine)*, podporený German Marshall Fund of the U.S. Partnerom z ukrajinskej strany bol DIF. Cieľom projektu bolo pomôcť komunite ukrajinských aktérov, presadzujúcich euroatlantickú orientáciu v zahraničnej politike krajiny, prehĺbiť debatu o širších súvislostiach procesov euroatlantickej integrácie, ich väzbách na vnútorný vývoj krajiny (politický, sociálno-ekonomický, bezpečnostný) a zlepšiť komunikáciu s verejnosťou o otázkach s tým spojených. Zámerom projektových aktivít bolo tiež posilnenie odbornej a akčnej spolupráce medzi slovenským a ukrajinským MVO a občiansko-expertnou advokáciou Ukrajiny v euroatlantickom priestore (napríklad prostredníctvom vypracovania vzorov prezentácie stavu a trendov v oblasti euroatlantickej orientácie Ukrajiny pre potreby inštitúcií EU a NATO).

Skupina štyroch ukrajinských expertov navštívila v rámci projektu Slovensko. Ukrajinskí účastníci sa stretli s predstaviteľmi Ministerstva zahraničných vecí SR, zástupcami mimovládnych organizácií a think-tankov. Predmetom stretnutí a diskusií boli skúsenosti Slovenska z procesu prístupu do EÚ a NATO a otázky spolupráce slovenských a ukrajinských analytikov. Členovia expertnej skupiny sa zúčastnili na pôde Výskumného centra Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (SFPa) na diskusnom fóre *Euroatlantické ambície Ukrajiny po summite NATO v Bukurešti*.

Aktivity expertov IVO na Ukrajine zahŕňali viaceré podujatia. V apríli 2008 sa dvaja analytici IVO zúčastnili v Kyjeve na brífingu *Vyhliadky Ukrajiny v kontexte výsledkov summitu NATO v Bukurešti – pohľad zo Slovenska*. Na podujatí, zorganizovanom DIF na pôde tlačovej agentúry UKRINFORM, sa zúčastnil veľvyslanec SR na Ukrajine. Experti IVO sa vo svojich prezentáciách a odpovediach venovali významu európskej a euroatlantickej integrácie pre proces vnútorných reforiem, skúsenostiam Slovenska s prípravou na členstvo v NATO, možnostiam využitia týchto skúseností v iných kandidátskych krajinách a spolupráci medzi slovenskými a ukrajinskými analytickými centrami.

Dvaja analytici IVO sa zúčastnili na okrúhlym stole *Skúsenosti Slovenska v procese integrácie do NATO*, ktorý sa konal v Dnepropetrovsku. Na podujatí bol prítomný vysokopostavený diplomat z veľvyslanectva SR v Kyjeve, zúčastnili sa na ňom ukrajinskí experti, zástupcovia politických strán a mimovládnych organizácií, pôsobiacich v juhovýchodnom regióne Ukrajiny, predstavitelia štátnych inštitúcií, novinári a študenti. Počas návštevy Ukrajiny sa analytici IVO stretli v Kyjeve a v Dnepropetrovsku s predstaviteľmi MZV Ukrajiny, Nadácie Vidrodžeňňa, Centra euroatlantickej integrácie (CEI), mediálnej skupiny Glavred-Media, zastupiteľstva NATO na Ukrajine a informačno-analytickej agentúry „Pridniprovja“. Poskytli tiež rozhovory viacerým ukrajinským médiám.

Neskôr sa dvaja experti IVO zúčastnili v Užhorode na panelovej diskusii *Euroatlantická integrácia – slovenské skúsenosti pre Ukrajinu*, zorganizovanej v rámci projektu spolupráce s Užhorodskou národnou univerzitou, Informačným centrom NATO v Užhorode a DIF. Priblížili skúsenosti Slovenska z účasti na procese euroatlantickej integrácie a členstva v NATO, ako aj pohľad na otázky transatlantickej spolupráce a vzťahov medzi EÚ, NATO a Ukrajinou v kontexte aktuálnych medzinárodných udalostí. Ukrajinskí účastníci z výskumných a akademických pracovísk Užhorodu, Kyjeva a Donecka prezentovali zistenia, týkajúce sa vybraných otázok vnútropolitického vývoja Ukrajiny a jej zahraničnej bezpečnostnej politiky. Na pôde Fakulty medzinárodných vzťahov Užhorodskej národnej univerzity sa následne uskutočnil neformálny okrúhly stôl za účasti slovenských a ukrajinských expertov. Predmetom diskusie bola problematika slovensko-ukrajinskej expertnej a občianskej spolupráce.

Na záver projektu jeho výsledky, vrátane pripravenej analýzy a odporúčaní (policy paper) boli prezentované v Bruseli zástupkyňou IVO a zástupcom partnerskej ukrajinskej organizácie DIF. Najprv na pôde zastúpenia GMF v Bruseli sa uskutočnil seminár pod názvom *Ukrajina: opäť na križovatke* za účasti predaviteľa Rady EÚ, následne sa v sídle NATO v Bruseli uskutočnila

prezentácia, ktorú moderoval riaditeľ Informačného a dokumentačného centra NATO v Kyjeve. Záverečná analytická štúdia bola publikovaná v ukrajinskom jazyku časopise *Euroatlantika*.

10. V roku 2008 – 2009 sa IVO podieľal na realizácii projektu partnerskej organizácie DIF *Strengthening Euro-Atlantic Values (Posilňovanie euroatlantických hodnôt)*, podporeného NED. Zámerom projektu bolo združiť odborný potenciál dvoch spolupracujúcich organizácií s cieľom prípravy a uskutočnenia informačných aktivít v rámci širšej sociálnej kampane, zameranej na zvyšovanie podpory verejnosti pre členstvo Ukrajiny v NATO. IVO vytvoril dvojčlenný expertný tím, ktorý pripravoval analyticko-informatívne materiály pre potreby ukrajinských partnerov a uskutočňoval priebežne konzultácie s expertmi DIF. V rámci projektu IVO odovzdával DIF expertízu, týkajúcu sa monitoringu a vyhodnocovania stavu a vývoja krajiny v oblastiach, súvisiacich s naplňovaním eurointegračných ambícií, vrátane pôsobenia demokratických inštitúcií, naplňovania princípov právneho štátu, dodržiavania ľudských práv, činnosti nezávislých médií a pod. Na základe prebratia metodológie projektu IVO Barometer, merajúceho kvalitu demokracie na Slovensku, DIF začal realizovať vlastný výskumný projekt *Україна у фокусі: український демократичний барометр (Ukrajina vo fokuse: Ukrajinský demokratický barometer)*, prvý výstup ktorého bol prezentovaný v Kyjeve v októbri 2009 za prítomnosti zástupcu IVO. V danej projektovej aktivite IVO fakticky plnil rolu odborného garanta.

11. V roku 2009 IVO participoval na projekte DIF, podporenom Open Society Institute (OSI) v rámci výmenného programu *East–East*. Projekt sa zamerával na odovzdanie znalostí o spoločenských reformách v SR ako súčasť procesu prípravy na členstvo v integračných zoskupeniach. Aktivity IVO spočívali v príprave a uskutočnení týždenného pobytu na Ukrajine dvoch slovenských expertov – interného analytika IVO a externého experta na problematiku vnútornej bezpečnosti. V rámci pobytu na Ukrajine sa slovenskí experti zúčastnili v piatich mestách Ukrajiny na nasledujúcich podujatiach: panelová diskusia *Reformy a integračné procesy na Slovensku: skúsenosti pre Ukrajinu* (Užhorod, organizátori: Užhorodská národná univerzita a DIF), seminár *Občianska stratégia euroatlantickej integrácie Ukrajiny: praktické skúsenosti v regiónoch Ukrajiny*, panel *Euroatlantická integrácia ako bezpečnostný faktor: informovanie verejnosti, súčasný stav* (Kyjev, organizátor: Občianska liga Ukrajina – NATO), panelová diskusia *Demokratizácia, euroatlantická integrácia a reformy na Slovensku a na Ukrajine* (Dnepropetrovsk, organizátori: Informačno-analytická agentúra Pridniprovja a DIF), okrúhly stôl *Integračná cesta Slovenska a slovensko-ukrajinská spolupráca* (Zápороžie, organizátor Zápороžská národná univerzita a DIF), okrúhly stôl *Spolupráca Slovenska a Ukrajiny a euroatlantická integrácia* (Doneck, organizá-

tori: Vedecko-informačné centrum pre medzinárodnú bezpečnosť a euroatlantickú spoluprácu Doneckej národnej univerzity a DIF). V rámci pobytu slovenskí experti uskutočnili stretnutia so zástupcami viacerých ukrajinských organizácií (Nadácia Vidrodžeňňa, Ústav pre zahraničnú politiku Diplomatickej akadémie Ministerstva zahraničných vecí Ukrajiny, Medzinárodné centrum pre strategické štúdie, Centrum pre politické štúdie, Inštitút transformácie spoločnosti apod.).

12. Začiatkom roka 2010 sa IVO pripravuje odštartovať realizáciu projektu *Pomoc Ukrajine pri zvyšovaní informovanosti predstaviteľov novinárskej obce o NATO*, podporeného MZV SR. Cieľom projektu je skvalitniť stav informovanosti ukrajinských novinárov o problematike NATO a o otázkach vonkajšej bezpečnosti prostredníctvom seminárov a pracovných stretnutí so slovenskými expertmi a novinármi. Hlavnou aktivitou projektu je 5-dňový pobyt 5-člennej skupiny ukrajinských novinárov na Slovensku, počas ktorého sa zorganizujú workshopy so slovenskými expertmi, zamerané na tri hlavné tematické okruhy (mediálny, spoločenský a politický), a uskutočnia sa stretnutia s predstaviteľmi rôznych inštitúcií a organizácií. Súčasťou projektu bude prezentácia na tému *Aktuálne problémy Ukrajiny*, ktorú uskutočnia v Bratislave ukrajinskí účastníci projektu pre slovenskú verejnosť.

Vladimír Vladár

Prenos slovenských skúseností v rozvojových projektoch Nadácie Pontis

Slovensko sa v roku 2000 stalo členom Organizácie pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (OECD), klubu 30 najbohatších krajín sveta. Okrem ekonomických benefitov nám však z členstva vyplynuli aj konkrétne záväzky. Jedným z týchto záväzkov, od roku 2004 umocnený našim členstvom v Európskej únii (EÚ), členstvom v NATO a neskôr aj dočasným členstvom v Bezpečnostnej rade Organizácie spojených národov (OSN), je poskytovanie rozvojovej pomoci. Prevzali sme tým na seba diel zodpovednosti za vývoj vo svete a aktívne riešenie globálnych problémov. Nie je to iba ekonomický a politický záväzok. Je to aj záväzok morálny – do roku 1989 to bolo Slovensko, ako súčasť spoločného štátu s Čechmi, ktoré potrebovalo pomoc zo zahraničia.

Dnes, kedy naša krajina urobila výrazný pokrok v demokracii, slobode a ekonomickom rozvoji, máme povinnosť túto pomoc poskytovať ďalej a snažiť sa o rozšírenie zóny prosperity a demokracie vo svete, pretože tým posilňujeme našu vlastnú bezpečnosť.

Od roku 2003, kedy Slovensko začalo prostredníctvom vtedajších administratívnych a kontraktačných jednotiek poskytovať rozvojovú pomoc zahraničiu, politika rozvojovej pomoci sa stala neoddeliteľnou súčasťou zahraničnej politiky Slovenska, dopĺňa prácu slovenských diplomatov a vojakov v zahraničí, čo je pri tak malej krajine akou je Slovensko veľmi dôležitým faktorom.

Podľa samotného Ministerstva zahraničných vecí SR, „výsledky v oblasti oficiálnej rozvojovej pomoci, dosiahnuté v uplynulých rokoch prispeli k tomu, že slovenská rozvojová pomoc sa stala neoddeliteľnou súčasťou a nástrojom zahraničnej politiky, ktorá v značnej miere formuje vzťahy Slovenska s medzinárodnými organizáciami, ako sú OSN, EÚ, s donormi i prijímateľmi pomoci“¹.

¹ Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci na rok 2007, Ministerstvo zahraničných vecí SR, str. 3

Boli to výsledky dosiahnuté demokratizačnými a infraštruktúrnymi projektmi a pre Slovensko získali silné renomé v zahraničí.

Projekty na Balkáne

Nadácia Pontis svoju činnosť na Balkáne začala v Srbsku, projektmi na posilňovanie mimovládneho a neziskového sektora, projektmi zvyšovania kapacít Srbska pre integráciu do Európskej únie a aktivizáciou mládeže.

V Srbsku začala nadácia pracovať už v roku 1999, kedy lídrom legendárneho študentského hnutia Otpor! poskytla tréning v oblasti kampaní, mobilizácie mladých a rozvoja regionálnych štruktúr. Počas rokov 1999 a 2000 sa nadácia podieľala na Bratislavskom procese a v rokoch 2001 a 2003 uskutočnila niekoľko hodnotiacich ciest do krajiny.

Hodnotiace správy formulovali niekoľko závažných otázok: napriek vážnym sociálnym problémom, akými boli vysoká nezamestnanosť či problematika utečencov, sa prítomnosť medzinárodných donorov v krajine postupne znižovala. Srbský mimovládny sektor navyše trpel vážnymi nedostatkami v oblasti inštitucionálneho rozvoja a ľudských zdrojov, ktoré boli koncentrované najmä v Belehrade. Na nepriaznivú situáciu Nadácia Pontis reagovala aktivitami zameranými na aktivizáciu mládeže a zároveň začala pracovať na vytvorení partnerstiev medzi piatimi mimovládnymi organizáciami, miestnou samosprávou a firmami v strednom a južnom Srbsku, s cieľom prispieť ku dlhodobému rozvoju občianskeho sektora v Srbsku.

Od apríla 2005, kedy Európska komisia oficiálne otvorila so Srbskom asociačné a stabilizačné rozhovory, začala Nadácia Pontis spolupracovať s kľúčovými skupinami v rámci európskej integrácie a transferu skúseností Slovenska v tejto oblasti.

V ďalšom projekte *Posilnenie srbských regiónov* ponúkla nadácia skúsenosti Slovenska z integračného procesu do Európskej únie. Tento projekt umožnil miestnym aktérom v Srbsku byť aktívnym účastníkom v integrácii do EÚ.

Znalosť srbského prostredia, nadobudnuté vzťahy a skúsenosti Nadácia Pontis zhodnocuje realizáciou menších projektov a venuje sa vytvoreniu dlhodobých partnerstiev mimovládnych organizácií so súkromným sektorom v Srbsku. Cieľom zostáva aj ďalšia pomoc Srbsku v procese európskej integrácie.

V roku 2008 Nadácia Pontis činnosť na Balkáne rozšírila spustením projektu pre Macedónsko, v ktorom využíva koncept zodpovedného podnikania pre podporu udržateľnosti komunít v Macedónsku.

Projekty pre Bielorusko

Na projektoch pre Bielorusko pracuje Nadácia Pontis od roku 2000. Pôvodne sa zameriavala na poskytovanie pomoci občianskej spoločnosti a mládežníckym organizáciám počas predvolebnej kampane pred prezidentskými voľbami v roku 2001.

Od roku 2003 Nadácia Pontis pomáha domácej bieloruskej expertnej komunite, ktorá pracuje v podmienkach autoritárskeho režimu. Hlavným cieľom je stimulovať a podporovať verejný dialóg a posilňovať verejnú politiku v krajine. Základom pomoci je budovanie expertných kapacít analytickej komunity a rozvoj schopností analytikov komunikovať verejnosti odporúčania a alternatívy vládnych politik v Bielorusku.

Po referende a parlamentných voľbách v roku 2004 Nadácia Pontis založila slovensko-bieloruskú pracovnú skupinu ako spoločnú platformu pre výmenu skúseností medzi Slovenskom, už členskou krajinou EÚ, a demokratickými silami v Bielorusku. V rámci nej získali naši bieloruskí partneri slovenské know-how v oblasti ekonomických reforiem a práce neziskového sektora.

Po prezidentských voľbách v Bielorusku v roku 2006 Nadácia Pontis iniciovala založenie Fondu pre bieloruskú verejnú politiku (Belarus Public Policy Fund), vďaka ktorému sa nadácii a jej partnerom darí zvyšovať priamu pomoc nielen bieloruským odborníkom, ktorí sa venujú strategickým otázkam v sfére verejnej politiky. Tieto aktivity prispievajú k posilňovaniu rozvoja verejnej politiky a dialógu v krajine.

V rámci ďalších aktivít Nadácia Pontis podporila aj založenie Bieloruského inštitútu pre strategické štúdie (Belarusian Institute for Strategic Studies, BISS). BISS vznikol ako komunikačná platforma, ktorá sa systematicky zameriava na posilnenie verejnej diskusie v krajine a tvorbu kvalitných a pozitívnych programov pre Bielorusko.

S cieľom poskytnúť bieloruským študentom, expertom a profesionálom viac príležitostí stať sa integrálnou súčasťou medzinárodnej akademickej komunity a aktívne sa zapájať do debaty o novej vízii pre Bielorusko, Nadácia

Pontis vydáva newsletter o možnostiach získania štipendií pre bieloruských záujemcov, ako aj ich možnej účasti na rôznych konferenciách a akademických fórach. Newsletter nadácia pripravuje v anglickom a ruskom jazyku.

Nadácia Pontis sa stala uznávaným a hodnoverným zdrojom informácií o Bielorusku, tak na domácej, ako aj medzinárodnej scéne. Pravidelne vydáva analýzy, hodnotiace správy, monitoringy a prieskumy v anglickom jazyku, ktoré poskytujú podrobný pohľad na kľúčové aspekty občianskej spoločnosti a reformné politiky v Bielorusku.

Cieľom nadácie je aktívne formovať politiku Slovenska a EÚ voči Bielorusku. Preto napríklad zorganizovala viacero konzultačných návštev bieloruských expertov a občianskych aktivistov do Bruselu, počas ktorých sa stretli so zástupcami európskych inštitúcií. V roku 2004 Nadácia Pontis ako jeden z partnerov stála pri zrode Kancelárie pre demokratické Bielorusko (Office for a Democratic Belarus) so sídlom v Bruseli a stala sa členom jej medzinárodného konzorcia. Úlohou Kancelárie je posilnenie väzieb medzi demokratickými silami v Bielorusku, inštitúciami EÚ, medzinárodnými organizáciami a médiami.

Podpora slovenskej verejnosti projektom rozvojovej pomoci

Počas implementácie projektov rozvojovej pomoci Nadácia Pontis dospela k poznatku, že Slovensku chýba podpora verejnosti pre poskytovanie rozvojovej pomoci ako aj odborné kapacity a kritická masa informovaných ľudí.

Slovensko si systematicky nevychováva odborníkov na rozvojovú pomoc, čo je pri zásadných zahraničnopolitických prioritách Slovenska vážnym nedostatkom. Hoci boli štátnymi aj neštátnymi aktérmi (mimovládne organizácie, univerzity) urobené prvé kroky smerom ku vzdelávaniu a posilňovaniu odbornosti rôznych cieľových skupín, sme len na začiatku procesu. Vzhľadom k európskym trendom smerom k väčšej angažovanosti v rozvojovom svete a plneniu Miléniových rozvojových cieľov stanovených Organizáciou spojených národov, je potreba výchovy slovenských odborníkov o to páľčivejšia.

Od roku 2003, kedy bol zavedený systém slovenskej rozvojovej pomoci v podobe Slovak Aid, Slovenská republika (SR) poskytuje na rozvojovú po-

moc nemalé prostriedky. Len za obdobie rokov 2003 – 2007 poskytlo Slovensko na aktivity v projektových krajinách viac ako 17,5 mil. €, čo je takmer 529 mil. slovenských korún. Počet predložených projektov so žiadosťou o finančnú podporu pritom asi trojnásobne prevyšoval rozpočtové možnosti.

Slovensko sa zároveň, ako nová členská krajina EÚ, zaviazalo do roku 2015 zvýšiť objem poskytovanej rozvojovej pomoci na 0,33 % hrubého domáceho produktu (HDP).

Čo však Slovensku chýba, je viditeľnejšia a silnejšia podpora (odbornej i laickej) verejnosti pre poskytovanie rozvojovej pomoci, vyššia miera informovanosti o problematike rozvojovej pomoci a expertné kapacity pre tvorbu rozvojovej politiky a implementáciu rozvojovej pomoci.

Hoci posledný prieskum verejnej mienky týkajúci sa problematiky rozvojovej pomoci a jej percepcie slovenskou spoločnosťou bol uskutočnený v septembri 2009, relevantným zdrojom informácií pre pochopenie súčasnej situácie na Slovensku nám môže slúžiť aj Eurobarometer, nástroj Európskej komisie na prieskum verejnej mienky, ktorý respondentom položil iné otázky.

Podľa výskumu *Občania nových členských krajín a rozvojová pomoc*, zo septembra 2007², až 74 % obyvateľov Slovenska vie, že „Európska únia pomáha chudobným v Afrike, Latinskej Amerike, Ázii, atď. rozvíjať sa“, avšak problémom ostáva to, že viac ako štvrtina respondentov si nedokáže na rozvojovú pomoc vytvoriť názor, čo naznačuje nedostatok povedomia a/alebo záujmu o problematiku rozvojovej pomoci. Hodnota 74 % je navyše o to relatívnejšia, že ide iba o všeobecnú otázku (a nie otázku zameranú konkrétne na rozvojovú pomoc a jej nástroje), ktorá sa týka Európskej únie a nie Slovenska.

Na dokreslenie situácie si pomôžeme inými prieskumami Eurobarometra. Až 64 % obyvateľov SR nezaujíma dianie v krajinách priamo susediacich s EÚ, 84 % obyvateľov SR nikdy nepočulo o Miléniových rozvojových cieľoch (MDG). Z uvedených argumentov vyplýva, že pokiaľ sa slovenská rozvojová pomoc a jej teritoriálne priority majú stať štandardným a verejnou rešpektovaným nástrojom zahraničnej politiky SR, tak, ako je to bežné v iných členských krajinách EÚ, jej obsah a priority musia byť známe a/alebo podporované aspoň niektorými kľúčovými skupinami a inštitúciami.

² Special Eurobarometer: Citizens of the new EU Member States and Development Aid (september 2007) Európska komisia, Brusel; s. 4

Problémom však neostáva iba laická verejnosť. Čo je závažnejšie je absencia kritickkej masy a expertízy na problematiku rozvojovej pomoci, ktorú dokazuje niekoľko faktov.

Ako jediné univerzity na Slovensku poskytujú kurzy o problematike rozvojovej pomoci iba Ekonomická Univerzita (EUn), prostredníctvom Fakulty medzinárodných vzťahov a Univerzita Komenského (UK), prostredníctvom Pedagogickej fakulty.

Druhým indikátorom, tentoraz nízkeho záujmu univerzitných študentov, je počet vypracovaných diplomových prác na tému rozvojovej pomoci.

Dôsledkom nízkeho počtu expertov ako aj zainteresovaných jednotlivcov, trpí aj kvalita domácej diskusie o smerovaní slovenskej rozvojovej pomoci, ktorá môže ovplyvniť aj implementáciu zahraničnopolitických záväzkov Slovenska.

Pre rozvojovú pomoc Slovenska bol kľúčový rok 2008. Vďaka novému zákonu o rozvojovej pomoci, ktorý vstúpil do platnosti 1. februára 2008 a novej pripravovanej Strednodobej koncepcii na roky 2008 – 2013, získava naša rozvojová pomoc novú tvár. Vzdelávanie o rozvojovej pomoci a informovanie verejnosti zákon chápe ako integrálnu súčasť rozvojovej pomoci. Aj preto bolo možné začať systematickejšie pracovať s odbornou verejnosťou, najmä univerzitnými študentmi. Napriek všetkým doterajším aktivitám štátnych aj neštátnych subjektov (non-state actors), hlbšie znalosti a štúdium aktuálnych problémov rozvojovej pomoci na Slovensku stále nemá potrebné inštitucionálne zázemie a odborná a laická verejnosť o nej nemá dostatok informácií.

Z uvedených dôvodov sa Nadácia Pontis rozhodla orientovať svoje aktivity aj v tejto oblasti. Okrem implementovania projektov v zahraničí, prehĺbila svoje dovtedajšie projekty globálneho vzdelávania a v projektoch vzdelávania o rozvojovej pomoci sa snaží riešiť:

- Nízke povedomie slovenskej verejnosti, respektíve záujem verejnosti o to, čo sa deje za hranicami Slovenska.
- Podporovať záujem ďalšej generácie odbornej verejnosti (študentov univerzít) o problematiku rozvojovej pomoci; a v neposlednom rade.
- Stimulovať domácu diskusiu o smerovaní rozvojovej pomoci Slovenska.

Skúsenosti z implementácie projektov

Okrem vyššie uvedeného problematického postoja slovenskej verejnosti k rozvojovej pomoci Slovenska, Nadácia Pontis pri implementácii projektov rozvojovej pomoci nadobudla ďalšie skúsenosti, ktoré by mohli pomôcť ďalej pozitívne formovať politiku rozvojovej pomoci Slovenska a zvyšovať a prehľbovať dopady uskutočnených projektov.

Za najdôležitejšie považujeme dva: chýbajúca nezávislá evaluácia uskutočnených projektov a nízka úroveň spolupráce a koordinácie krajín V4 v oblasti rozvojovej pomoci.

Pôvodný dôvod na intenzívnu spoluprácu zoskupenia krajín V4 bol úspešne zavŕšený. Nadobudnuté skúsenosti a poznatky získané z týchto procesných zmien, sú jedinečné a zaujímavé zároveň. Bolo by mrhaním nevyužiť ich aj v krajinách, ktoré čakajú rovnaké zmeny.

Pri projektoch demokratizácie a integračných kampaniach v krajinách V4 zohrali kľúčovú úlohu mimovládne organizácie. Svojimi aktivitami dokázali mnohokrát zastúpiť vlády, ktoré majú vo svojej agende množstvo ďalších rozsiahlych a komplexných úloh. Prostredníctvom mimovládnych organizácií môžu vlády niektoré z náročných a detailných úloh „outsourcovať“. Mimovládne organizácie sú flexibilnejšie, vychádzajú priamo z občianskej spoločnosti, tvoria ju, kultivujú a menia. Množstvo aktivít, podané prostredníctvom nich, tak je pre konečných prijímateľov omnoho „uveriteľnejšie“.

Príkladom môže byť projekt Vyšehrad pre európske Srbsko, ktorý implementovala Nadácia Pontis v spolupráci s partnermi z krajín V4: DemNet z Maďarska, Robert Schuman Foundation z Poľska a českým Centrom pro demokraciu a kulturu a srbskou partnerskou organizáciou Belgrade Fund for Political Excellence. Pri príprave projektu tvorcovia zistili, že najväčšie nedostatky v chápaní procesov európskej integrácie majú regióny. Spoločenská diskusia o európskej budúcnosti sa v Srbsku koncentruje predovšetkým v Belehrade, pričom je do nej zapojená len úzka skupina ľudí, najmä politikov a expertov z praxe. Projekt preto priniesol tému integrácie do regiónov v témach, v ktorých sa dotkne regiónov.

Potreby bývalých postsovietskych krajín, vzhľadom na ich aktuálnu spoločensko-politickú situáciu sú iné. Jednoznačnou potrebou naďalej zostáva stimulovať a podporovať verejný dialóg a posilňovať tvorbu verejných politík (public policies) v krajine. Základom pomoci mimovládnych organizácií z V4 tak zo-

stáva budovanie expertných kapacít analytických komunít a rozvoj schopností analytikov komunikovať verejnosti odporúčania a alternatívy vládnych politik.

Prenos ideí a oboznamovanie sa s dobrými príkladmi, ktoré majú potenciál formovať proces prípravy a implementácie najdôležitejších rozhodnutí a zmien, je v postsovietskych krajinách (Bielorusku) omnoho lepšie prijímaný z krajín V4 ako napríklad z USA či iných krajín západnej Európy. Aj preto medzi mimoriadne aktívne *think-tank* organizácie v oblasti podpory analytických komunít patria napríklad slovenské organizácie Inštitút pre verejné otázky prostredníctvom projektu o NATO na Ukrajine, M.E.S.A.10, Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, či Bathory Foundation z Poľska, mimoriadne aktívna v projektoch pre Bielorusko.

Okrem témy integrácie existuje množstvo obsahových oblastí s možnosťou prenosu konkrétneho know how z krajín V4 do krajín Balkánu a bývalých postsovietskych republík.

Budovanie demokratických inštitúcií, právneho štátu a občianskej spoločnosti je len jednou obsahovou oblasťou. Mimovládne organizácie z krajín V4 ju dokážu naplniť napríklad zdieľaním skúseností v podpore miestnych mimovládnych organizácií, aktivizácie miestnych komunít, regionálneho rozvoja, advokácie v oblasti ľudských práv, dobrovoľníckych programov, programov dobrého spravovania vecí pre štátnu správu a samosprávu.

Ďalšou kategóriou odovzdávania poznatkov je sociálna oblasť. Skúsenosti s transformáciou zdravotníctva a sociálnymi reformami sú síce večnou témou aj v dlhodobo stabilných a vyspelých ekonomikách, avšak vzhľadom na spoločnú skúsenosť s centrálnou plánovaným hospodárstvom, sú ako zdroj inšpirácie pre Balkán a postsovietske krajiny jednoznačne zvýhodnené prenosy modelov transformácie z krajín V4.

Už spomenutý prechod z centrálnou plánovanej ekonomiky na ekonomiku trhovú, je samostatná obsahová oblasť pre možné odovzdanie know how. Okrem skúseností s privatizáciou štátnych podnikov ide o reformu verejných financií, reformu obchodných politik, vytváranie podnikateľského prostredia vrátane podpory zvyšovania zamestnanosti a podpory malého a stredného podnikania. V posledných mesiacoch ich navyše možno rozšíriť o skúsenosti s riešením dosahov globálnej finančnej krízy.

Vytváranie partnerstiev a zapájanie súkromného sektora, je ďalšou výzvou rovnako pre mimovládne organizácie v krajinách V4, ako aj pre mimovlád-

ne organizácie na Balkáne a v postsovietskych krajinách. Takéto projekty majú väčšinou podobu medzi sektorových partnerstiev. Samozrejme, nie vo všetkých krajinách je situácia priaznivá na vytváranie podobných partnerstiev.

Napriek tomu, že objem prostriedkov, financií alebo darov materiálnych, či v podobe služieb, vygenerovaných vďaka partnerstvám medzi mimovládnyimi organizáciami a firmami je v porovnaní s inými tradičnými zdrojmi relatívne malý, dopad takýchto partnerstiev je omnoho väčší. Implementovanie princípov zodpovedného podnikania pomáha vytvárať reálne puto všetkých zainteresovaných skupín s komunitou, v ktorej žijú a pôsobia. Motivačnými faktormi na uzatváranie takýchto partnerstiev sú pre firmy predovšetkým potreba mať zdravé a prosperujúce prostredie pre podnikanie a získanie komerčných prínosov. Tie umožňujú firmám dosahovať vyššie výnosy z ich základných aktivít. Aj preto možno očakávať, že partnerstvá s firmami sa v budúcnosti stanú významným zdrojom financovania aktivít mimovládnych organizácií.

Pri pohľade na príklady demokratizačných programov a aktivít Veľkej Británie, USA, Švédska či Holandska a na ich zručné a úspešné presadzovanie cieľov svojich zahraničných politik – aj cez nástroj rozvojovej pomoci – našou najdôležitejšou výzvou zostáva dosiahnuť aby aj štátny sektor a jeho agentúry a úrady pochopili a presadzovali výhodu vzájomnej spolupráce a synergie na projektoch určených nielen pre krajiny na Balkáne a postsovietske krajiny.

Tomáš Siviček

Skúsenosti Slovenskej atlantickej komisie z Čiernej Hory

Projekt: Montenegro on the way to Euro-Atlantic Family

Slovenská atlantická komisia je súčasťou slovenského mimovládneho sektora, občianskej spoločnosti a bezpečnostnej komunity od roku 1993. Viac ako 15-ročné skúsenosti s integráciou SR do euroatlantických štruktúr sa SAC rozhodla posunúť ďalej. V súlade s dlhodobými zahraničnopolitickými prioritami krajiny sa zamerala na región západného Balkánu a pripravila projekt na podporu integračných ambícií Čiernej Hory. Išlo o vôbec prvý projekt SAC implementovaný v zahraničí.

Zámerom bolo napomôcť Čiernej Hore v príprave úradníkov a expertov na úlohy viažuce sa na prístupový proces do euroatlantických štruktúr, ale aj zvýšiť informovanosť a podporu zo strany verejnosti pre vstup krajiny v prvej fáze do Severatlantickej aliancie, ktorá na začiatku projektu dosahovala svoje minimálne úrovne pod hranicou 30 %. Ako kľúčové segmenty čiernohorskej verejnosti, na ktoré bol projekt zameraný boli vyselektované tieto skupiny: vládni úradníci, mladí lídri, študenti stredných škôl a široká verejnosť.

Pôvodne predkladaný projekt počítal s realizáciou v priebehu 9 mesiacov, ale v dôsledku rozpočtového obmedzenia sa implementovali jeho komponenty v priebehu 6 mesiacov od januára do júna roku 2009. Projekt *Montenegro on the way to Euro-Atlantic Family* bol kofinancovaný z prostriedkov oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA) – SlovakAid vo výške viac ako 66-tisíc Eur. Spolufinancovanie zo strany čiernohorských partnerov dosiahlo viac ako 10-tisíc Eur a pomohlo nielen udržať kvalitu, ale aj zvýšiť konečný rozsah aktivít. SAC sa podieľal na spolufinancovaní takmer vo výške 5 000 Eur.

Partneri projektu

Pôvodne bol projekt zahájený v spolupráci s **Euro-atlantickým centrom Čiernej Hory (EAC MNE)**, ktoré je tiež členom medzinárodnej organizácie Atlantic Treaty Association (ATA). Vládu Čiernej Hory projekt zaujal a v priebe-

hu implementácie sa rozhodla participovať na ňom v postupne stále väčšej miere. Ministerstvo zahraničných vecí ČH a Koordinačný tím pre implementáciu komunikačnej stratégie sa tak stali hlavnými lokálnymi partnermi projektu.

V priebehu implementácie bol projekt podporený zo strany Ministerstva zahraničných vecí SR účasťou expertov na integračnú a bezpečnostnú problematiku na jednotlivých aktivitách v úlohe školiteľov a prednášajúcich. Vrcholom bolo osobné otvorenie záverečnej konferencie projektu **tromi ministrami zahraničných vecí** – Slovenskej republiky, Čiernej Hory a Bosny a Hercegoviny.

Vďaka pozitívnemu postojú k projektu zo strany centrálneho NATO, konkrétne NATO Public Diplomacy Department (NATO PDD), mali možnosť účastníci školenia získať informácie priamo od odborníka z centrálneho a na záverečnej konferencii vystúpil ako jeden z hlavných rečníkov **Robert Simmons**, Deputy Assistant Secretary General of NATO for Security Cooperation and Partnership.

Všetky aktivity boli tiež podporené zastupiteľskými úradmi členských krajín NATO (resp. EÚ) – napr. USA, Maďarska, Francúzska, Talianska, Slovenska, atď. – osobnou účasťou veľvyslancov a v prípade záverečnej konferencie aj z Delegatúry Európskej komisie a misie OBSE.

V rámci partnerskej spolupráce mimovládna organizácia **CENAA** vyslala svojho experta V. Tarasoviča na seminár pre úradníkov venujúci sa euroatlantickej integrácii.

S cieľom informovať o aktivitách SAC v Čiernej Hore aj na Slovensku boli naviazané partnerstvá s Euro-Atlantic Quarterly, ktoré vydalo jedno číslo venované profilovo tomuto projektu, ďalej s portálom EurActiv.sk. Okrem toho bolo zabezpečené mediálne pokrytie záverečnej konferencie zo strany denníka Pravda.

Projektový tím

Na slovenskej strane bol centrálnou postavou tímu odborný garant projektu veľvyslanec František Lipka disponujúci bohatými skúsenosťami z regiónu a priamo s Čiernou Horou a osobnými kontaktmi. Výkonná a organizačná činnosť bola v kompetencii projektového manažéra Tomáša Sivičeka, plánovanie a koordináciu medzi SR a ČH zabezpečovala projektová riaditeľka Barbara Budišová. Prezentáciu projektu a oficiálnu komunikáciu s donormi (SAMRS) a MZV SR viedol Róbert Vass.

V úvodnej fáze bol, ako projektový manažér, súčasťou tímu prezident EAC MNE Savo Kentera, . Následne prešlo riadenie projektu pod dohľad Dragana Pejanovića, šéfa Koordinačného tímu pre implementáciu komunikačnej stratégie (a zároveň štátneho tajomníka ministerstva vnútra). Organizáciu zabezpečoval tím politického riaditeľa MZV ČH Veska Garčevića vedený Snežanou Radović. Táto zmena posunula projekt k vyššej efektívnosti a lepšej koordinácii s oficiálnou kampaňou vlády.

Filozofia projektu

Filozofia bola postavená na nenásilnom, nekonfrontačnom, ale veľmi otvorenom spôsobe prezentácie skúseností s prístupovým procesom a členstvom predovšetkým v NATO z pohľadu členských krajín, hlavne Slovenska a následnej diskusii o obavách a očakávaniach na strane cieľových skupín. Charakteristickým prvkom bol teda otvorený dialóg a nie presvedčanie.

V rámci diskusného turné bolo podstatou získať účasť a pozornosť hlavne odporcov vstupu a presunúť diskusiu priamo do regiónov medzi ľuďmi. Vzhľadom na to, že podpora obyvateľov pre členstvo Čiernej Hory v EÚ je mimoriadne vysoká a naopak pre vstup do NATO bola veľmi nízka, snažili sme sa o prepájanie týchto dvoch otázok a prezentovať vstup do NATO ako významný krok smerom k EÚ, keďže obe stoja na rovnakých hodnotách a splnením kritérií na vstup do NATO sa súčasne plní aj časť základných podmienok pre vstup do EÚ.

Aj napriek účasti vládnych predstaviteľov však mal byť projekt vnímaný ako gesto krajiny, ktorá má k Čiernej Hore blízky vzťah, má podobné historické skúsenosti.

Komponenty projektu

V priebehu realizácie projektu prišlo k miernym modifikáciám pôvodného projektu v reakcii na zmeny vo financovaní, vývoj na vnútropolitickú scénu ČH a v rámci spolupráce s čiernohorskými partnermi. Celkovo možno projekt rozdeliť do 7 hlavných aktivít. Úvodné koordinačné stretnutie bolo skôr dôležitým prípravným krokom pred samotnou realizáciou nosných implementačných súčastí – stránky, seminára pre úradníkov a žurnalistov, informačnej brožúry, diskusného turné, súťaže esejí a záverečnej konferencie celého projektu.

Úvodné koordinačné stretnutie

Úvodné stretnutie s cieľmi odprezentovať projekt kľúčovým inštitúciám zaangažovaných v prístupovom procese a nadviazať spoluprácu s čiernohorskými partnermi, prebehlo v januári 2009 za účasti veľvyslanca F. Lipku, R. Vassa a T. Sivičeka.

Vzhľadom na to, že si stará i nová vláda vzala ako strategickú prioritu vstup Čiernej Hory do NATO a EÚ, vytvorila špeciálny tím poverený koordináciou prípravy na vstup, prijala niekoľko strategických a plánovacích dokumentov a viedla oficiálnu komunikačnú kampaň, sme pokladali za dôležité informovať o našom projekte, o jeho zámere a obsahu a na druhej strane získať čerstvé informácie z prvej ruky o tom, čo už prebehlo, s akým dosahom, čo sa práve realizuje a čo plánuje vláda prípadne iné subjekty (mimovládne organizácie). A pokúsiť sa zladit' naše plány, predísť duplicita a naopak dosiahnuť žiaducu synergiu efektov pri dôležitých aktivitách.

Bol prijatý projektový tím na vysokej úrovni – prebehlo rokovanie so šéfom Koordináčného tímu pre implementáciu komunikačnej stratégie Draganom Pejanovićom a jeho tímom, ďalej s politickým riaditeľom MZV ČH (a zástupcom ministra zahraničia) Veskom Garčevićom. Tím sa stretol aj so zástupcom ministra obrany D. Jovanovićom. Na týchto stretnutiach projekt vzbudil pozornosť a bola mu vyjadrená podpora.

Keďže výkonom komunikačných aktivít vlády ČH bola poverená agentúra MAPA, projektový tím absolvoval aj stretnutie s riaditeľkou R. Vojvodić, kde sa dohodla spolupráca pri príprave informačnej brožúry a odznelo viacero zaujímavých podnetov pre kampaň.

Koordinačné stretnutie naplnilo svoje ciele, jeho výsledky nakoniec pozitívne ovplyvnili realizáciu projektu a naznačili budúci záujem médií, keď bolo vydané v čiernohorských médiách interview s veľvyslancom Františkom Lipkom. K stretnutiu bola vydaná aj tlačová správa pre slovenské médiá.

Webstránka – www.nato-montenegro.me

Cieľom webstránky bolo zabezpečiť dostatok informácií o prístupovom procese Slovenska a jeho skúsenostiach s členstvom v NATO a prípadne tiež priniesť aktuálne informácie k bezpečnostnej a integračnej problematike a využiť tak potenciál tohto dynamicky sa rozvíjajúceho média, ktoré má dosah najmä na strednú a mladšiu generáciu.

Na základe rozhovorov, ktoré prebehli počas úvodného koordinačného stretnutia, prišlo ku prispôbeniu pôvodných zámerov SAC predstavám Koordináčného tímu. Vláda v rámci vlastnej komunikačnej kampane spustila vlastnú webovú stránku. Tu sú prístupné informácie o euroatlantických štruktúrach, aktuálny stav a vývoj integračného procesu krajiny, ale i aktuality zo zahraničnej politiky a medzinárodných vzťahov.

SAC teda v zmysle odporúčania čiernohorskej strany ustúpila od tvorby vlastnej internetovej stránky a pristúpila na kompromisné riešenie participácie na realizácii spoločnej webovej stránky o vstupe Čiernej Hory do NATO, ktorú by plnila už spomenutými informáciami o slovenskom príbehu vstupe do Severoatlantickej aliancie a prípadne aktualitami a zaujímavosťami, ktoré s procesom súvisia. Zároveň SAC získala takto priestor na vládnej stránke prezentovať celý projekt, jeho komponenty, časový priebeh, ale aj presný program a obsadenie jednotlivých podujatí. Informácie k projektu boli zverejnené v anglickom i čiernohorskom jazyku.

Výsledkom bolo okrem sústredenia pozornosti verejnosti miesto na dve stránky len na jednu a dosiahla sa výrazná úspora finančných prostriedkov na realizáciu a správu webstránky, ktoré mohli byť využité pri iných aktivitách. Toto webové rozhranie zároveň vytvára predpoklady na dlhodobjšiu spoluprácu i po skončení implementácie projektu, prípadne rozvoja jeho obsahu v rámci nových projektov.

Počas prípravy a realizácie tejto časti sa prejavili nedostatky v spolupráci na strane pôvodného čiernohorského partnera, ktorý sa odvolal na nedostatočnú kapacitu. Jeho úlohy s finalizáciou internetovej stránky (napr. preklady) nakoniec prevzal tím na MZV ČH.

Možnosti internetovej stránky sa však podarilo naplno využiť až v záverečnej časti realizácie projektu pri organizovaní záverečnej konferencie, kde už plnila úlohu informačnej podpory. Dôvodom časového sklzu bola kompletná rekonštrukcia vládnej stránky, ktorá prebiehala od marca do mája.

SAC okrem toho vytvorila v rámci svojej domovskej stránky podstránku venovanú projektu, jeho zámeru a jednotlivým častiam, podľa ktorých je štruktúrovaná. Bola financovaná z prostriedkov SAC nad rámec projektu a je funkčná aj po ukončení projektu.

Security Seminar „Friend to Friend – Transfer of Experience“

Odborný seminár určený pre štátnych úradníkov venujúcich sa euroatlantickej integrácii sa uskutočnil 29.3.2009 – 31.3.2009 v priestoroch Ministerstva zahraničných vecí Čiernej Hory. Na seminári bolo prítomných cca 30 úradníkov z MZV ČR, ministerstva obrany, čiernohorského parlamentu, členovia koordinačného tímu pre implementáciu komunikačnej stratégie, zástupcovia regiónov.

Cieľom seminára bolo zvýšiť informovanosť a odbornosť úradníkov zodpovedných za integračnú agendu. Mal teda umožniť transfer skúseností, „lessons learned“, ktoré nadobudlo predovšetkým Slovensko v priebehu predvstupového procesu. Kompozícia slovenských prednášajúcich preto pozostávala z expertov, ktorí pokrývali rôzne aspekty tohto procesu. Skúsenosťami z kampane PRENAME disponovali veľvyslanec Rastislav Káčer, prezident SAC, ktorý tiež pôsobil ako štátny tajomník MO SR a veľvyslanec v USA Miroslav Wlachovský z Ministerstva zahraničných vecí SR. Veľvyslanec Igor Slobodník, generálny riaditeľ politickej sekcie MZV SR, bol veľvyslancom v Severoatlantickej rade, vedúcim Stálej delegácie SR pri NATO, veľvyslanec František Lipka dokonale pozná región. Vladimír Tarasovič z mimovládnej organizácie CENAA, pracoval na Ministerstve obrany SR počas prístupového procesu SR do NATO a vo svojom vystúpení sa venoval bezpečnostnému sektoru.

Medzi zahraničnými vystupujúcimi boli A. David, zástupca veľvyslanca maďarskej ambasády, ktorá funguje ako kontaktný bod NATO pre Čiernu Horu, J.E. Jernej Videtič, veľvyslanec Slovinska; J.E. Roderic Moore, veľvyslanec USA, ale aj politický riaditeľ MZV ČR V. Garčević; D. Pejanović, šéf koordinačného tímu; J.E. Vesko Šuković, veľvyslanec Čiernej Hory na misii pri NATO. Bezpečnostným otázkam sa venovali, z lokálnych zástupcov, admirál D. Samardžić, náčelník generálneho štábu a M. Tahirovič z Ministerstva obrany ČR. Spíkrov doplnil aj predstaviteľ centrály NATO, pán R. Kosirnik, ktorý je zároveň PARP country officer pre Čiernu Horu, s prednáškou o PfP mechanizmoch.

Seminár bol rozdelený na 8 samostatných blokov, v ktorých sa prednášajúci zamerali nielen na slovenské prístupové skúsenosti v rôznych oblastiach, nevyhnutné reformy, ale účastníci získali aj rozširujúci pohľad Slovinska a Maďarska. Od domácich spíkrov sa dozvedeli detaily o aktuálnom integračnom vývoji, plánovaných krokoch a predpokladanom vývoji. Na konci každého panelu bol priestor na voľnú diskusiu a polozenie odborných a konkrétnych otázok.

Pôvodne sa počítalo s organizáciou paralelného seminára pre zástupcov médií. Mal byť vedený ako neformálna diskusia v priateľskej, kolegiálnej atmosfére, aby sa predišlo pocitu „školenia“. Debatovať sa malo o témach NATO a EÚ, o predvstupovej kampani, úlohe, postavení, vplyve a objektivite médií v nej, o slovenských skúsenostiach a reakcii verejnosti na Slovensku na tieto zmeny. V dôsledku predčasných volieb v predvečer plánovaného termínu bol záujem médií orientovaný viac na voľby, a tak sa z dôvodu efektivity vynakladaných prostriedkov pristúpilo k zlúčeniu oboch seminárov.

Hostia, ktorí boli pozvaní zo Slovenska: žurnalisti Eva Mihočková (Plus 7 dní) a Július Lörincz (Pravda), ako aj experti so skúsenosťami s informačnou kampanou veľvyslanec Rastislav Káčer (SAC) a Miroslav Wlachovský (MZV SR), dostali priestor v paneloch na seminári pre úradníkov.

Spätnú väzbu zabezpečilo hodnotenie seminára účastníkmi formou dotazníkov. Seminár bol hodnotený ako úspešný a prínosný s požiadavkou na pokračovanie, pričom dotazníky priniesli aj podnety na ďalšie zlepšenie.

Príprava podujatia ukázala, že pôvodný partner EAC MNE nie je schopný flexibilne reagovať na zmeny, rešpektovať predchádzajúce dohody a pravidlá spolupráce, ale hlavne, že sa dostatočne nestotožnil s projektom a uprednostnil vlastné aktivity. Bodom zvratu boli predčasné voľby a predvolebná kampan, ktorá prebiehala v čase pôvodného termínu. V dôsledku toho, že počas kampane bolo NATO používané ako téma v negatívnom svetle, vláda ČR nás požiadala o odloženie realizácie na termín tesne po voľbách. EAC MNE sa rozhodla zorganizovať nakoniec seminár vo vlastnej réžii v pôvodnom termíne.

Ústretovosť zo strany SAC prinieslo nakoniec výraznú organizačnú i finančnú podporu zo strany MZV ČR a Koordinačného tímu. Obojstranná spolupráca so spoluprácou i jej výsledkami viedla k nadviazaniu intenzívnejšej spolupráce, ktorá sa ukázala ako mimoriadne dôležitá v nasledujúcich fázach projektu.

K tejto aktivite bola tiež vydaná tlačová správa pre slovenské médiá a čiernohorské médiá reagovali vydaním interview s veľvyslancom Igorom Slobodníkom v denníku Vijesti a článkom k semináru.

Brožúra 10 mýtov o NATO

Projekt pôvodne predpokladal tlač a distribúciu letákov s informáciami o NATO a jednoduchou argumentáciou v čiernohorskom jazyku. Opäť na základe dohody s Koordinačným tímom počas úvodného stretnutia v januári a možnosti spolufinancovania tlače z ich strany bolo možné pristúpiť k tvorbe komplexnejšieho argumentačného materiálu, ktorý mal pomôcť búrať mýty pretrvávajúce v čiernohorskej spoločnosti. To tiež umožnilo dosiahnuť vyšší potenciálny dosah na verejnosť.

Vytvorený materiál mal formu brožúry so štruktúrou: mýtus – argumentácia – antitéza. Mýtus i antitéza boli len v rozsahu jednej vety, pričom argumentácia rozširovala a spresňovala antitézu. Bolo dôležité zachovať zrozumiteľnosť, prehľadnosť, aby to nebolo zdĺhavé na čítanie a pritom nestratiť zjednodušením presnosť argumentácie. Vychádzalo sa z podobnej brožúry, ktorá bola vydaná behom slovenskej komunikačnej kampane pred vstupom do NATO.

Brožúra reaguje na desať najfrekventovanejších mýtov, ktoré prevládajú medzi čiernohorským obyvateľstvom. Z väčšej časti sa však prekrývali s tými, ktoré sa vyskytli aj na Slovensku. Diskusie počas diskusného turné, ktoré bolo previazané tematicky s brožúrou potvrdili opodstatnenosť brožúry a vhodné vybraných mýtov. Brožúra tak bude dobrým nástrojom v komunikačnej kampani počas celého trvania.

Na základe konzultácii s Koordinačným tímom a MZV ČR pripravil SAC argumentáciu na nasledovné mýty:

1. Pristúpením do NATO, ČR stratí suverenitu
2. ČR nepotrebuje NATO a mala by byť neutrálna
3. Integrácia do NATO negatívne ovplyvní integráciu do EÚ
4. ČR bude musieť poslať vojenské jednotky do operácií NATO
5. Po vstupe do NATO bude stavať NATO vojenské základne na území ČR
6. Členstvo v NATO bude mať negatívny vplyv na turizmus v krajine
7. Členstvo v NATO bude mať negatívny vplyv na ekológiu
8. Členstvo v NATO poškodí vzťahy s Ruskom
9. Po vstupe bude NATO nútiť ČR nakupovať drahú vojenskú výzbroj
10. Po vstupe do NATO sa ČR stane terčom teroristických útokov

Distribúcia brožúry však začala až v priebehu mesiaca jún opäť v dôsledku predčasných volieb, keď sa čakalo na zostavenie novej vlády tak, aby mohol byť úvod od aktuálneho ministra zahraničných vecí.

Speaking Tour „Breaking the Myths“

Z pohľadu dopadov na verejnosť išlo o jednu hlavných aktivít projektu. Zároveň patrila k najnáročnejším z hľadiska koordinácie a plánovania. Diskusné turné sa uskutočnilo počas 5 dní v dňoch 11. – 15. mája 2009. Voľne nadviazalo na podobné diskusie, ktoré organizoval EAC MNE.

Speaking tour mala priniesť otvorenú diskusiu do regiónov. Lokálne authority, zástupcovia miestnych zastupiteľstiev, študenti, médiá a širšia verejnosť mali unikátnu možnosť explicitne vyjadriť svoje postoje, názory, obavy a očakávania zoči-voči expertom, vládnym zástupcom i veľvyslancom členských krajín NATO.

Cieľom bolo dostať informácie k ľuďom i mimo hlavného mesta, umožniť im klásť otázky a viesť dialóg o integrácii a zmenách, ktoré prináša. Verejnosť mohla lepšie pochopiť kroky vlády, jej ciele a dôvody pre integráciu. Vláda získala priamu spätnú väzbu na svoje zámery i argumenty a aktuálny postoj verejnosti k integrácii do NATO. Vyslal sa tak silný signál, že vláda ČR svojim občanom chce načúvať a diskutovať o strategickom kroku – integrácii do euroatlantických štruktúr, že verí svojim argumentom.

Dôležitým aspektom bolo, že účastníci diskusií mohli získať informácie konfrontovať svoje postoje a obavy so skúsenosťami, ktoré nadobudlo Slovensko, ale i ďalšie krajiny s prístupovým procesom a členstvom v NATO.

Spolupráca, ktorú sa podarilo rozvinúť s Koordinačným tímom a MZV ČR a organizačná a finančná podpora z ich strany umožnila rozšíriť počet miest, ktoré sa plánovali navštíviť z 5 na 10 (Tuzi, Podgorica, Budva, Herceg Novi, Danilovgrad, Nikšić, Kolašin, Andrijevića, Plav, Cetinje). Okrem 7 otvorených diskusií so širšou verejnosťou sa zorganizovali 2 diskusie na stredných školách (Tuzi a Danilovgrad) a 3 na vysokých školách (Podgorica, Nikšić, Cetinje). Absolvovali sa tiež samostatné stretnutia so starostami a zástupcami miestnej samosprávy a lokálnou elitou.

Pre každé mesto bola určená otváracia téma – jeden mýtus, čím sa previazalo turné s vydávanou brožúrou. Po krátkych úvodných vystúpeniach nasledovala voľná a zväčša veľmi živá diskusia. Počas prípravy sa kládol dôraz na to, aby na diskusiu prišlo čo najviac odporcov vstupu Čiernej Hory do NATO. Efekt z diskusie so zástancami by nebol dostačujúci, aj keď by získali nové argumenty. Na druhej strane charakteristickým rysom Speaking Tour bola otvorená výmena názorov miesto verejnosťou očakávaného presvedčania.

Medzi expertmi zo Slovenska boli: František Lipka (MZV SR), Miroslav Wlachovský (MZV SR), Juraj Podhorský (riaditeľ OBEP MZV SR), Július Lörincz, novinár z denníka Pravda. Z oficiálnych predstaviteľov ČH diskutovali: Vesko Garčević (politický riaditeľ MZV ČH), Dragan Pejanović (šéf Koordinačného tímu a štátny tajomník MV ČH), Zoran Begović (štátny tajomník MV ČH), Draško Jovanović (štátny tajomník MO ČH).

Obohatenie diskusie priniesli veľvyslanci členských štátov NATO – Albánska, Chorvátska, Francúzska, Rumunska, Talianska a USA. Ako mimoriadne dobrý krok sa ukázalo zapojenie Aleksandra Radića, vojenského analytika zo Srbska, ktorý veľmi dobre pozná mentalitu, predsudky i argumenty odporcov v regióne a je z krajiny, kam sa mnohí z Čiernej Hory obracajú, aby si utvorili názor. Verejnosť mala k dispozícii unikátnu a veľmi atraktívnu skladbu respondentov na svoje otázky.

Verejné diskusie i v skorších termínoch dosiahli účasť v niektorých prípadoch 100 i viac ľudí a niekoľkokrát sa natiahli aj o hodinu oproti plánu. Na rozdiel od Kolašinu, kde starosta nezabezpečil propagáciu, starosta mesta Herceg Novi, kde vládne opozícia, zorganizoval a otvoril diskusiu, ktorej sa zúčastnilo cca 50 ľudí. Filozofická fakulta v Nikšiči zasa vypísala neočakávane skúšobné termíny na čas diskusie, ale aj napriek tomu bolo na diskusii cca 30 ľudí vrátane silných odporcov. Štvrtý deň turné bol najdlhším a možno najzaujímavejším dňom. Navštívili až tri mestá (Kolašin, Andrijevića, Plav) a práve región, kde je obyvateľstvo prosrbské a odmieta vstup do NATO (Andrijevića). Oblasť má dokonca svoje vlastné skúsenosti s bombardovaním, pri ktorom boli aj civilné obete. Naopak obec Plav, neďaleko kosovských hraníc, poskytla triezvejší pohľad na budúce možnosti regiónu prichádzajúce s integráciou. Perličkou posledného dňa bola diskusia v priestoroch Fakulty výtvarných umení v Cetinje, ktoré do roku 1916 bolo sídlom veľvyslanectva cárskeho Ruska.

Aj napriek tomu, že diskusie mnohých možno nepresvedčili hneď, boli mimoriadne užitočné a ohlasy boli pozitívne tak na strane zástupcov municipalít i účastníkov. A opakovane zaznelo, že toto je len začiatok a takýchto otvorených diskusií bude treba zorganizovať v budúcnosti ešte niekoľko.

Už prvý deň v Podgorici u primátora i počas verejnej diskusie na univerzite spustil prvú vlnu intenzívnej mediálnej odozvy, ktorá sprevádzala celé turné. Počas Speaking Tour čiernohorské denníky prinášali na hlavných stránkach informácie o tom, čo odznelo na diskusiách, bolo poskytnutých niekoľko interview, elektronické médiá prinášali zostrihy do večerného spravodajstva,

bolo poskytnutých niekoľko interview a dokonca veľvyslanec František Lipka (MZV SR), veľvyslanec Vesko Garčević (politický riaditeľ MZV ČH) a Aleksandar Radić zo Srbska, boli hosťami známej a sledovanej televíznej diskusnej relácie *Replika*. Podľa vyjadrení čiernohorských partnerov i prítomných veľvyslancov bola mediálna pozornosť neočakávane vysoká v porovnaní s projektmi podobného zamerania.

Ocenením našej práce a dosiahnutých výsledkov bola získaná, písomne vyjadrená podpora pre pokračovanie projektu v budúcnosti tak od šéfa Koordinačného tímu Dragan Pejanovića, tak od ministra zahraničných vecí ČH Milan Ročena.

Súťaž esejí

Súťaž esejí bola vyhlásená v desiatich navštívených mestách a priamo na piatich školách v priebehu diskusného turné, počas ktorého boli organizované aj diskusie so študentmi stredných a vysokých škôl, ktorí sa mohli súťaže zúčastniť. Súťažná práca mala byť napísaná v rozsahu dvoch strán formátu A4 a v čiernohorskom jazyku na tému: „Byť alebo nebyť členskou krajinou NATO? Ako bude vyzerať budúcnosť Čiernej Hory?“.

Cieľom bolo podporiť záujem študentov o veci verejné a konkrétne o problematiku integrácie Čiernej Hory do NATO, súťaž ich mala motivovať k aktívnemu vyhľadávaniu a nadobúdaniu poznatkov o týchto procesoch, ale aj ich viesť k participácii na verejnej diskusii o budúcnosti svojej krajiny. Význam tejto cieľovej skupiny spočíva aj v tom, že v Čiernej Hore vysoké percento obyvateľstva dosahuje najviac stredoškolské vzdelanie.

Hodnotenie esejí bolo zverené porote, ktorú tvorili: veľvyslanec František Lipka (MZV SR), odborný garant projektu, Július Lörincz, novinár z denníka Pravda a Mirna Nikčević (MZV ČH).

Pre víťazku bola pripravená finančná odmena vo výške 100 euro, ktorá jej bola slávnostne odovzdaná počas záverečnej regionálnej konferencie, osobne ministrom zahraničných vecí Slovenskej Republiky Miroslavom Lajčákom, za prítomnosti veľvyslancu SR pre Čiernu Horu Igora Furdíka a veľvyslancu Rastislava Káčera, prezidenta SAC.

Z pohľadu ohlasu a množstva prihlásených súťažiacich aktivita nenaplnila úplne naše očakávania a teda ani ciele. Podľa neskorších informácií boli podobné súťaže organizované tesne pred touto, čoby vysvetľovalo nižší záujem

v dôsledku relatívnej nasýtenosti témami. Možno sa tiež domnievať, že študenti uprednostnili vyjadrenie svojho názoru osobne počas diskusií v rámci Speaking Tour, kde mali aj možnosť priamej spätnej väzby. Zaujímavé ale bolo zistenie, že o súťaž prejavili záujem i slovenskí študenti.

Regionálna konferencia Euro-Atlantic Experiences – Balkan Visions

Z pohľadu politického významu pre Čiernu Horu i región západného Balkánu bola konferencia najdôležitejšou časťou celého projektu. Prevzali nad ňou záštitu minister zahraničných vecí SR Miroslav Lajčák a minister zahraničných vecí ČH Milan Ročen. Konala sa v nádhernom horskom prostredí v Kolašine (Čierna Hora) v dňoch 8. – 10. júna 2009.

Medzi účastníkmi boli okrem ministrov zahraničných vecí SR a ČH aj ich kolega z Bosny a Hercegoviny, vysoký predstaviteľ NATO, predstavitelia štátov regiónu, členských krajín EÚ a NATO, a to na úrovni štátnych tajomníkov, politických riaditeľov, generálnych riaditeľov alebo veľvyslancov vrátane šéfy misie OBSE v ČH a vedúceho EC delegácie v ČH.

Ani zďaleka teda nešlo o lokálnu expertnú konferenciu, s ktorou počítal pôvodný projekt, ale stala sa z nej konferencia na vysokej politickej úrovni s regionálnym významom označovaná niektorými účastníkmi za najdôležitejšie podujatie roka 2009 v Čiernej Hore.

To bolo výsledkom nadštandardnej spolupráce s MZV ČH a Koordinačným tímom a spojenia zdrojov a kapacít. Z hľadiska organizačného šlo o najnákladnejšiu časť, ktorá by nešla pripraviť bez tejto kooperácie. Pri obmedzenosti zdrojov sa však podarilo dosiahnuť mimoriadnu efektivitu vynaložených prostriedkov v pomere s dosiahnutým politickým a mediálnym efektom.

Cieľom konferencie bolo, okrem centrálnej línie projektu – posilnenia spolupráce medzi Slovenskom a Čiernou Horou, napomôcť k prehĺbeniu vzájomných vzťahov krajín západného Balkánu a prispieť k rozvoju regionálnej kooperácie a dialógu. Vytváranie silných väzieb medzi krajinami celkom isto umožní Čiernej Hore adaptovať sa rýchlo na nové podmienky po predpokladanej integrácii. Účasť vysokého predstaviteľa NATO – Roberta Simmonsa (Deputy Assistant Secretary General of NATO for Security Cooperation and Partnership) umožnila krajinám regiónu zintenzívniť dialóg i s centrárou Severoatlantickej aliancie v rámci početných bilaterálnych rozhovorov s ním.

Konferencia bola otvorená tromi ministrami zahraničných vecí – zo Slovenska, z Čiernej Hory a z Bosny a Hercegoviny, čo podčiarkovalo jej význam pre región, ale aj pozíciu, ktorú má západný Balkán v zahraničnej politike SR. Ministri boli k dispozícii aj na tlačovej konferencii. Regionálna konferencia pozostávala z piatich panelov.

Prvý panel *Transformation of the Alliance. NATO in the 21st Century. New Strategic Concept*, ktorému predsedal veľvyslanec Igor Slobodník, politický riaditeľ MZV SR umožnil, v nadväznosti na 60. výročie vzniku NATO a aktuálnu diskusiu o tvorbe nového strategického konceptu, zástupcom regiónu prispieť k jeho tvorbe i vyjadriť svoje predstavy o smerovaní NATO, ktorého členmi sa môžu čoskoro stať. Panelistami boli: R. Simmons, Deputy Assistant Secretary General of NATO for Security Cooperation and Partnership; veľvyslanec R. Káčer, prezident SAC; S. Barbanti, veľvyslanec Talianska; M. M. Oguz, veľvyslanec Turecka.

V druhom paneli *Region of the Western Balkans in the context of Euro-Atlantic Integration*, odzneli názory k pokroku a integračným perspektívam regiónu, o význame integrácie pre región i NATO a EÚ. S príspevkami vystúpili: B. Mandić, štátny tajomník MZV BaH pre multilaterálne záležitosti; P. Sztaray, zástupca generálneho riaditeľa pre bezpečnostnú politiku a nešírenie zbraní MZV Maďarskej republiky; J. Rifelj, šéf Sekcie zahraničnej politiky na MO Slovinska. Panelu predsedal J.E. P. Turčinović, veľvyslanec Chorvátska.

Tretí panel *New NATO member countries - lessons learned, shared experience, shared values*, dal priestor na transfer skúseností nových členských krajín NATO potenciálnym členom, ktorý umožní ich rýchlejšie napredovanie v príprave na vstup do NATO. Niesol sa v znamení inkluzívnosti a povzbudenie do reforiem. O svoje názory a skúsenosti sa podelili: S. Koci, generálny riaditeľ pre euro-atlantickú integráciu a multilaterálne vzťahy MZV Albánska; G. Panayotov, šéf odboru Direktoriátu pre bezpečnostnú politiku MZV Bulharska; G. Nobilo, generálny riaditeľ multilaterálnych záležitostí MZV Chorvátska; C. Ani, Direktoriát bezpečnostnej politiky MZV Rumunska.

Štvrtý panel *Importance of regional cooperation for the stability of the Western Balkans region*, kládol dôraz na rolu a význam regionálnej kooperácie (najmä krajín Adriatickej päťky) všeobecne i z pohľadu integračných ambícií a dôležitosti opätovného obnovenia dôvery vo vzájomných vzťahoch. Predsedom bol F. Sabeta, šéf sekcie pre NATO a PĎP MZV BaH. Medzi diskutujúcimi boli: Z. Vujic, štátny tajomník MZV Srbska; veľvyslanec V. Garčević, politický ria-

diteľ MZV ČR; J.E. R. Moore, veľvyslanec USA v ČR; Z. Dabik, riaditeľ Direktoriátu pre bezpečnostnú politiku MZV Macedónska (FYROM).

Piaty panel *Synergy of EU and NATO. Meeting points of two integration processes* upriamil pozornosť hlavne na akceleračné efekty prípravy na členstvo v NATO aj na integračný proces do EÚ a na synergické efekty komplementarity agend NATO a EÚ. Viedol ho bol šéf Delegácie Európskej komisie v Podgorici J.E. L. Maurer. Panelistami boli: P. Badescu, šéfka OBSE misie v ČR; T. Valášek, riaditeľ v Centre for European Reform; T. Szunyog, riaditeľ Direktoriátu pre južnú Európu MZV ČR; A. Pejović, riaditeľ Direktoriátu pre EÚ MZV ČR.

Aj záverečné podujatie projektu malo mimoriadne dobré mediálne pokrytie. Na tlačovej konferencii ministrov zahraničných vecí SR, ČR a BaH boli zastúpené prakticky všetky hlavné domáce elektronické i printové médiá, ktoré tiež prinášali množstvo spravodajských výstupov počas celého trvania konferencie. Význam konferencie bol zdôraznený tiež pozornosťou slovenských médií, keď TA3 priniesla v rovnakom čase diskusnú reláciu o celom projekte so živým telefonickým vstupom ministra zahraničných vecí SR Miroslava Lajčáka priamo z Kolašinu. Denník Pravda tiež priniesol niekoľko profilových rozhovorov s hlavnými účastníkmi konferencie.

Zhrnutie, odporúčania

Faktory úspechu

Šťastnou voľbou sa ukázalo angažovanie ako odborného garanta projektu veľvyslancu Františka Lipku (MZV SR), ktorý sa západnému Balkánu venuje dlhé roky, pôsobil tam ako diplomat i priamo v Čiernej Hore – ako predseda referendovej komisie, keď sa obyvatelia rozhodovali o nezávislosti svojej krajiny. Jeho prínos spočíval v troch veciach.

Po prvé, konzultácie s ním o jednotlivých komponentoch, ich príprave a realizácii a jeho rady a odporúčania umožnili dosiahnuť požadovanú kvalitu výstupov.

Po druhé, jeho diplomatické schopnosti a osobné kontakty vlastne nielen pomohli predísť možnému neúspechu projektu v dôsledku zlyhania pôvodného partnera, ale naopak viedli nakoniec k lepším výsledkom, ako mohol dosiahnuť pôvodný projekt a to nadviazaním silnej spolupráce s MZV ČR a Koordinačným tímom.

Po tretie, jeho prítomnosť bola hlavným magnetom pre médiá a verejnosť. Veľa sa diskutovalo o tom, aké môže mať dopady jeho participácia. Ale ukázalo sa, že jeho prítomnosť i na diskusiách v regiónoch, ktoré boli proti osamostatneniu Čiernej Hory a ktoré sú proti vstupu krajiny do NATO, mala svoje opodstatnenie. Je známou, ale hlavne rešpektovanou osobnosťou, ktorá dokonale ovláda miestny jazyk, pozná mentalitu a disponuje dobrými rétorickými schopnosťami. A to, čo povie, má svoju váhu a rezonanciu i u odporcov vstupu do NATO.

Projekt aj preto získal neočakávane vysoké mediálne pokrytie, ktoré bolo markantné hlavne počas Speaking Tour a záverečnej konferencie, keď sa posolstvá dostávali na titulné stránky hlavných mienkotvorných denníkov v Čiernej Hore a večerného spravodajstva. Získal tiež priestor v známej diskusnej relácii „Replika“, kde boli hosťami účastníci Speaking Tour. To sa nepodarilo žiadnemu podobnému projektu. To zároveň umožnilo dostať odkazy a posolstvá z regiónov a konferencie na celoštátnu úroveň.

Vhodne zvolená bola aj filozofia projektu, ktorá bola najviditeľnejšia počas diskusného turné, že sme neprišli ľudí presvedčať, ale podeliť sa s nimi o skúsenosti a otvorene diskutovať, čo sa dostalo aj do titulku jedného z denníkov a stretlo sa s pozitívnym prijatím najmä u odporcov.

Osvedčilo sa tiež angažovanie srbského vojenského analytika Aleksandra Radića na odporúčanie MZV ČR. Výborne sa vyzná v problematike, pozná rozmýšľanie ľudí v regióne a argumenty oponentov, je výborný rečník a má bohaté skúsenosti s podobnými diskusiami tak v Srbsku, ako aj inde v regióne. Jeho angažovanie dosť zmiatlo domácich oponentov hlavne v regiónoch so silným zastúpením srbskej menšiny.

Z hľadiska organizačného bola pre projekt a jeho posun dôležitá spolupráca sa MZV ČR a Koordinačným tímom. Vzájomné prepojenie nápadov, personálnych a finančných zdrojov, ale aj ich lepšia rokovacia pozícia pri vyjednávaní cien, či zabezpečovaní propagácie a spolupráce s mestami umožnila presiahnuť pôvodný rámec projektu, rozšíriť aktivity a zvýšiť dosah a dopad na verejnosť, ale aj posunúť celý projekt na vyššiu politickú úroveň z hľadiska významu a vplyvu.

Odporúčania

Positívny efekt na implementáciu projektu mal prieskum činnosti iných subjektov implementujúcich projekty s podobným zameraním v nedávnej minulosti, aktuálne prebiehajúce a plánované, ale tiež kontaktovanie všetkých

relevantných subjektov – vládu, ministerstvá, kľúčové veľvyslanectvá a predstavenie našich cieľov a zámerov. Zároveň snaha o **koordináciu aktivít** s oficiálne vedenou kampaňou vlády sa ukázala viac ako len praktická a bola základom pre strategické spojenie pri realizácii projektu.

To tiež pomohlo prekonať zlyhanie pôvodného partnera. Základ úspechu vo všeobecnosti je správna **voľba lokálneho partnera**, ktorý sa dostatočne stotožní s projektom, disponuje flexibilným a zodpovedným tímom. Ani členstvo v medzinárodnej organizácii však nie je toho garanciou. Hľadanie je o to ťažšie, že momentálne je región plný donorských peňazí a tak sú lokálne MVO trochu „zhýčkané“. Druhá vec je, že z rovnakého dôvodu je ich na tak malú krajinu pomerne veľa a niektorí založili aj niekoľko organizácií, aby mohli čerpať viac prostriedkov. Pri tomto prebytku majú tiež tendencie organizovať predražené honosné podujatia, radi využívajú outsourcing i pri bežných činnostiach, ktoré by mali vedieť zabezpečiť vo vlastnej réžii. Preto spolupráca s MZV ČR a Koordináčnym tímom, ktoré pracujú s obmedzenými verejnými zdrojmi a snažia sa o efektivitu, fungovala dobre.

Negatívne ovplyvnil priebeh implementácie termín predčasných volieb a predvolebná kampaň k nim, kde sa NATO stalo predvolebnou témou. Aby sa projekt nestal tiež terčom kampane, bolo treba posunúť alebo modifikovať viaceré aktivity. Ani včasné **naplánovanie** aktivít tak nemusí stačiť k hladkému priebehu implementácie a v zálohe treba mať veľa **flexibility a kreativity**.

Mediálna pozornosť pomohla dostať hlavné odkazy a posolstvá, ktoré odzneli behom diskusného turné v regiónoch a na záverečnej konferencii na stránky hlavných denníkov a do celoštátnych televíznych staníc. Kľúčom bolo angažovanie známej a **rešpektovanej osobnosti**, v našom prípade veľvyslancu Františka Lipku.

Atraktívna pre médiá a verejnosť bola aj **rozmanitá skladba expertov** – zo Slovenska, z členských krajín NATO, domácich zástupcov a analytika zo Srbska, ktorí sa vhodne dopĺňali, čím sa dosiahlo výborné pokrytie tém a plasticosť vytvoreného obrazu. Takéto zloženie dobre podporilo zvolenú filozofiu – zdieľania skúseností formou otvoreného, priateľského dialógu miesto presviedčania.

Časť z uvedených odporúčaní a rád funguje univerzálne pri všetkých projektoch, časť len v regióne, či Čiernej Hore, alebo špeciálne pri projektoch zameraných na bezpečnostnú a integračnú problematiku. Veríme, že úspech ďalších slovenských projektov v regióne bude vychádzať aj z našich rád a nadviaže na už dosiahnuté výsledky nášho projektu.

Zdroje

<http://www.ata-sac.org/section-194-Montenegro-on-the-way-to-Euro-Atlantic-Family>
<http://www.nato-montenegro.co.me/>
http://www.eaq.sk/magazine/EAQ14_Montenegro_Special.pdf
<http://www.eaq.sk/page.php?doc=900>
http://www.ta3.com/sk/relacie/5_tema-dna/7104_obcania-odmietli-stranickych-lidrov-v-ep
<http://www.euractiv.sk/obrana-a-bezpecnost/clanok/slovensko-pomahaciernej-hore-diskutovat-o-nato-012977>
http://spravy.pravda.sk/chceme-nezavisle-kosovo-tento-postoj-usa-nezmenia-fwq/sk_svet.asp?c=A090720_163623_sk_svet_p23
http://spravy.pravda.sk/toto-je-balkan-krvavy-konflikt-sa-neda-vylucit-fqe/sk_svet.asp?c=A090609_134902_sk_svet_p05
http://spravy.pravda.sk/lajcak-srbi-boli-ti-zli-slovensko-to-zmenilo-fmo-/sk_domace.asp?c=A090610_143625_sk_domace_p12
http://spravy.pravda.sk/nato-nemoze-urobit-v-afganistane-vsetko-f0y-/sk_svet.asp?c=A090614_185525_sk_svet_p12
<http://www.eaq.sk/page.php?doc=824>

Čiernohorské médiá k projektu

<http://picasaweb.google.com/sivicek/CGMediaConference?authkey=Gv1sRgCIyI8MC-1qf5xQE&feat=directlink#>
<http://picasaweb.google.com/sivicek/PressMonitor?authkey=Gv1sRgCLr-30fb9ydeMVw&feat=directlink#>

Fotodokumentácia

http://picasaweb.google.com/sivicek/CiernaHora?authkey=Gv1sRgCP-7Klvj1_qXZBw&feat=directlink#
http://picasaweb.google.sk/sivicek/Montenegro?authkey=Gv1sRgCLWsy-q7M_8PjhgE&feat=directlink#
<http://picasaweb.google.com/sivicek/SpeakingTour?authkey=Gv1sRgCM7w3cfi4rfFfw&feat=directlink#>
<http://picasaweb.google.com/sivicek/>

Ivo Samson

Aktivity a iniciatívy Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku/Výskumného centra SFPA

Úvod

Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku (SFPA), resp. Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti (RC SFPA) pre zahraničnú politiku sa v rámci svojich programov dlhodobo zameriavajú na tzv. východnú Európu, čo je dnes neadekvátny termín, ktorý sa, žiaľ, stále objavuje v publicistike aj v analytických prácach (autor preto v texte uvádza tento termín v úvodzovkách). V kontexte výskumu ide prednostne o oblasť západného Balkánu a západnej časti bývalého Sovietskeho zväzu, ktorá sa nekvalifikuje do „rozvojovej pomoci“. Terminológia, konkrétne názov „východná Európa“ sa v texte chápe ako celkové zhrnutie tzv. postkomunistických krajín, ktorým sa Slovenská republika (ďalej v texte ako SR) venuje v rámci zahraničnopolitických aktivít, zahraničnej pomoci aj svojich úloh ako súčasť integračných zoskupení (NATO, EÚ).

Stratégia

Koncepciu aktivít SFPA, poprípade Výskumného centra SFPA (RC SFPA) so zameraním na oblasť tzv. východnej Európy (táto oblasť zahŕňa krajiny, na ktoré sa sústreďuje pozornosť aktivít, ktoré je možno najlepšie nazvať ako vzdelávacie) treba nazvať ako strategickú s ohľadom na dlhodobé ciele. Účelom podujatí, ktoré organizovali SFPA/RC SFPA v oblasti bývalej tzv. východnej Európy, bol prednostne tzv. „outreach“, čo znamená v ideálnom prípade práve vzdelávacie aktivity, inak aj produkciu informačných brožúr a všeobecne informačných tlačovín.

V centre pozornosti výskumných aktivít SFPA boli projekty zamerané na západný Balkán (ako relatívne moderný pojem geografického priestoru) a prednostne na dve bývalé krajiny bývalého Sovietskeho zväzu – Kazachstan a Ukrajinu).

Projekty zamerané na Ukrajinu predstavujú spolu so západným Balkánom hlavné aktivity Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku a jej výskumného centra (RC SFPA). Účelom projektov boli hlavne štyri oblasti aktivít:

- Šírenie informácií.
- Verejné debaty.
- Vytváranie/budovanie stáleho informačného zdroja pre otázky integračnej politiky (EÚ, NATO).
- Budovanie platformy pre spoluprácu s mimovládnyimi organizáciami.

Projekt zameraný na Kazachstan (*Budovanie mostov medzi SR a Kazachstanom*) sa prakticky skončil v roku 2009 („prakticky“ znamená, že sa čaká na záverečné písomné výstupy v roku 2010). Tento projekt bol jedinečný v tom zmysle, že išlo o kombináciu konkrétnych vzdelávacích podujatí a o nadväzovanie kontaktov na úrovni vedeckých a odborných pracovníkov ako aj študentov (Univerzita Komenského v Bratislave).

Partnerské organizácie

V rozmedzí rokov 2004 – 2009 boli partnerskými organizáciami projektov realizovanými zo strany SFPA/RC SFPA predovšetkým mimovládne inštitúcie v daných krajinách (bývalá Juhoslávia/Srbsko, Ukrajina, Čierna Hora, Kazachstan a Turecko). Individuálne a mimo konkrétnych údajov uvedených v tabuľkovom prehľade sa jednotliví pracovníci SFPA/RC SFPA zúčastnili aj na čiastkových projektoch v iných oblastiach regiónu „východnej Európy“ – špecificky v Moldavsku a v Macedónsku. V týchto prípadoch išlo o vzdelávacie programy v oblasti bezpečnostnej politiky, otázok reformy bezpečnostného sektora a predpokladov integrácie týchto krajín do Severoatlantickej aliancie.

Konkrétne realizovalo SFPA/RC SFPA projekty („outreach“) so zahraničnými inštitúciami spoločného zamerania, okrem iného: Európske hnutie v Srbsku; Centrum za mier, konverziu a zahraničnú politiku (Ukrajina); Národný inštitút strategických štúdií Ukrajiny (NISS); Univerzita medzinárodného obchodu (Almaty); Európske výskumné centrum (Sarajevo); Albánske výskumné centrum medzinárodných vzťahov; Národný konvent o EÚ v Bosne a Hercegovine (bližšie podrobnosti v priložených tabuľkách). Zámermi spolupráce s vyššie uvedenými aj ďalšími krajinami bolo (Albánsko, Macedónsko, Moldavsko) šírenie informácií o integračnom procese SR (EÚ, NATO) a o možnosti budovania expertných kapacít v daných krajinách, ako aj o „sieťovaní“ partnerských organizácií.

Domácimi partnermi pri realizácii niektorých projektov smerovaných na vyššie uvedené krajiny – menovite na Ukrajinu – boli Inštitút pre verejné otázky (IVO) a Centrum pre severoatlantické záležitosti (CENAA).

Metodológia aktivít

Pri všetkých aktivitách smerom k cieľovým krajinám (Srbsko, Čierna Hora, Ukrajina, Bosna a Hercegovina, Kazachstan či Turecko) išlo spravidla o vzdelávacie programy, to znamená o poskytovanie informácií o skúsenostiach Slovenskej republiky v oblasti oboch hlavných integračných procesov (EÚ a NATO). Pôvodný metodologický zámer orientácie na viacero profesných skupín sa zredukoval na dva hlavné subjekty: mladých ľudí z vysokoškolského prostredia a všeobecne „odbornú verejnosť“.

Rozsah vzdelávacích aktivít SFPA/RC SFPA sa opieral o viacročné skúsenosti SFPA/RC SFPA z informačných kampaní o integrácii SR do NATO a EÚ. Bližšia profesná identifikácia a detailné zameranie na jednotlivé sociálne skupiny nebola celkom možná vzhľadom na obmedzené časové a najmä finančné možnosti. Vzdelávacie programy a budovanie platformy pre spoluprácu na pôde mimovládnych organizácií tvorili hlavnú časť aktivít a odohrávali sa v priestore užších a vyhranenejších skupín „recipientov“ – študentov, učiteľov, predstaviteľov mimovládnych organizácií a ľudí, ktorí sú schopní ďalej odovzdávať informácie o skúsenostiach SR z oboch základných integračných procesov (EÚ a NATO).

V širšom zábere sa projekty orientovali na multiplikované skupiny, pri ktorých sa dopad vzdelávacích projektov odvíja od vyššie uvedených dvoch hlavných cieľových kategórií, ktoré tvoria „nosnú“, t.j. dominujúcu štruktúru spoločnosti v daných krajinách:

- mladí ľudia (všeobecný záber)
- mladí ľudia v regiónoch
- ľudia do veku 26 rokov
- stredoškolskí študenti
- univerzitní (a vysokoškolskí študenti) študenti
- kategória „ľudia v regiónoch“ všetkých vekových kategórií (vek 15 – 70 rokov)
- kategória „recipientov“ v nepreferovaných regiónoch
- ľudia v strednom veku
- ľudia v dôchodkovom veku
- učitelia (základné a stredné školy)
- učitelia (vysoké školy)

- novinári
- pracovníci mimovládnych organizácií
- mladé rodiny s deťmi
- príslušníci ozbrojených síl v daných krajinách
- používatelia internetu
- miestni poslanci, miestni politici
- „návykovi“ televízni diváci

V prípade detailnejších skupín v spoločnostiach cieľových krajín sa doteraz nepodarilo zistiť spoľahlivú „spätnú väzbu“, t.j. skutočný vplyv vzdelávacích aktivít na všetky uvedené skupiny. Praktický „dopad“ a výsledok vzdelávacích aktivít závisí od niekoľkých „zámenných hodnôt“, pričom reálnym kritériom úspešnosti bývajú výsledky volieb v príslušných krajinách.

Ukrajina, Kazachstan, „východná Európa“

Tzv. „východná Európa“ (dnes už neadekvátny výraz „postkomunistická Európa“) je a mala by predstavovať hlavný záujem mimovládnych organizácií zo SR z viacerých príčin (bezprostredné či „sprostredkované“ susedstvo, deklarované priority SR smerom k „východnej Európe“, obnovená kontaktná misia SR pre NATO v Kyjeve, tranzitná poloha Ukrajiny pri preprave strategických surovín do SR, Kazachstan ako strategický partner či už v rámci OBSE alebo NATO – Pfp/EAPC).

Vzhľadom na doterajší politický vývoj na Ukrajine sa slovenské iniciatívy (projekty) zameriavali na budúcnosť Ukrajiny ako krajiny, ktorá stojí pred zásadnými rozhodnutiami vo vzťahu ku geopolitickej príslušnosti. Projekty, ktoré „implementuje“ RC SFPA, sa dotýkajú dilemy tejto krajiny: orientácie na krivke „Západ“ alebo „Východ“.

Ukrajina je formálne kľúčovou „záležitosťou“ SR a to nie iba preto, že Slovensko je už druhé obdobie „kontaktnou misiou NATO“ v hlavnom meste Ukrajiny. Aj „deklarátorne“ je Ukrajinská republika v centre záujmu SR smerom k „východnej Európe“.

Vzdelávacie aktivity v partnerských krajinách „východnej Európy“ však narážajú na niekoľko závažných problémov:

- Diskreditácia „Západu“, ktorého je teraz SR formálnou súčasťou (konkrétne skúsenosti z Ukrajiny, Moldavska a zo Srbska).
- Nejasná stratégia integračných procesov (menej v otázke NATO ako pri EÚ).

- Nevyjasnený postoj SR v otázke integrácie Ukrajiny do NATO (resp. k otázke prijatia Ukrajiny do MAP/APČ NATO).
- Rozporuplné vyhlásenia („oficiálne“ vs. „súkromné“) slovenských politických predstaviteľov v otázkach integrácie Ukrajiny do NATO (skúsenosť z projektov na Ukrajine).
- Minoritná a okrajová pozícia SR v otázke medzinárodného uznania Kosova (skúsenosť z Macedónska).

Všeobecné závery, resp. odporúčania

- SR má svoje medzinárodné záväzky (špecificky v oblasti reformy bezpečnostného sektora, plánovanej spoločnej európskej obrany a aktuálnych aspirácií nečlenských krajín EÚ/NATO smerom k členstvu v týchto organizáciách).
- SR má aj „morálne“ záväzky voči vzdelávaniu verejnosti v krajinách „východnej Európy“ na pôde mimovládnych organizácií. SFPA (RC SFPA) uskutočnilo (špecificky na Ukrajine) niekoľko aktivít a vzdelávacích programov.
- V súčasnosti (január 2010) sa Ukrajina opäť nachádza na hranici budúceho smerovania (euroatlantický priestor). Bez ohľadu na to, SFPA (RC SFPA) pokračuje v aktivitách (viď priložená tabuľka), ktoré majú deklamatívne vzdelávaciu hodnotu.
- Vyhodnotenie projektov: väčšina projektov sa zameriavala na metropolitné (urbánne) centrá, čo môže byť „samoučelné“ a teda na škodu regionálneho záberu ďalších projektov. „Regionálne orientované aktivity“ tvoria v už vyššie spomenutom „outreach“ jednoznačne menšiu časť programov SFPA/RC SFPA a značná časť „produktov“ zatiaľ končí v hlavných mestách cieľových krajín.
- Distribúcia/difúzia poznatkov má samozrejmu kontinuitu vo všetkých sociálnych „subskupinách“ a tu treba zdôrazniť, že SFPA/RC SFPA má dobré predpoklady (zázemie, štruktúry) na využitie regionálneho „sieťovania“ smerom k tzv. „východnej Európe“.

Pri ďalších smerovaniach vzdelávacích aktivít SFPA/RC SFPA treba klásť dôraz na „deľbu práce“ medzi slovenskými mimovládnyimi organizáciami, ktoré sa uchádzajú o možnosť pomoci pre krajiny tzv. „východnej Európy“. Skúsenosti zo šírenia informácií o integračných procesoch SR dokladujú mimoriadne vysoký potenciál mimovládnych organizácií.

Namiesto záveru

Uplynulá dekáda bola z hľadiska slovenských integračných skúseností špecifická, pretože kým v prvej polovici to bolo Slovensko, ktoré využívalo skúsenosti predovšetkým svojich susedov (Českej republiky, Maďarska a Poľska) z predvstupového procesu do NATO, v druhej polovici dekády Slovensko poskytovalo vlastné poznatky krajinám bývalého Sovietskeho zväzu a Juhozápadu. Táto kvalitatívna zmena v značnej miere ovplyvnila aj činnosť mimovládnych organizácií, ktoré svoju činnosť museli rozšíriť aj na transfer slovenských skúseností do krajín, ktoré o to prejavili záujem.

Priúzkou slovenská komunita s nedostatkom expertných kapacít prinútila MVO zaoberajúce sa týmito otázkami spájať svoje sily. Hoci má táto kooperácia ešte ďaleko k optimálnej úrovni, spolupráca medzi CENAA, IVO, SFPA, EAC, SAC na niektorých projektoch v uplynulom období umožnila efektívnejšie využiť finančné prostriedky, ako aj sústrediť širšie spektrum expertov. MVO tak dokázali komplexnejšie odovzdať skúsenosti Slovenska z integračného procesu. Táto cesta je pravdepodobne najschodnejšia pre zvyšovanie efektívnosti a účinnosti pôsobenia slovenských MVO aj do budúcnosti.

Samozrejme, každá z MVO má svoje vlastné špecifické skúsenosti z odovzdávania skúseností:

CENAA odporúča väčšiu spoluprácu slovenských mimovládnych organizácií pri uskutočňovaní projektov zameraných na odovzdávanie slovenských skúseností, čo bolo odskúšané v rámci malých projektov na Ukrajine konzorciom CENAA, IVO, SFPA. Cieľovými skupinami by mali byť mladí ľudia, študenti, akademická obec a médiá, tzn. skupiny, ktoré majú schopnosť multiplikácie. Okrem toho CENAA zdôrazňuje nenahraditeľnú úlohu expertnej základne v záujme realizácie odborne náročnejších a „hlbších“ projektov.

Euroatlantické centrum špecifikuje odporúčania podľa regiónov. Vzhľadom na Balkán zdôrazňuje potrebu spoločnej integrácie celého regiónu. Odporúča zviditeľňovať výstupy projektov pred verejnosťou a zaangažovať účastníkov do mediálnych výstupov. Dôležité je inšpirovať mladých k aktivite a zapojeniu sa do procesu spoločenskej transformácie. Vo vzťahu k Ukraji-

ne odporúča koncentrovať sa na kritickú diskusiu, informovať o realistickom obraze integrácie. Ako špecifikum činnosti vidí tézu, že informovanosť a integrácia nerovná sa nepriateľstvo s Moskvou a že spoločná integrácia do EÚ a NATO nie je podmienkou, je však prirodzená a výhodná.

V oboch prípadoch odporúča umožniť mladým ľuďom zahraničnú skúsenosť a inšpirovať ich k aktivite a zapojeniu sa do procesu spoločenskej transformácie. Súčasťou práce s mladými musí byť akademická spolupráca.

Inštitút pre verejné otázky vo svojich odporúčaní zdôrazňuje význam solídnej expertnej základne nezávislých analytických centier a koordináciu ich spolupráce pri odovzdávaní skúseností. Súvisí to s dostatočnými organizačnými a personálnymi kapacitami. Dôležitý je záujem o spoluprácu v potenciálnej prijímateľskej krajine a spoľahlivý miestny partner, na čom sa zhodujú všetky MVO.

Nadácia Pontis poukazuje na potrebu nezávislej evaluácie uskutočnených projektov a nízku úroveň spolupráce a koordinácie krajín V4 v oblasti rozvoje pomoci, hoci v rámci V4 boli uskutočnené niektoré projekty. Za základ pomoci mimovládnych organizácií z V4 považuje budovanie expertných kapacít analytických komunit a rozvoj schopností analytikov komunikovať verejnosti odporúčania a alternatívy vládnych politikov.

Okrem témy integrácie existuje množstvo obsahových oblastí s možnosťou prenosu konkrétneho know-how z krajín V4 do krajín Balkánu a bývalých postsovietskych republík. Budovanie demokratických inštitúcií, právneho štátu a občianskej spoločnosti je jednou z obsahových oblastí. Ďalšou kategóriou odovzdávania poznatkov je sociálna oblasť, najmä odovzdávanie skúseností s transformáciou zdravotníctva a sociálnymi reformami. Podobne existuje možnosť v oblasti prechodu z centrálne plánovanej ekonomiky na ekonomiku trhov.

Podľa **Slovenskej atlantickej komisie** je výhodný prieskum činnosti iných subjektov implementujúcich projekty s podobným zameraním v nedávnej minulosti, aktuálne prebiehajúce a plánované, ale tiež kontaktovanie všetkých relevantných subjektov – vládu, ministerstvá, kľúčové veľvyslanectvá. Podobne ako ostatné MVO zdôrazňuje úlohu voľby lokálneho partnera na základe skúseností s jeho možným zlyhaním. Zároveň odporúča rozmanitú skladbu expertov (zo Slovenska, z členských krajín NATO, domácich zástupcov a analytikov), čo zvyšuje efektívnosť a účinnosť pôsobenia MVO ale aj politiky SR v danom regióne.

Podľa **SFPA** by sa SR mala pri odovzdávaní skúseností zamerať na deklarované medzinárodné záväzky (špecificky v oblasti reformy bezpečnostného sektora, plánovanej spoločnej európskej obrany a aktuálnych aspirácií nečlenských krajín EÚ/NATO smerom k členstvu v týchto organizáciách). Základom by malo byť vzdelávanie verejnosti v krajinách „východnej Európy“ (s hlavným dôrazom na Ukrajinu) na pôde mimovládnych organizácií, v regiónoch pre všetky zložky občianskej spoločnosti.

Ďalšou možnosťou zvyšovania kvality odovzdávania by mohla byť „nadnárodná“ kooperácia MVO v rámci V4. Tá bola zatiaľ využívaná minimálne, hoci transformačné zmeny v stredoeurópskych štátoch boli približne rovnaké. Aj preto by prehĺbenie vyšehradskej kooperácie mohlo byť možným cieľom v ďalšom období, čo by zároveň umožnilo aj využitie zdrojov Vyšehradského fondu. Že je to dobrá cesta potvrdil aj workshop o perspektívach a alternatívach srbskej zahraničnej politiky, ktorý organizovala CENAA v spolupráci s partnermi (Medzinárodné centrum pre demokratickú tranzíciu – Maďarsko; Poľský inštitút medzinárodných vzťahov – Poľsko a Ústav strategických a obranných štúdií – ČR) v roku 2008. Existujú aj iné možnosti medzinárodnej kooperácie. Dobrým príkladom je činnosť EAC v rámci medzinárodnej Mládežníckej asociácie atlantickej zmluvy (Youth Atlantic Treaty Association).

Motorom odovzdávania slovenských skúseností je spolupráca slovenských MVO s MZV SR (Srbsko, Čierna Hora a Ukrajina) a v poslednom období začalo pri odovzdávaní skúseností viac spolupracovať s MVO tiež MO SR. Tieto skúsenosti smerujú k tomu, že pri pôsobení najmä na západnom Balkáne a Ukrajine, kde je predpoklad ďalšieho vývoja pri vstupe do euroatlantických štruktúr, bude oveľa efektívnejšie využívať kooperáciu MVO s viacerými vládnymi inštitúciami a agentúrami SR. Napríklad v predvstupovom procese do NATO a pri objasňovaní skúseností z realizácie EBOP mali by byť zahrnuté do spolupráce minimálne ministerstvá zahraničných vecí, ministerstvá obrany a ministerstvá vnútra. Vyplýva to aj z nového prístupu k politike rozvoje pomoci, kedy sa bude viac vychádzať z požiadaviek prijímajúcej krajiny. Najmä krajiny západného Balkánu majú v súvislosti so vstupom do NATO a EÚ záujem (okrem iného) o reformu bezpečnostného systému, civilno-vojenské vzťahy, prípravu dokumentov strategického charakteru, reformu ozbrojených síl, reformu polície či schengenský proces.

Doposiaľ bola činnosť slovenských MVO prednostne zameraná na odovzdávanie slovenských skúseností z integračného procesu do NATO a až v druhom rade do EÚ. Najnovší vnútropolitický vývoj v transformujúcich sa krajinách ukazuje, že sa bude potrebné viac sústrediť na odovzdávanie skúse-

ností z predvstupového a povstupového procesu do EÚ (EBOP, bojové skupiny, civilný krízový manažment EÚ) a na všeobecne prospešné zmeny, týkajúce sa napríklad reformy bezpečnostného sektoru.

Čo sa týka používania foriem odovzdávania skúseností, okrem tradičných (prednášky, diskusie, semináre a pod.) sa osvedčila práca s mládežou a špecifické formy, napr. Letná škola pre mladých profesionálov, krátkodobé pobyty na UMB v Banskej Bystrici, SFPA a IVO. V nasledujúcom období by bolo potrebné zamerať sa na ucelené formy odovzdávania skúseností, kde by mohlo viac participovať aj ministerstvo školstva.

Potrebné je tiež zdôrazniť diametrálny rozdiel medzi rozvojovou pomocou a odovzdaním skúseností s transformačného a prístupového procesu. Kým rozvojová pomoc by mala byť smerovaná do najchudobnejších častí sveta, odovzdávanie slovenských skúseností je zamerané na krajiny, ktoré prechádzajú demokratizačným procesom s cieľom stať sa v budúcnosti členom NATO a/alebo EÚ.

Príloha 1:

Prehľad projektov

P.č.	Inštitúcia	Rok	Krajina	Názov projektu	Podporujúca organizácia	Cieľ projektu	Pozn.
1.	CENAA	2007 – 2008	Srbsko	Ponaučenia: Reforma bezpečnostného sektora a euroatlantická integrácia Slovenska a Srbska	NOS-OSF	Hlavným cieľom projektu bolo odovzdať Srbsku slovenské znalosti a skúsenosti z oblasti reformy bezpečnostného sektora a euroatlantickej integrácie.	
2.	CENAA	2008	Srbsko	Perspektívy a alternatívy srbskej zahraničnej politiky	IVF	Hlavným cieľom bolo diskutovať o možnostiach pomoci krajín V4 v transformačnom procese srbskej zahraničnej politiky.	
3.	CENAA	Od 2006	Krajiny východnej a juhovýchodnej Európy	Letná škola pre mladých profesionálov (Summer School for Young Professionals – SSYP)	NATOPDD, FES, MO SR, MZV, AOS LM, Veľvyslancstvo USA v SR	Hlavným cieľom tohto medzinárodného projektu je príprava mladých profesionálov, budúcich expertov a politikov do ďalšej kariéry v zahraničnej a bezpečnostnej politike. Na Letnej škole participuje každoročne približne 25 – 30 účastníkov.	
4.	EAC / SAC-ATA	2007	Krajiny juhovýchodnej Európy	GLOBSEC Express: Sending Message to the Balkans	NATO PDD, MZV SR, ZEKV SR, Veľvyslancstvo USA v SR	Inovatívny spôsobom na palube konferenčného vlakového vozňa vytvoriť platformu pre diskusiu mladšej generácie lídrov z krajín juhovýchodnej Európy o bezpečnosti, rozvoji a budúcnosti regiónu v kontexte euroatlantickej integrácie	Organizované v konzorciiu
5.	EAC	2007	Ukrajina	Slovakia to Ukraine: Building Bridges to Future Generations	MZV SR, FPVaMV UMB, Veľvyslancstvo USA v SR	Vyvolať záujem cieľových skupín o problematiku NATO a EÚ, poskytnúť komplexné informácie o jednotlivých aspektoch činnosti euroatlantických štruktúr a prispieť tak k formovaniu verejnej mienky, najmä mladšej ukrajinskej generácie smerom k podpore integračných ambícií Ukrajiny do NATO a EÚ	

P.č.	Inštitúcia	Rok	Krajina	Názov projektu	Podporujúca organizácia	Cieľ projektu	Pozn.
6.	EAC	2007	Ukrajina	NATO and Security as a necessary part of the Slovak and Ukrainian academic studies	MZV SR, FPVaMV UMB	Iniciovať vzájomnú spoluprácu slovenských a ukrajinských akademických inštitúcií a napomôcť ukrajinskej strane v oblasti aktualizácie študijných plánov na univerzitách spoločenskovehného zamerania tak, aby sa otázka bezpečnosti a s ňou súvisiacia problematika NATO stali neoddeliteľnou súčasťou pedagogického procesu a vedeckovýskumnej činnosti na ukrajinských akademických inštitúciách	
7.	EAC / SAC-ATA / CNS	2007	Irak	Democracy Building in Iraq	Iracký atlantický klub	Napomôcť pri budovaní a posilňovaní demokratického systému v Iraku najmä prostredníctvom odovzdania skúsenosti SR z prechodu od totalitného k demokratickému štátnemu zriadeniu	Organizované v konzorciiu
8.	EAC	2008	Ukrajina	EU and European integration in EU Media (v SR)	IPO Inter-news Ukraine	Sprostredkovať reprezentantom ukrajinských médií skúsenosti slovenských kolegov s integračným procesom do EÚ a informovaním verejnosti o význame a priebehu integrácie v predstupovom období.	
9.	IVO	2004 – 2005	Irak	Podpora budovania demokracie v Iraku	IRI	Sprostredkovať znalosti o roly politických aktérov a význame sociálnej analýzy pri prechode k demokracii.	
10.	IVO	2005 – 2006	Bielorusko	Podpora občianskej kampane pred prezidentskými voľbami v Bielorusku	NED, v spolupráci s Nadáciou Pontis	Zvyšiť sociologickú expertízu aktivistov kampane, zameranej na občiansku mobilizáciu.	
11.	IVO	2005 – 2006	Bielorusko	Belarus after Presidential Election: Policy Alternatives for a New Era (Bielorusko po prezidentských voľbách: programovo-politické alternatívy pre novú éru)	GMF	Sprostredkovať skúsenosti demokratickej transformácie SR expertom, politikom, občianskym aktivistom a širšej verejnosti v Bielorusku s cieľom ich využitia v post-autoritárskom období.	

P.č.	Inštitúcia	Rok	Krajina	Názov projektu	Podporujúca organizácia	Cieľ projektu	Pozn.
12.	IVO	2006	Afganistan	Podpora budovaniu demokratických inštitúcií v severovýchodnom Afganistane	S – UNDP	Rozšíriť znalosti komunitných lídrov zo severovýchodných regiónov Afganistanu o praktickom budovaní a pôsobení demokratických inštitúcií.	
13.	IVO	2006	Ukrajina	Ukrajinská verejnosť a NATO: situácia, kontext, perspektívy.	MZV SR	Uskutočniť analýzu reprezentatívneho prieskumu verejnej mienky o podpore členstva Ukrajiny v NATO, realizovaného partnerskou organizáciou.	
14.	IVO	2006 – 2007	Ukrajina	Ukrainians Stand Behind Euro-Atlantic Values: Ignorance is not Bliss (Ukrajinci podporujú euroatlantické hodnoty: Nevedomosť nie je bláženosť)	NED, v spolupráci s NDI	Sprostredkovať ukrajinským MVO a iným inštitúciám skúsenosti a zručnosti slovenských MVO pri organizovaní aktivít, zameraných na zvýšenie podpory pre vstup krajiny do NATO.	
15.	IVO, CE-NA, SFPA	2007	Ukrajina	Pomoc Ukrajine pri zvyšovaní informovanosti verejnosti o NATO: skúsenosti Slovenska.	MZV SR	Posilniť kapacity Ukrajiny v integračnom procese do NATO prostredníctvom zvýšenia verejnej informovanosti o NATO v regiónoch s najnižšou podporou pre vstup do Aliancie.	Organizované v konzorciiu
16.	IVO, CE-NA, SFPA	2008	Ukrajina	Pomoc Ukrajine pri zvyšovaní informovanosti verejnosti o NATO: skúsenosti Slovenska II	MZV SR	Posilniť kapacity Ukrajiny v integračnom procese do NATO prostredníctvom zvýšenia verejnej informovanosti o NATO v regiónoch s najnižšou podporou pre vstup do aliancie.	Organizované v konzorciiu
17.	IVO	2008	Ukrajina	Endorsing the Transatlantic Debate, Promoting Transatlantic Values, and Strengthening Euro-Atlantic Vector in Ukraine (Podpora pre transatlantickú debatu, presadzovanie transatlantických hodnôt a posilňovanie transatlantického vektora na Ukrajinu)	GMF	Pomôcť komunite ukrajinských aktérov, presadzujúcich euroatlantickú orientáciu v zahraničnej politike krajiny, prehliadť debatu o širších súvislostiach procesov euroatlantickej integrácie, ich väzbách na vnútorný vývoj krajiny, zlepšiť komunikáciu s verejnosťou.	

P.č.	Inštitúcia	Rok	Krajina	Názov projektu	Podporujúca organizácia	Cieľ projektu	Pozn.
18.	IVO	2008 – 2009	Ukrajina	Strengthening Euro-Atlantic Values (Posilňovanie euroatlantických hodnôt)	NED, projekt NDI	Združiť odborný potenciál dvoch spolupracujúcich organizácií s cieľom prípravy a uskutočnenia informačných aktivít v rámci širšej sociálnej kampane, zameranej na zvyšovanie podpory verejnosti pre členstvo Ukrajiny v NATO.	
19.	IVO	2009	Ukrajina	Výmenný projekt v rámci programu OSI East - East	OSI, projekt NDI	Odovzdať znalosti o spoločenských reformách v SR ako súčasť procesu prípravy na členstvo v integračných zoskupeniach.	
20.	IVO	2010	Ukrajina	Pomoc Ukrajine pri zvyšovaní informovanosti predstaviteľov novinárskej obce o NATO	MZV SR	Skvalitniť stav informovanosti ukrajinských novinárov o problematike NATO a o otázkach vonkajšej bezpečnosti.	V roku 2010
21.	Nadácia Pontis	2004	Bielorusko	Belarus Election Project	IRI		
22.	Nadácia Pontis	2004	Bielorusko	Integrácia nezávislých analytických centier do občianskej spoločnosti v Bielorusku	Slovak Aid	4 štúdie s praktickými odporúčaniami (policy paper); 2 stretnutia pracovnej skupiny slovenských a bieloruských odborníkov v Bratislave a Minsku za účasti mladých vedcov; 1 študijná cesta 5 mladých bieloruských ekonomov na Slovensko; 1 konzultačná cesta do Bruselu	
23.	Nadácia Pontis	2004 – 2005	Bielorusko	Slovensko-bieloruská Task Force: ekonomické reformy	Slovak Aid	Účast' na monitoringu referenda v októbri 2004; cesta člena bieloruskej opozičnej strany na Slovensko; 6 analýz o situácii v krajine; pracovné stretnutia partnerov v Bielorusku a na Slovensku; účasť bieloruských zástupcov na summite Bush-Putin.	
24.	Nadácia Pontis	2005	Bielorusko	Iniciatíva pre EÚ advokáciu o Bielorusku	British Embassy	4 cesty bieloruských expertov a predstaviteľov Ponitisu do Bruselu; cesty za zúčastnilo 7 bieloruských expertov, zorganizovanie podujatí o BY v Berlíne, Varšave, Prahe a Vlniuuse.	

P.č.	Inštitúcia	Rok	Krajina	Názov projektu	Podporujúca organizácia	Cieľ projektu	Pozn.
25.	Nadácia Pontis	2005	Bielorusko	Slovensko-bieloruská Task Force: rozvoj občianskej spoločnosti	Freedom House	1 prieskum verejnej mienky a memo o jeho výsledkoch, konzultácie s IVO.	
26.	Nadácia Pontis	2005 – 2006	Bielorusko	Slovensko-bieloruská Task Force: občianska spoločnosť	NED	Podpora mobilizačnej kampane pred a po voľbách: 4 stretnutia Task Force; 1 študijná cesta na Slovensko; 1 cesta slovenských PR expertov do Bieloruska; monitoring kampane Za svabodu.	
27.	Nadácia Pontis	2005 – 2006	Bielorusko	Slovensko-bieloruská Task Force: sociologická pomoc na podporu účasti v Bielorusku	EU, Decentralised Co-operation budget	Príprava opozičnej kampane pred prezidentskými voľbami: 6 fokusových skupín o hodnotách, 4 stretnutia Task Force vo Vlniuše, tri prieskumy verejnej mienky, prieskum o mladých ľuďoch v Bielorusku, 5 bieloruských briefov, 10 analýz.	
28.	Nadácia Pontis	2005 – 2006	Bielorusko	Možnosti rozvoja občianskej spoločnosti v Bielorusku: priestor pre spoluprácu členských krajín EÚ a v rámci ďalších medzinárodných organizácií	MZVSR	Vypracovanie analýzy Pripravenosť, absorpčné kapacity a možnosti dlhodobého rozvoja občianskej spoločnosti v Bielorusku v zrkadle prezidentských volieb.	
29.	Nadácia Pontis	2006	Bielorusko	Bielorusko v povolebnom období – možnosti občianskej spoločnosti a medzinárodnej komunity	MZVSR	Vypracovanie analýzy Súčasné trendy v občianskej spoločnosti.	
30.	Nadácia Pontis	2006 – 2007	Bielorusko	Budovanie kapacity analytickej komunity v Bielorusku	Slovak Aid	Založenie Bieloruského fondu pre verejnú politiku ako nástroja pre strategickú podporu formovania verejnej debaty a skvalitnenia verejnej politiky v krajine; usku-točnenie výskumov v oblasti adaptácie ekonomicky na energetický šok, vplyv ekonomického rastu na chudobu v krajine, publikácia o voľbách 2006 a politickej histórii Bieloruska v bieloruštine, publikácia o kvalite diskusie medzi rôznymi segmentmi občianskej spoločnosti, pol-strán a médií v Bielorusku.	

P.č.	Inštitúcia	Rok	Krajina	Názov projektu	Podporujúca organizácia	Cieľ projektu	Pozn.
31.	Nadácia Pontis	2006 – 2008	Bielorusko	Budovanie kapacity mladej analytickej komunity v Bielorusku	EIDHR	Profesionálna webová stránka pre mladých Bielorusov www.3dway.org – vytvorenie virtuálnej komunity; zvýšenie kapacity 37 mladých analytikov, nadviazanie spolupráce Tretej cesty s 10 expertmi, 2 bieloruskými think tankami, 4 opozičnými stranami (ich mladými prívržencami).	
32.	Nadácia Pontis	2006 – 2008	Bielorusko	Budovanie kapacity analytickej komunity v Bielorusku	Charles S. Mott Foundation	Založenie Bieloruského inštitútu strategických štúdií ako platformy pre komunikáciu návrhov verejných politik a networking analytikov, multifunding BISS, inauguračná konferencia BISS za účasti viac ako 100 expertov, vedcov a novinárov.	
33.	Nadácia Pontis	2006 – 2008	Bielorusko	Zvyšovanie povedomia o Bielorusku v Európe	British Embassy	Návšteva Alexandra Milinkeviča na Slovensku, briefing pre členov COEST, stretnutia s čelnými predstaviteľmi EP, EK a EÚ pre Bielorusko, 3 návštevy bieloruských predstaviteľov v Bruseli.	Implementované aj na Slovensku a v Belgicku.
34.	Nadácia Pontis	2007 – 2008	Bielorusko	Zabezpečenie dlhohodobej podpory analytickej komunity v Bielorusku	NED	Uskutočnenie výskumov v neprebádaných oblastiach: vývoj ekonomiky po energetickej kríze, mladé subkultúry v autoritárskom režime, postavenie a vnímanie žien, súkromní prepravcovia na obmedzenom trhu, kampaň za zlepšenie verejných komunikácií v Barisave; články v médiách o výsledkoch projektov. 2. kolo vyzvy na podávanie projektov; podporených 10 projektov (7 výskumných projektov, 1 ekonomický štvrťročník, 2 projekty zamerané na verejnú politiku); 1 seminár pre grantistov na podporu budovania ich kapacít; 1 analýza bielorusko-ruských vzťahov.	

P.č.	Inštitúcia	Rok	Krajina	Názov projektu	Podporujúca organizácia	Cieľ projektu	Pozn.
35.	Nadácia Pontis	2007 – 2008	Bielorusko	Dnešné investície do bieloruskej budúcnosti – kontakty, image analytický potenciál „iného“ a demokratického Bieloruska	Človek v tísi	3. kolo výzvy na podávanie projektov; podporených 5 projektov; 1 seminár pre grantistov na podporu budovania ich kapacít.	
36.	Nadácia Pontis	2008 – 2009	Bielorusko	Zabezpečenie dlhodobej podpory analytickej komunity v Bielorusku	NED	4. kolo výzvy na podávanie projektov; podporených 8 projektov; 1 seminár pre grantistov na podporu budovania ich kapacít.	
37.	Nadácia Pontis	2008 – 2009	Bielorusko – Slovensko	Podpora verejného dialógu o ekonomických reformách v Bielorusku	Slovak Aid	12 odborných analýz; 4 konzultačné stretnutia slovenských a bieloruských odborníkov v Minsku; 3 odporúčania pre reformu energetickeho sektora; 9 hodnotiacich štúdií privatizácie; 1 študijná cesta a 2 konzultácie v Bruseli; 18 pravidelných monitoríngov o ekonomických vzťahoch EÚ – Bielorusko; 2 študijné cesty na Slovensko.	
38.	Nadácia Pontis	2008 – 2010	Bielorusko	Revitalizácia analytickej komunity a verejnej debaty v Bielorusku	Charles S. Mott Foundation	2 polročné odborné sťažé v BISS, vydanie Výročnej správy o Bielorusku - prehľad o situácii a vývojových trendoch vo všetkých hlavných oblastiach spoločnosti, výročná konferencia BISS, aktualizácia obsahu internetovej stránky BISS, posilnenie kapacity BISS.	
39.	Nadácia Pontis	2008 – 2010	Bielorusko	Zabezpečenie dlhodobej podpory analytickej komunity v Bielorusku	Danish Ministry of Foreign Affairs	5. a 6. kolo výzvy na podávanie projektov; podporených 12 projektov, 2 tréningy pre úspešných grantistov, asistencia odborníka projektu priamo v Bielorusku.	

P.č.	Inštitúcia	Rok	Krajina	Názov projektu	Podporujúca organizácia	Cieľ projektu	Pozn.
40.	Nadácia Pontis	2004 – 2005	Srbsko	Komunitné kluby pre mládež v strednom Srbsku	Slovak Aid	Založenie 2 mládežníckych klubov v Smedereve a Smederevskej Palanke; 6 monitorovacích a konzultčných ciest do Srbska; 2 študijné cesty partnerov na Slovensko; 2 celodenné semináre pre partnerov; viac ako 1000 členov zapojených do mládežníckych klubov.	
41.	Nadácia Pontis	2005 – 2006	Srbsko	Budovanie kapacity MVO v strednom a južnom Srbsku	Sasakawa Peace Foundation	Vytrenovaných 5 partnerských organizácií z južného a stredného Srbska, posilnenie ich kapacít v oblasti medzisektorových partnerstiev (firmy a miestna samospráva), fundraising, public policy a regionálna spolupráca. 2 semináre pre 16 účastníkov v Belehrade a Niši. 2 študijné cesty na Slovensko a do Madridu pre partnerské organizácie.	
42.	Nadácia Pontis	2006 – 2007	Srbsko	Posilnenie úlohy srbského parlamentu a mladých politikov v procese európskej integrácie	Slovak Aid	Zapojených 94 odborníkov zo srbského parlamentu a iných štátnych inštitúcií Srbska a 38 mladých politikov; 10 expertných seminárov a tréningov pre zamestnancov parlamentu; 5 seminárov pre mladých politikov; 2 študijné cesty pracovníkov parlamentu a mladých politikov do Bratislavy a 2 študijné cesty do Bruselu; 2-dňové podujatie Srbské dni v Bratislave s účasťou viac ako 100 ľudí; 2 okrúhle stoly na tému európskych perspektív pre Srbsko.	

P.č.	Inštitúcia	Rok	Krajina	Názov projektu	Podporujúca organizácia	Cieľ projektu	Pozn.
43.	Nadácia Pontis	2007 – 2008	Podpora udržateľnosti srbských MVO vyživáním slovenskej skúsenosti z oblasti spoločenskej zodpovednosti	Srbsko	Slovak Aid	12 srbských MVO vyskolených v otázkach CSR, firemnej filantropie a nadväzovania medzisektorových partnerstiev; 2 tréningy pre partnerskú organizáciu v Srbsku; 3-dvojdňové a 1-jednodňový tréning pre sieť 12 MVO. Vytvorenie 10 konkrétnych projektov partnerstiev MVO a firiem; 1 konferencia a 4 semináre o spoločenskej zodpovednosti firiem s účasťou viac ako 100 firiem. Podujatie Trhovisko mimovládnych organizácií za účasti 18 MVO a 20 firiem.	
44.	Nadácia Pontis	2007 – 2008	Srbské regióny	Srbsko	Velvyslanectvo USA v SR	Projekt sa zameral na prenos slovenských skúseností z procesu integrácie do EÚ a NATO do srbských regiónov (cieľové skupiny: miestne samosprávy, univerzity, miestne firmy, MVO). 3 okrúhle stoly, s celkovou účasťou viac ako 80 účastníkov.	
45.	Nadácia Pontis	2008 – 2009	Výšehrad pre európske Srbsko	Srbsko	IVF	Cieľom projektu bolo preniesť do regiónov Srbsku relevantné know-how krajin V4 z oblasti integrácie do EÚ. Projekt nadviazal na projekt Srbské regióny. V projekte sa zorganizovali okrúhle stoly. Súčasťou bola príprava 3 dokumentárnych filmov o vstupe krajin V4 do EÚ v spolupráci so srbskou B92.	

P.č.	Inštitúcia	Rok	Krajina	Názov projektu	Podporujúca organizácia	Cieľ projektu	Pozn.
46.	Nadácia Pontis	2008 – 2009	Naše Srbsko	Srbsko	Slovak Aid	Projekt sa zameral na posilnenie medzisektorových partnerstiev a rozvoj komunit v Srbsku, prostredníctvom rozvoja firemného dobrovoľníctva (zapájania zamestnancov do komunity). Nadácia Pontis vyškollila partnerskú organizáciu Smart Kolektiv v oblasti firemného dobrovoľníctva. Spoločne vytvorili srbskú skupinu ENGAGE, ktorá združuje firmy zapájajúce zamestnancov do pomoci komunit. Organizácie zorganizovali v hlavnom meste Srbska podujatie Náš Belehrad – verejnú podujatie, kde zamestnanci zaangažovaných firiem dobrovoľne pomáhali komunitným organizáciám.	
47.	Nadácia Pontis	2009 – 2011	Slovensko-Srbský fond pre rozšírenie EÚ: Grantový program pre mladých analytikov a novinárov	Srbsko	Slovak Aid	Zámerom grantového programu je podporiť aspoň 12 srbských expertov, novinárov a analytikov z mladšej generácie (do 35 rokov), s cieľom omladiť a oživiť tieto profesijné skupiny, ktoré zohrávajú najdôležitejšiu úlohu v šírení diskusie o výhodách členstva Srbska v EÚ. Vznikne model praktického transferu slovenského know-how v oblasti európskej integrácie, okrem iného s využitím študijných ciest na Slovensko.	
48.	Nadácia Pontis	2008 – 2010	Zodpovedné podnikanie ako nástroj dlhodobej udržateľnosti macedónskych komunit	Macedónsko	Slovak Aid	Projekt prenáša slovenské skúsenosti s presadzovaním konceptu zodpovedného podnikania do Macedónska. Partnerskej organizácii CIRa, firmám a MVO v Macedónsku poskytujeme informácie a poradenstvo v oblasti darovstva, strategickom prístupe k filantropii a zodpovednému podnikaniu. Facilitujeme spoluprácu medzi firmami a MVO. Výsledkom má byť založenie Business Leaders Forum v Macedónsku, posilnenie CIRa, etablovanie ocenenia za firemnú filantropiu a zavedenie tradície medzinárodných konferencií o zodpovednom podnikaní v Macedónsku.	

P.č.	Inštitúcia	Rok	Krajina	Názov projektu	Podporujúca organizácia	Cieľ projektu	Pozn.
49.	SAC	2009	Čierna Hora	Montenegro on the way to Euro-Atlantic Family	SAMRS – – Slovak Aid	Cieľom projektu bolo pomôcť ČH v napredovaní v euroatlantickej integrácii, v tejto fáze najmä do NATO, a to oslovením kľúčových skupín spoločnosti, zvýšením ich informovanosti i odbornosti a získaním podpory pre tieto strategické ciele krajiny.	Partneri v regióne: Európske hnutie v Srbsku; Dištrikt 0230
50.	RC SFPA	2004 – 2006	Srbsko a Čierna Hora	Podpora verejnej diskusie o EÚ v Srbsku a Čiernej Hore (Fostering Public Debate on EU in Serbia and Montenegro. Fellows Across Borders Program)	NPOA/BBF	Hlavným cieľom projektu bolo podporiť diskusiu o kľúčových otázkach integrácie SČH do EÚ a do budovať vyskumné kapacity na otázky spojené s integráciou.	Partner v regióne: Centrum za mier, konverziu a zahraničnú politiku (Kyjev)
51.	RC SFPA	2004 – 2005	Ukrajina	Partnerstvo pre integráciu Ukrajiny do EÚ; Podpora verejnej diskusie o EÚ (Partnership for European Integration of Ukraine: Strengthening Public Debate on EU)	UNDP	Hlavným cieľom projektu bolo posilniť ukrajinské výskumné kapacity na integračný proces a podpora verejnej debaty o kľúčových zahraničnopolitických otázkach.	

P.č.	Inštitúcia	Rok	Krajina	Názov projektu	Podporujúca organizácia	Cieľ projektu	Pozn.
52.	SFPA	2006 – 2008	Srbsko	Národný konvent o EÚ v Srbsku (National Convention on the EU in Serbia)	NPOA/BBF	Cieľom projektu bolo vytvorenie stálej inštitucionálizovanej platformy na systematickú, koherentnú, praveľnú tematicky štruktúrovanú debatu o špecifických otázkach vzťahu EÚ a Srbska	Partner v regióne: Európske hnutie v Srbsku; Projekt pokračuje aj v súčasnosti (2009) a je financovaný zo zdrojov EK
53.	RC SFPA	2006 – 2008	Turecko	Finding Common Grounds	NOS-OSF, GMF, ZEKV-SR	Cieľom projektu je podporiť výmenu skúseností a informácií z procesu demokratickej tranzície a prístupového procesu k EÚ medzi predstaviteľmi občianskej spoločnosti v SR a v Turecku a hľadať spôsoby presadzovania spoločných záujmov EÚ a Turecka	Partner v regióne: TE-SEV, Hürriyet Daily News
54.	RC SFPA	2007 – 2008	Ukrajina	Partnerstvá pre slovensko-ukrajinskú cezhraničnú spoluprácu	KER, MVRR SR	Hlavným cieľom projektu bolo zintenzívniť slovensko-ukrajinskú spoluprácu prostredníctvom sieťovania partnerov, sprostredkovaním informácií o potenciálnych partneroch pre cezhraničnú spoluprácu a prehĺbením existujúcich partnerstiev. Súčasne bola cieľom i iniciácia novej a prehĺbenie existujúcej spolupráce partnerov pri tvorbe spoločných cezhraničných projektov s dôrazom na využitie finančných nástrojov na európskej, národnej a regionálnej úrovni.	Partner v regióne: Národný inštitút strategických štúdií Ukrajiny (NIS)

P.č.	Inštitúcia	Rok	Krajina	Názov projektu	Podporujúca organizácia	Cieľ projektu	Pozn.
55.	RC SFPA	2007 – 2009	Srbsko	Informácie o EÚ pre Srbsko	SAMRS	Cieľom projektu bolo vytvorenie životaschopného, objektívneho, pravdivého, aktuálneho a udržateľného informačného zdroja o témach týkajúcich sa EÚ, zahraničnej politiky a medzinárodných vzťahov.	Partner v regióne: Európske hnutie v Srbsku
56.	RC SFPA	2007 – 2009	Kazachstan	Budovanie mostov medzi Slovenskom a Kazachstanom: politické fóra a zdieľanie tranzitívnej skúsenosti	SAMRS	Cieľom projektu bolo zintenzívniť slovensko-kažachskú spoluprácu v oblasti vedecko-výskumnej spolupráce, akademickej spolupráce a výmeny študentov a iniciácia spoločných výskumných projektov.	Partner v regióne: Univerzita medzinárodného obchodu, Alma-Ata
57.	SFPA	2008 – 2010	Bosna a Hercegovina	Národný konvent o EÚ v Bosne a Hercegovine	SAMRS	Cieľom projektu bolo vytvorenie stálej inštitucionalizovanej platformy na systematickú, koherentnú a pravdivú, tematicky štruktúrovanú, debatu o špecifických otázkach vzťahu EÚ a BaH	Partner v regióne: Európske výskumné centrum, Sarajevo
58.	RC SFPA	2008 – 2009	Albánsko	Zdieľanie skúsenosti s integráciou do EÚ: Rozširovanie zóny demokracie a ľudských práv (Sharing the Lessons from the EU Accession Process: Expanding the Zone of Democracy and Civil Rights)	NOS-OSF, SAMRS	Cieľom projektu bolo podporiť rozvoj občianskej spoločnosti v Albánsku, podeliť sa o skúsenosti SR z príslušného procesu do EÚ a takisto nadviazať vzťahy s albánskymi partnermi a prispieť k rozvoju slovensko-albánskych vzťahov.	Partner v regióne: Albánsky inštitút medzinárodných vzťahov

P.č.	Inštitúcia	Rok	Krajina	Názov projektu	Podporujúca organizácia	Cieľ projektu	Pozn.
59.	RC SFPA	2009 – 2011	Srbsko	Sprievodca Európskou úniou. Edícia manuálov politik, legislatívy a štandardov Európskej únie	SAMRS	Cieľom projektu je vytvorenie odbornej edície, ktorá bude zdrojom aktuálnych, užitočných a zrozumiteľných informácií o špecifických aspektoch srbskej integrácie do EÚ a bude prispievať ku skvalitneniu rozhodovacích procesov, verejnej debaty, budovaniu expertných kapacít na rokovania s EÚ a zvyšovaniu informovanosti o záležitostiach súvisiacich so srbskou integráciou do EÚ	Partner v regióne: Európske hnutie v Srbsku

Legenda:

AOS LM	Akadémia ozbrojených síl gen. M.R. Štefánika v L. Mikuláši	MVRRSR	Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR
DMFA	Danish Ministry of Foreign Affairs	MZVSR	Ministerstvo zahraničných vecí SR
EIDHR	European Instrument for Democracy and Human Rights	NATO PDD	NATO Public Diplomacy Division
FE	Freedom House	NDI	Nadácia demokratické iniciatívy
FES	Friedrich Ebert Stiftung – Nadácia Friedricha Eberta	NED	National Endowment for Democracy
FPVaMV UMB	Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v B. Bystrici	NOS-OSF	Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation
GMF	German Marshall Fund of the US	NPOA /BBF	Nadácia pre podporu občianskych aktivít: Bratislava – Belehrad Fond
ChMF	Charles S. Mott Foundation	OSI	Open Society Institute
IPO	International Public Organization «Internews Ukraine»	SA	Slovak Aid
IRI	Medzinárodný republikánsky inštitút	SAMRS	Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu
MOSR	Ministerstvo obrany SR	SPF	Sasakawa Peace Foundation
MVF-IVF	Medzinárodný vyšehradský fond – International Visegrad Fund	S-UNDP	Slovak – UNDP Trust Fund
		ZEKVSR	Zastupiteľstvo Európskej komisie v SR

Príloha 2:

Prehľad publikácií

P.č.	Organiz.	Publikácia	Rok	Vydavateľ ISBN/EAN	Poznámka
1.	CENAA	Majer, M. – Ondrejcsák, R. – Tarasovič, V. – Valášek, T. (eds.): Panorama of global security environment 2009. Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA), Bratislava 2009, 734 strán. (v anglickom jazyku)	2009	CENAA 978-80-970041-5-6 9788097004156	
2.	CENAA	Lupták, L. – Ondrejcsák, R. – Valášek, T. (eds.): Panoráma (mapping security discourse) 2007-2008. Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA), Bratislava 2008, 623 strán.	2008	CENAA 978-80-970041-0-1 9788097004101	
3.	CENAA	Ondrejcsák, R. – Tarasovič, V. – Nečej, E. (Eds.): Experiences from Transatlantic Integration and Security Sector Reform and implications for partner countries. Centre for European and North Atlantic Affairs (CENAA), Bratislava 2008, 116 strán. (v anglickom jazyku).	2008	CENAA 978-80-970041-2-5 9788097004125	
4.	CENAA	Lupták, L. – Ondrejcsák, R. – Tarasovič, V. (eds.): Panoráma globálneho bezpečnostného prostredia 2006 – 2007. Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA) – Ministerstvo obrany, Bratislava 2007, 873 strán. (v anglickom jazyku a slovenskom jazyku)	2007	CENAA IMO SR 978-80-89-89261-11-6	
5.	CENAA	Ondrejcsák, R. – Ejdus, F. (Eds.): Slovakia and Serbia – Experiences from Transatlantic Integration and Security Sector Reform, Centre for European and North Atlantic Affairs (CENAA) – Centre for Civil-Military Relations (CCMR), Bratislava – Beograd, 2008, 143 strán. (v anglickom jazyku)	2008	CENAA 978-80-970041-1-8 9788097004118	
6.	CENAA	Ondrejcsák, R. – Tarasovič, V. – Nečej, E. (Eds.): Досвід Словаччини з реформи безпекового сектору та його застосування в державно-партнерах НАТО (Skúsenosti Slovenska z reformy bezpečnostného sektora a ich aplikácia v partnerských štátoch NATO). Centre for European and North Atlantic Affairs (CENAA), Bratislava 2008, 120 strán (v ukrajinskom jazyku)	2008	CENAA 978-80-970041-4-9 9788097004149	
7.	EAC	Slovakia to Ukraine: Building Bridges to Future Generations & NATO and Security as a necessary Part of the Slovak and Ukrainian Academic Studies – Conference book	2008	EAC 978-80-969306-4-7 9788096930647	

P.č.	Organiz.	Publikácia	Rok	Vydavateľ ISBN/EAN	Poznámka
8.	IVO	Kolektív autorov: Про євроатлантичну інтеграцію України. Діалог судів України – Словаччина (Na ceste k euroatlantickej integrácii Ukrajiny – slovensko-ukrajinský dialóg susedov). Bratislava 2008, 84 s. (v ukrajinskom jazyku).	2008	IVO 80-89345-07-6 9788089345076	
9.	IVO	Bútor, M. – Mesežnikov, G. – Kollár, M. (ed.): Словацкая надзея: досвед дэмакратычных трансфармацый (Slovenská nádej: Skúsenosti z demokratickej transformácie). Kolektív autorov. Bratislava – Minsk 2006, 327 s. (v bieloruskom jazyku).		IVO – Nevskij prostor 5-94716-104-4 9785947161045	
10.	IVO	Kolektív autorov: Шлях Словаччини до НАТО (Cesta Slovenska do NATO). Kyjev 2007, 164 s. (v ukrajinskom jazyku).		Demokratyčni iniciatyvy – IVO 978-966-966606-7-1	
11.	IVO	Gyárfášová, O.: How to use public opinion polls? Guidebook for non-governmental organizations and political parties (Ako sa používajú prieskumy verejnej mienky. Návod pre MVO a politické strany). Bratislava 2005, 53 s. (v arabskom jazyku).		IVO 80-88935-83-0	
12.	IVO	Bútor, M. – Mesežnikov, G. – Kollár, M. (ed.): Опыт демократических преобразований Словакии (Skúsenosti z demokratickej transformácie Slovenska), Bratislava 2007, 229 s. (v ruskom jazyku).		IVO 978-80-88935-93-3 9788088935933	
13.	Nadácia Pontis	Lucy Maizels: ODA Evaluation in the Visegrad Four: Western Balkans Case Study	2009	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000023707/091201_V40DAEValuation.pdf
14.	Nadácia Pontis, BISS	Monitoring Report on Developments in Belarus March – September 2009	2009	Nadácia Pontis, BISS	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000023533/091026_BIIM_Monitoring_September_Update.pdf

P.č.	Organiz.	Publikácia	Rok	Vydavateľ ISBN/EAN	Poznámka
15.	Nadácia Pontis	Višegrad Four: Donor Coordination for Serbia Recommendation Brief	2009	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000023291/090930_V4Workshop_Brief.pdf
16.	Nadácia Pontis	Focus: Rozvojová pomoc: Záverečná správa z výskumu verejnej mienky	2009	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000023449/091020_RP2009_sprava_web.pdf
17.	Nadácia Pontis	"Healing" healthcare in Belarus	2009	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000022761/0906_Belarus_SectoralAnalysis_healthcare.pdf
18.	Nadácia Pontis, BISS, IPM Research Center	Gleb Shymanovich: Belarus external debt: Sustaining Levels in a Time of Global Crisis	2009	Nadácia Pontis, BISS, IPM Research Center	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000022758/0906_Belarus_Analysis_BelarusExternalDebt.pdf
19.	Nadácia Pontis, BISS	Tatyana Manenok, Vladimir Tarasov: Stocks and Rights: Protection of the rights of minority shareholders in Belarus	2009	Nadácia Pontis, BISS	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000022220/0904_Belarus_Analysis_MinorityShareholdersInBelarus.pdf

P.č.	Organiz.	Publikácia	Rok	Vydavateľ ISBN/EAN	Poznámka
20.	Nadácia Pontis	Belarus Brief: The END of the ENP	2008	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000020885/081104_BelarusBrief_TheEndENP.pdf
21.	Nadácia Pontis, BISS, CPE	Andrei Liakhovich: Belarus Votes 2008 The Parliamentary Election: The Authorities and Democratic Candidates	2008	Nadácia Pontis, BISS, Center for Political Education	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000021815/0811_Belarus_Analysis_BelarusVotes2008.pdf
22.	Nadácia Pontis	Serbia's New Government: A Marriage of Convenience	2008	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000019562/080708_SerbiaGovernmentPaper.pdf
23.	Nadácia Pontis	Youth Prospects in Serbia Policy Notes	2008	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000019731/080716_Serbia_YouthProspects_PolicyNotes.pdf
24.	Nadácia Pontis, BISS, CPE	Andrei Liakhovich: The Lukashenkas (There Could Be More Than One)	2008	Nadácia Pontis, BISS, Center for Political Education	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000019788/080721_Belarus_Analysis_TheLukashenkas.pdf

P.č.	Organiz.	Publikácia	Rok	Vydavateľ ISBN/EAN	Poznámka
25.	Nadácia Pontis	Serbia and the SAA: A Bitter Pill to Swallow	2008	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000019051/080507_SerbiaEU_TheSigningOfTheSAA.pdf
26.	Nadácia Pontis	Belarus Brief: The Pregnant Regime A Bolder Policy Giving Birth to Change	2008	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000018867/BelarusBrief_April_0801.pdf
27.	Nadácia Pontis	Serbia and the EU: The Rocky Road to Brussels	2008	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000019019/080425_SerbiaEUTheRockyRoadToBrussels.pdf
28.	Nadácia Pontis, BISS, CPE	Andrei Liakhovich: Power Poker: An Examination into the Dynamics of the Current Relationship between Russia and Belarus	2008	Nadácia Pontis, BISS, Center for Political Education	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000018543/0803_PowerPoker_BPPFPolicyPaper.pdf
29.	Nadácia Pontis	Serbian Civil Society Brief Déjà vu: Civil society within a 5-year perspective	2008	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000018467/Serbian%20Civil%20Society%20Brief%20-%20March%2014%202008.pdf

P.č.	Organiz.	Publikácia	Rok	Vydavateľ ISBN/EAN	Poznámka
30.	Nadácia Pontis	The Expert Community in Belarus: Entering the mainstream (Report on the current state and trends within the analytical community in Belarus)	2008	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000018825/0804_AnalyticalCommunityAssessmentSpring2008.pdf
31.	Nadácia Pontis	Belarus Brief: Cosmetic Surgery in Belarus: Toward a 'New' Regime	2007	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000016753/Belarus%20Brief_July%2024.pdf
32.	Nadácia Pontis	The Regime Change(s) Survey of Current Trends and Development in Belarus	2007	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000017223/Pontis%20Survey%20The%20Regime%20Change(s).pdf
33.	Nadácia Pontis, CPE	Belarus and Russia: Friends Forever ...?	2007	Nadácia Pontis, Center for Political Education	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000016004/Belarus%20and%20Russia%20Friends%20Forever.pdf
34.	Nadácia Pontis	Belarus Brief: Message in a Bottle: the spirit lives on	2007	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000016021/Belarus%20Brief%20March%202007.pdf

P.č.	Organiz.	Publikácia	Rok	Vydavateľ ISBN/EAN	Poznámka
35.	Nadácia Pontis	Belarus Brief: How the West continues to lose Belarus	2006	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000015823/Dec%2006_Brief_%20How%20the%20West%20Continues%20to%20Lose%20Belarus.pdf
36.	Nadácia Pontis, ODB	Belarus Brief: there can be Only One	2006	Nadácia Pontis, Office for Democratic Belarus	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000014063/Belarus%20Brief%20October%202006.pdf
37.	Nadácia Pontis	Current Trends in Belarus Politics Survey on External and Internal Factors and their Impact on Belarus Politics	2006	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000013803/PONTIS%20Summer%20Survey%20on%20Belarus.pdf
38.	Nadácia Pontis	Belarus Brief: State of the Union and the Union State	2006	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000014868/Belarus%20Brief%20May%2025%202006.pdf
39.	Nadácia Pontis	Belarus Brief	2006	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000014865/Belarus%20Brief_April%2025%202006.pdf

P.č.	Organiz.	Publikácia	Rok	Vydavateľ ISBN/EAN	Poznámka
40.	Nadácia Pontis, Center for Political Education	Belarus after Election: The Naked Dictator	2006	Nadácia Pontis, Center for Political Education	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000014907/CPE%20Pontis_Belarus%20after%20Election_The%20Naked%20Dictator.pdf
41.	Nadácia Pontis, Center for Political Education	Belarus before Elections: David against Goliath	2006	Nadácia Pontis, Center for Political Education	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000014859/Belarus%20Before%20Election_David%20against%20Goliath.pdf
42.	Nadácia Pontis	Belarus Brief: Soberness and Dilemmas	2006	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000014916/Belarus%20Brief_Soberness%20and%20Dilemmas.pdf
43.	Nadácia Pontis	Belarus Brief: Intimination, humour and where can the international community go from here?	2006	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000014874/Belarus_Brief_March_21_2006.pdf
44.	Nadácia Pontis	How long will the awakening take?	2006	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000014877/Belarus_Brief_March_20_2006.pdf
45.	Nadácia Pontis, IVO	Belarus Public Opinion Survey	2006	Nadácia Pontis, IVO	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000014925/Pontis_IVO%20Polling%20Memo_Feb%2022%202006x.pdf

P.č.	Organiz.	Publikácia	Rok	Vydavateľ ISBN/EAN	Poznámka
46.	Nadácia Pontis, CPE	The Fading Pillars of Power in Belarus: 100 days of Milinkevich	2006	Nadácia Pontis, Center for Political Education	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000014910/100%20days%20of%20Milinkevich.pdf
47.	Nadácia Pontis	Anti-Revolution Legislation in Belarus: State is Good, Non-State is Illegal	2005	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000014889/Legal%20Memo%20on%20Anti%20Revolution%20Legislation%20of%20Belarus.pdf
48.	Nadácia Pontis	Potential of Change or Backsliding to Conformism: Future Trends of Belarus Politics Survey on External and Internal Factors and its Impact on Belarus Before and After the 2006 Presidential Elections	2005	Nadácia Ponti	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000013878/Future%20Trend%20in%20BLR%20Politics.pdf
49.	Nadácia Pontis	Dependence of Belarusian economy on trading with Western European countries and USA	2005	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000014892/Policy%20Paper_Belarus%20Economic%20Dependency.pdf
50.	Nadácia Pontis	EU Democracy Assistance to Belarus: How to Make Small Improvements Larger and More Systematic?	2005	Nadácia Pontis	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000014886/EU%20and%20Democracy%20Assistance_Policy%20Brief.pdf

P.č.	Organiz.	Publikácia	Rok	Vydavateľ ISBN/EAN	Poznámka
51.	Nadácia Pontis, CPE	Belarus 50 days after: Facts, moods, forecast	2004	Nadácia Pontis, Center for Political Education	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000014880/Belarus%2050%20days%20after_Facts,%20moods,%20forecast.pdf
52.	Nadácia Pontis, CPE	Belarus Votes The Parliamentary Elections: Authorities and Democratic Candidates	2004	Nadácia Pontis, Center for Political Education	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000014883/Belarus%20Votes_The%20Parliamentary%20Elections.pdf
53.	Nadácia Pontis, CPE	Belarus before Voting: The Referendum (Past, Presence and Perspectives)	2004	Nadácia Pontis, Center for Political Education	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000014862/Belarus%20Before%20Voting_The%20Referendum.pdf
54.	Nadácia Pontis, CPE	Belarus before Voting: Politics and Society	2004	Nadácia Pontis, Center for Political Education	elektronická publikácia, dostupná na: http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000018716/BelarusBeforeVoting_CPE.pdf

Legenda:

BISS Belarusian Institute for Strategic Studies
CPE Center for Political Education
IVO Inštitút pre verejné otázky
ODB Office for Democratic Belarus

Príloha 3:

Prehľad expertných oblastí

Inštitúcia	Expertná oblasť	Meno experta	Kontakt	Poznámka
CENAA	Špecifická reformy ozbrojených síl, obranné plánovanie a manažment zdrojov	Elemir Nečej	necej@cena.org	
	Vojenské a civilné spôsobilosti EÚ a ich vplyv na budovanie národných spôsobilostí	Elemir Nečej	necej@cena.org	
	Euroatlantická integrácia	Róbert Ondrejcsák	ondrejcsak@cena.org	
	Strategické dokumenty	Róbert Ondrejcsák	ondrejcsak@cena.org	
	Zahraničná a bezpečnostná politika	Róbert Ondrejcsák	ondrejcsak@cena.org	
	Security Sector Reform	Vladimír Tarasovič	vтарasovic@cena.org	
	Civilno-vojenské vzťahy	Vladimír Tarasovič	vтарasovic@cena.org	
	Reforma ozbrojených síl	Vladimír Tarasovič	vтарasovic@cena.org	
	Medzinárodný krízový manažment	Peter Ballon	peter.ballon@mod.gov.sk	Čestný člen
	Stabilizačné a rekonštrukčné operácie	Peter Ballon	peter.ballon@mod.gov.sk	Čestný člen
EAC	Transatlantické partnerstvo	Ján Čingel	jan.cingel2@mod.gov.sk	Čestný člen
	Rozvojová pomoc	Zuzana Fialová	zuzana.fialova@eac.sk	Čestná členka
	Verejná diplomacia v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky štátu	Michal Kovács	michal.kovacs@eac.sk	Čestný člen
	Vojenské spôsobilosti	Jaroslav Nad'	jaroslav.nad@gmail.com	Čestný člen
	Obranná a bezpečnostná politika štátu v procese integrácie	Jaroslav Nad'	jaroslav.nad@gmail.com	Čestný člen
	Bezpečnostná a obranná politika EÚ	Mário Nicolini	mario.nicolini@mod.gov.sk	Čestný prezident
	Obranná reforma a komunikácia s verejnosťou v oblasti bezpečnosti	Mário Nicolini	mario.nicolini@mod.gov.sk	Čestný prezident
	Mäkká moc	Ivan Pešout	ivan.pesout@umb.sk	Analytik EAC

Inštitúcia	Expertná oblasť	Meno experta	Kontakt	Poznámka
IVO	Zahraničnopolitická a bezpečnostná orientácia, euroatlantická integrácia, pôsobenie EÚ a NATO, transformácia spoločnosti	Martín Bútora	butora@ivo.sk	
	Verejná mienka, politická kultúra, zahraničnopolitické a hodnotové orientácie verejnosti, verejná podpora pre členstvo v NATO	Oľga Gyárfášová	olga@ivo.sk	
	Pôsobenie demokratických inštitúcií, politická demokratizácia, stranický systém, zahraničnopolitické a bezpečnostné priority polit. strán, integrácia do EÚ, NATO.	Grigorij Mesežnikov	mesez@ivo.sk	
	Civil Society Development	Kinga Dabrowska	kinga.dabrowska@nadaciapontis.sk	
	Development Aid	Milan Nič	milan.nic@nadaciapontis.sk	
Nadácia Pontis	Democracy Support	Milan Nič	milan.nic@nadaciapontis.sk	
	Development Aid	Lenka Surotchak	lenka.surotchak@nadaciapontis.sk	
	Democracy Support	Lenka Surotchak	lenka.surotchak@nadaciapontis.sk	
	Civil Society Development	Lenka Surotchak	lenka.surotchak@nadaciapontis.sk	
	CSR/Zodpovedné podnikanie a filantropia	Lenka Surotchak	lenka.surotchak@nadaciapontis.sk	

Inštitúcia	Expertná oblasť	Meno experta	Kontakt	Poznámka
SAC	Reforma ozbrojených síl SR, transformácia ozbrojených zložiek, vojenské spôsobilosti	Gen.v.v. Milan Cerovský	milan.cerovsky@gmail.com	
	Proces vstupu do NATO a EÚ, zahraničná politika	Milan Ježovica	jezovica@mesa10.sk	
	Proces vstupu do NATO, zahraničná a bezpečnostná politika, transatlantické partnerstvo	Amb. Rastislav Káčer	rastislav.kacer@ata-sac.org	
	Obranná a bezpečnostná politika, medzinárodný krízový manažment	Jaroslav Nad'	jaroslav.nad@gmail.com	
	Dopady integrácie na národnú ekonomiku	Tomáš Siviček	tomas.sivicek@ata-sac.org	
	Bezpečnostná a obranná politika, zahraničná politika, NATO, EÚ	Tomáš Valášek	tomas@cer.org.uk	
	Verejná diplomacia, transformácia NATO, budovanie mimovládneho sektora, zvyšovanie informovanosti o NATO a integrácii	Róbert Vass	robert.vass@ata-sac.org	
	Euroatlantická integrácia, transatlantické partnerstvo	Miroslav Wlachovský	miroslav.wlachovsky@gmail.com	
	Budovanie diskusných a publikačných platforiem; zvyšovanie informovanosti	Peter Brezáni	brezani@sipa.sk	
	RC SFPA			

O CENAA

Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy – Centre for European and North Atlantic Affairs (CENAA) je nezávislou mimovládnu organizáciou, ktorá sa zaoberá aktivitami v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky. V rámci týchto aktivít CENAA realizuje projekty a výskum, organizuje odborné podujatia a vydáva publikácie s partnermi zo Slovenska aj zo zahraničia. K významným aktivitám patria aj školenia a tréningy pre predstaviteľov partnerských štátov z regiónov, ktoré susedia s EU a NATO ako aj z mimoeurópskych regiónov.

Cieľom CENAA je prispievať k strategickej diskusii na Slovensku a v euroatlantickom priestore, realizovať výskum v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky, participovať na výchove novej generácie odborníkov v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky a prispievať k stabilite a rozvoju v partnerských štátoch prostredníctvom vzdelávacích aktivít a tréningov.

Najdôležitejšie výskumné oblasti CENAA:

- Americká zahraničná a bezpečnostná politika
- Reforma bezpečnostného sektora
- NATO a transatlantické vzťahy
- CFSP a ESDP
- Zahraničné politiky a bezpečnostné stratégie v Strednej Európe
- Irán a Blízky východ
- Balkán
- Východná Európa s dôrazom na Ukrajinu a Rusko

Najdôležitejšie projekty CENAA realizované každoročne:

- Panoráma globálneho bezpečnostného prostredia
- Letná škola pre mladých profesionálov z Balkánu a východnej Európy
- Slovenské strategické fórum
- Tranzičné projekty a odovzdávanie skúseností s dôrazom na juhovýchodnú a východnú Európu

---

www.cenaa.org

Publikácie CENAA

Majer, M. – Ondrejcsák, R. – Tarasovič, V. – Valášek, T. (eds.): **Panorama of global security environment 2009**. Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA), Bratislava 2009. (v anglickom jazyku)

Ondrejcsák, R.: **Zahraničná a bezpečnostná politika Spojených štátov**, Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA), Bratislava 2009.

Lupták, L. – Ondrejcsák, R. – Valášek, T. (eds.): **Panoráma – mapping security discourse 2007 – 2008**. Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA), Bratislava 2008.

Ondrejcsák, R. – Tarasovič, V. – Nečej, E. (Eds.): **Experiences from Transatlantic Integration and Security Sector Reform and implications for partner countries**. Centre for European and North Atlantic Affairs (CENAA), Bratislava 2008. (v anglickom jazyku).

Ondrejcsák, R. – Ejduš, F. (Eds.): **Slovakia and Serbia – Experiences from Transatlantic Integration and Security Sector Reform**, Centre for European and North Atlantic Affairs (CENAA) – Centre for Civil-Military Relations (CCMR), Bratislava – Beograd, 2008. (v anglickom jazyku)

Ondrejcsák, R. – Tarasovič, V. – Nečej, E. (Eds) : **Досвід Словаччини з реформи безпекового сектору та його застосування в державах-партнерах НАТО** (Skúsenosti Slovenska z reformy bezpečnostného sektora a ich aplikácia v partnerských štátoch NATO). Centre for European and North Atlantic Affairs (CENAA), Bratislava 2008 (v ukrajinskom jazyku)

Lupták, L. – Ondrejcsák, R. – Tarasovič, V. (eds.): **Panoráma globálneho bezpečnostného prostredia 2006 – 2007**. Ministerstvo obrany SR – Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA), Bratislava 2007. (v anglickom jazyku a slovenskom jazyku)

O autoroch

Peter Brezáni je výskumným pracovníkom Výskumného centra Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku a editorom International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs, (vypracoval prílohovú časť SFPFA).

Michal Kovács je členom výkonného tímu regionálnej kancelárie Euroatlantického centra v Bratislave. Autor prvej podkapitoly za EAC.

Grigorij Mesežnikov je prezidentom Inštitútu pre verejné otázky.

Elemír Nečej je výskumným pracovníkom Centra pre európske a severoatlantické vzťahy

Peter Rusiňák je členom výkonného tímu regionálnej kancelárie Euroatlantického centra v Bratislave. Autor druhej podkapitoly za EAC.

Ivo Samson je vedúcim výskumným pracovníkom Výskumného centra Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku v programe Medzinárodná bezpečnosť.

Tomáš Siviček je členom Slovenskej atlantickej komisie.

Vladimír Tarasovič je výskumným pracovníkom Centra pre európske a severoatlantické vzťahy

Vladimír Vladár je PR manažérom Nadácie Pontis

